

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Directie Juridische Zaken

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Ons kenmerk

2021-0000057932

Bijlagen

A – Relevante gronden Wob
B – Inventarislijst
C – Openbaar te maken documenten

Datum 20 juli 2021
Betreft Besluit op uw Wob-verzoek inzake de adviescommissie belastingheffing van multinationals

Geachte

In uw e-mail van 18 april 2020 heeft u met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob) verzocht om informatie over de Adviescommissie belastingheffing van multinationals. U vraagt om alle documenten opgesteld over, door, namens en ten behoeve van de adviescommissie.

De ontvangst van uw verzoek heb ik u schriftelijk bevestigd bij e-mail van 21 april 2020 met kenmerk DJZ 2020-078746 U. In deze e-mail is de beslistermijn met vier weken verdaagd tot 16 mei 2020.

Op 11 mei 2020 hebben wij gesproken over uw Wob-verzoek. In samenspraak is toen besloten het verzoek voorlopig te specificeren tot presentaties ten behoeve van het eindrapport, agenda's en bijlagen bij de vergaderingen, posidon papers (extern en intern) en onderzoeken of bijdragen van derde partijen.

Het is helaas niet gelukt om op tijd op uw Wob-verzoek te beslissen. Hiervoor bied ik u mijn excuses aan.

Besluit

Ik besluit de door u gevraagde informatie gedeeltelijk openbaar te maken. Ik licht mijn besluit hieronder toe.

Inventarisatie documenten

Op basis van uw verzoek zijn meerdere documenten aangetroffen. Deze documenten zijn opgenomen in een inventarislijst, zie hiertoe bijlage B.

Diverse documenten zijn al openbaar. Voor de vindplaats daarvan verwijs ik naar bijlage B.

Een aantal documenten passages bevat die dubbel zijn. Deze passages worden eenmalig verstrekt, voor het overige zijn deze passages onleesbaar gemaakt onder vermelding van 'dubbel'.

Derde-belanghebbenden

Bij de openbaarmaking van diverse documenten spelen de belangen van derden een rol. Deze derde-belanghebbenden zijn vooraf gevraagd om hun mening te geven over de openbaarmaking hiervan.

Één derde-belanghebbende stemt niet in met openbaarmaking. De zienswijze van de derde-belanghebbende heb ik in mijn belangenafweging meegenomen. Deze belanghebbende heeft aangegeven dat document nr. 57 een verkeerd beeld geeft van een gesprek dat heeft plaatsgevonden met medewerkers van het ministerie van Financiën en de organisatie van belanghebbende. Ik volg de derde-belanghebbenden niet. Document nr. 60 betreft het met de organisatie van belanghebbende afgestemde gespreksverslag. Op deze wijze is er van het ontstaan van een verkeerd beeld geen sprake.

Directie Juridische Zaken

Ons kenmerk
2021-0000057932

Wettelijk kader

Uw verzoek om informatie is beoordeeld op grond van de Wob. Het recht op openbaarmaking dient het publieke belang van een goede en democratische bestuursvoering. Het komt iedere burger in gelijke mate toe. Er wordt niet gekeken naar het specifieke belang van de verzoeker.

Openbaarmaking in de zin van de Wob betekent openbaarmaking voor iedereen. In dat licht vindt de afweging dan ook plaats. Hierbij wordt getoetst aan de artikelen 10 en 11 van de Wob waarin is aangegeven in welke gevallen openbaarmaking kan of moet worden geweigerd. Voorts kan het bestuursorgaan besluiten om op grond van de uitzonderingsgronden genoemd in de artikelen 10 en 11 van de Wob (zie bijlage A) of op grond van eventuele bijzondere openbaarmakingsregimes documenten (gedeeltelijk) niet openbaar te maken.

Motivering

De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer (artikel 10, tweede lid, onder e, van de Wob)

In diverse documenten staan persoonsgegevens. Dit zijn gegevens die herleidbaar zijn tot een persoon, zoals onder meer de namen van ambtenaren. Ik weeg het belang van eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer zwaarder dan het belang van openbaarmaking. Deze informatie maak ik dus niet openbaar. Waar van toepassing heb ik deze persoonsgegevens onleesbaar gemaakt onder vermelding van 10.2.e.

Waar het gaat om de persoonsgegevens van ambtenaren in de documenten merk ik het volgende op. Weliswaar kan, waar het gaat om beroepshalve functioneren van ambtenaren, slechts in beperkte mate een beroep worden gedaan op het belang van eerbiediging van hun persoonlijke levenssfeer. Dit ligt anders indien het gaat om het openbaar maken van namen van ambtenaren. Namen zijn immers persoonsgegevens en het belang van eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer kan zich tegen het openbaar maken daarvan verzetten. Daarbij is van belang dat het hier niet gaat om het opgeven van een naam aan een individuele burger die met een ambtenaar in contact treedt, maar om openbaarmaking van de naam in de zin van de Wob.

Het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling (artikel 10, tweede lid, onder g, van de Wob)

Openbaarmaking van informatie blijft achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang van het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van belanghebbenden bij die informatie. Hiertoe merk ik het volgende op.

Bij één document is informatie aangetroffen die ziet op een offertebedrag van een externe partij. Deze informatie is vertrouwelijk aan mij medegedeeld. Openbaarmaking van deze informatie benadeelt het bedrijf onevenredig omdat het concurrentiegevoelige informatie betreft. Concurrenten, leveranciers of afnemers worden door de openbaarmaking onevenredig bevoordeeld. Bedrijven

moeten erop kunnen vertrouwen dat bedrijfsvertrouwelijke of anderszins concurrentiegevoelige informatie vertrouwelijk blijft. Het belang bij het voorkomen van onevenredig nadeel weegt hier zwaarder dan het algemene belang van openbaarmaking. Ik maak deze informatie dus niet openbaar. Waar van toepassing heb ik deze informatie onleesbaar gemaakt onder vermelding van: 10.2.g.

Directie Juridische Zaken

Ons kenmerk
2021-0000057932

Persoonlijke beleidsopvattingen in een stuk voor intern beraad (artikel 11, eerste lid, van de Wob)

Uitgangspunt van de Wob is dat overheidsinformatie openbaar is. Dit geldt in beginsel ook voor documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad. Dit is het beraad over een bestuurlijke aangelegenheid binnen een bestuursorgaan, dan wel binnen een kring van overheden in het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een bestuurlijke aangelegenheid. Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat onder het begrip 'documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad' onder meer moeten worden begrepen: nota's van ambtenaren aan hun politieke en ambtelijk leidinggevend, correspondentie tussen de onderdelen van een ministerie en tussen ministeries onderling, concepten van stukken, agenda's, notulen, samenvattingen en conclusies van interne besprekingen en rapporten van ambtelijke adviescommissies. Degene die de stukken heeft opgesteld moet de bedoeling hebben gehad dat ze zouden dienen voor intern beraad.

Artikel 11, eerste lid, van de Wob bepaalt dat uit documenten die zijn opgesteld ten behoeve van intern beraad geen informatie wordt verstrekt over persoonlijke beleidsopvattingen. Onder 'persoonlijke beleidsopvattingen' wordt verstaan: ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen. Dergelijke opvattingen worden niet openbaar gemaakt omdat een zekere mate van veiligheid en vertrouwelijkheid noodzakelijk is om te kunnen komen tot een effectieve besluitvorming. Ambtenaren en bestuurders moeten onderling en met bewindspersonen kunnen brainstormen. Feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter worden door mij niet beschouwd als persoonlijke beleidsopvattingen. De totstandkoming van beleid en regelgeving wordt met de openbaarheid van dergelijke informatie inzichtelijk.

De documenten met nummers 23, 24, 42, 48, 51, 53, 60, 66, 67, 72, 75, 77, 78, 92, 97 en 100 zijn opgesteld ten behoeve van intern beraad en bevatten persoonlijke beleidsopvattingen. Het betreffen daarbij in de eerste plaats conceptversies van het uiteindelijke rapport van de adviescommissie. Verder gaat het om meningen, conclusies, adviezen, inschattingen en verwachtingen met betrekking tot de mogelijke beleidsmaatregelen, de inhoud van het uiteindelijke rapport, het proces en de onderzoeksgegevens. Ik acht het niet in het belang van een goede en democratische bestuursvoering deze persoonlijke beleidsopvattingen openbaar te maken, zowel in tot op de persoon herleidbare als geanonimiseerde vorm. Daarom heb ik deze informatie uit de documenten verwijderd.

Voor zover er ook feitelijke informatie in deze documenten staat, is die informatie zodanig verweven met de persoonlijke beleidsopvattingen dat die daar niet los van kan worden gezien. Ik heb daarom besloten deze documenten in het geheel te weigeren.

Wijze van openbaarmaking

De documenten stuur ik met dit besluit in kopie mee.

Ons kenmerk
2021-0000057932

Voor de openbaarmaking van drie documenten (nr. 57, 59 en 60) maak ik gebruik van uitgestelde openbaarmaking. Deze documenten zijn wel al zichtbaar op de inventarislijst. Het is mogelijk dat een derde-belanghebbende bezwaar heeft tegen de openbaarmaking van deze documenten. Deze derde-belanghebbende krijgt twee weken na dagtekening van het besluit de tijd om een bezwaarschrift in te dienen en de rechtbank te verzoeken een voorlopige voorziening te treffen. Als de derde dit niet doet, worden de documenten u na afloop van deze termijn toegestuurd. Als de derde wel bezwaar maakt en verzoekt om een voorlopige voorziening, wordt deze procedure afgewacht.

Plaatsing op internet

De stukken worden met een geanonimiseerde versie van dit besluit voor eenieder kenbaar gemaakt op www.rijksoverheid.nl.

Een afschrift van dit besluit zend ik aan belanghebbende(n).

Hoogachtend,

DE MINISTER VAN FINANCIËN,
namens deze,

mr. G. van Veen-Van Dam
Wvd. hoofd Privaatrecht, Directie Juridische Zaken

Deze brief is een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Op grond van die wet kunt u tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop dit besluit is bekendgemaakt een bezwaarschrift indienen. Het bezwaarschrift moet worden gericht aan de minister van Financiën, ter attentie van de Directie Juridische Zaken, Postbus 20201, 2500 EE Den Haag. Het bezwaarschrift dient te worden ondertekend en dient ten minste het volgende te bevatten:

- a. naam en adres van de indiener;
- b. de dagtekening;
- c. een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar zich richt;
- d. een opgave van de redenen waarom u zich met het besluit niet kunt verenigen.

Bijlage A

Artikel 10 van de Wob luidt, voor zover relevant, als volgt:

2. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:
 - e. de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
 - g. het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.

Artikel 11 van de Wob luidt, voor zover relevant, als volgt:

1. In geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, wordt geen informatie verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.
2. Over persoonlijke beleidsopvattingen kan met het oog op een goede en democratische bestuursvoering informatie worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Indien degene die deze opvattingen heeft geuit of zich erachter heeft gesteld, daarmee heeft ingestemd, kan de informatie in tot personen herleidbare vorm worden verstrekt.

Doc. nr.	Datum	Titel doc.	Beoordeling	Weigeringsgrond	Toelichting	ID
1	13-2-2019	33091p Stas.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		697440
2	1-6-2019	Bijlage 8 - Instellingsbesluit commissie belastingheffing multinationals.pdf	Reeds Openbaar		https://wetten.overheid.nl/BWBR0042538/2019-09-13	696100
3	14-6-2019	Bijlage agendapunt 2 - Position paper ---.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		696102
4	18-6-2019	Commissie eerlijke belastingheffing multinationals.docx	Deels Openbaar	10.2.e		697320
5	20-6-2019	2019-101196 instelling commissie belastingheffing multinationals.docx	Deels Openbaar	10.2.e		697375
6	25-6-2019	Conceptbrief commissie eerlijke belastingheffing multinationals.docx	Reeds Openbaar		https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-32140-52.html	697319
7	2-7-2019	2019-109033 Kamerbrief namen commissie belastingheffing van multinationals.docx	Deels Openbaar	10.2.e		697394
8	3-7-2019	Leden beoogde commissie belastingheffing van multinationals.docx	Reeds Openbaar		https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/07/03/kamerbrief-over-instellen-commissie-belastingheffing-van-multinationals	697392
9	3-7-2019	Commissie belastingheffing multinationals.docx	Reeds Openbaar		https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/07/03/kamerbrief-over-instellen-commissie-belastingheffing-van-multinationals	697374
10	19-7-2019	brief commissie 19-7.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		696103
11	25-7-2019	Bijlage 9 - Ingekomen brief NOB.pdf	Reeds Openbaar	10.2.e	https://www.nob.net/sites/default/files/content/article/uploads/aandacht_voor_belastingheffing_van_multinationals.pdf	696101
12	15-8-2019	IZV 137113 Aanbiedingsnotitie instellingsbesluit commissie belastingheffing multinationals.docx	Deels Openbaar	10.2.e		697338
13	15-8-2019	137113p Stas.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		697340
14	20-8-2019	Bijlage agendapunt 2 - Position paper ---.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		696097
15	21-8-2019	Bijlage agendapunt 2 - Position paper ---.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		696096
16	22-8-2019	Bijlage agendapunt 2 - Position paper ---.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		696109
17	23-8-2019	Bijlage agendapunt 2 - position paper ---.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		696106
18	23-8-2019	FW: Eerste commissievergadering 27 augustus 2019	Deels Openbaar	10.2.e		696112
19	23-8-2019	Bijlage 6 - Contactgegevens secretariaat.pdf	Niet Openbaar		Integraal geweigerd op basis van 10.2.e.	696167
20	23-8-2019	Bijlage agendapunt 2 - Position paper ---.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		696099
21	23-8-2019	Bijlage agendapunt 2 - Position paper ---.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		696104
22	27-8-2019	Bijlage agendapunt 3 - Voorstel vergelijkend internationaal onderzoek 20190823.pdf	Openbaar			696107
23	27-8-2019	Bijlage agendapunt 4 - Definitie Multinationals en eerste data inzichten 23082019.pdf	Niet Openbaar		Integraal geweigerd op basis van 11.1. Concept van hoofdstuk 5 van het eindrapport. Zie: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/04/15/rapport-adviescommissie-ter-haar	696108
24	27-8-2019	Bijlage bij agendapunt 5 - Voorstel analyse ontwikkeling vpb 23082019.pdf	Niet Openbaar		11.1. Conceptversie van het uiteindelijke rapport.	696105
25	27-8-2019	Bijlage 7 - Vergaderschema.pdf	Openbaar			696094
26	27-8-2019	Bijlage 1 - Geannoteerde agenda.pdf	Openbaar			696000
27	27-8-2019	Bijlage agendapunt 2 - Position paper ---.pdf	Deels Openbaar		De bijlagen bij dit position paper zijn integraal geweigerd op basis van 10.2.e.	696111
28	9-9-2019	149369p stas.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		697335
29	10-9-2019	Agendapunt #1 Verslag 2e bijeenkomst belastingheffing 20190910.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		696306

30	10-9-2019	Geannoteerde agenda bijeenkomst #2.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		696004
31	10-9-2019	Bijlage 4 Onderzoeksvoorstel Belang multinationals en hoofdkantoren 05092019.pdf	Openbaar			696255
32	24-9-2019	Scan 4.pdf	Openbaar			697199
33	24-9-2019	Scan 1.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		697200
34	24-9-2019	20190924_aanbiedingsbrief_CBS.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		697185
35	24-9-2019	20190924_projectvoorstel_CBS.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		697189
36	30-9-2019	20190930_aanbiedingsbrief_CBS.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		697186
37	1-10-2019	Bijlage1_dummytabellen.pdf	Openbaar			1003162
38	1-10-2019	Agendapunt #2b - CBS belang multinationals economie.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		1003163
39	1-10-2019	Agendapunt #3a - IBFD review van PWC rapport.pdf	Openbaar			696452
40	2-10-2019	Ingekomen NOB-memo commissie bouwstenen 300919 final2.pdf	Reeds Openbaar		https://www.nob.net/verklaring-bijdrage-vennootschapsbelasting-van-nederlandse-hoofdkantoren-en-suggesties-van-de-nob	696314
41	8-10-2019	Agendapunt #2 Prinsjesdag.pdf	Openbaar			696307
42	8-10-2019	Agendapunt #5a Analyse ontwikkeling vpb.pdf	Niet Openbaar		Integraal geweigerd op basis van 11.1. Conceptversie van het eindrapport. Zie https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/04/15/rapport-adviescommissie-ter-haar	696312
43	8-10-2019	Geannoteerde agenda bijeenkomst #3.pdf	Openbaar			696008
44	10-10-2019	Kamerbrief OESO Pijler 1 (belastbare aanwezigheid en winsttoerekening).pdf	Reeds Openbaar		https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/10/10/brief-naar-een-nieuw-internationaal-stelsel-voor-belastingheffing-in-een-digitaliserende-economie	696874
45	24-10-2019	Agendapunt #3b - Toelichting bij PWC rapport.pdf	Openbaar			696453
46	25-10-2019	Position paper-2 ---.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		697171
47	28-10-2019	Agendapunt #4 - Toetsingsschema unilaterale maatregelen.docx	Openbaar			696449
48	29-10-2019	Verslag 4e bijeenkomst.docx	Niet Openbaar		Integraal geweigerd op basis van 11.1.	696417
49	29-10-2019	Programma - geannoteerde agenda bijeenkomst #4.docx	Deels Openbaar	10.2.e		696012
50	14-11-2019	Kamerbrief OESO Pijler 2 (minimumniveau van winstbelasting).pdf	Reeds Openbaar		https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2019Z22182&did=2019D46066	696847
51	19-11-2019	Verslag bijeenkomst 5.docx	Niet Openbaar		Integraal geweigerd op basis van 11.1.	696497
52	19-11-2019	Programma - geannoteerde agenda bijeenkomst .docx	Openbaar			696016
53	19-11-2019	Bijeenkomst 19112019.docx	Niet Openbaar		Integraal geweigerd op basis van 11.1.	697271
54	13-12-2019	FW: Zesde bijeenkomst 2/2	Deels Openbaar	10.2.e		696604
55	13-12-2019	Verslag NOB.docx	Deels Openbaar	10.2.e		696661
56	13-12-2019	Verslag TaxJustice.docx	Deels Openbaar	10.2.e		696662
57	13-12-2019	Verslag VNO-NCW.docx	Deels Openbaar	10.2.e		696663
58	17-12-2019	Position paper 2.docx	Deels Openbaar	10.2.e		696660
59	16-12-2019	RE: Position papers	Deels Openbaar	10.2.e		697196
60	16-12-2019	Verslag VNO-NCW (002) (3).docx	Deels Openbaar	10.2.e		890583

61	18-12-2019	Geannoteerde agenda bijeenkomst #6.docx	Openbaar			696020
62	18-12-2019	Secretariaat: to-do lijst	Deels Openbaar	10.2.e		697267
63	20-12-2019	RE: Vergelijkend internationaal onderzoek belastingheffing multinationals: offerte aanvullende vragen	Deels Openbaar	10.2.b;10.2.e		697197
64	1-1-2020	CIT Country Comparison_Commissie Belastingheffing Multinationals 09012020.pdf	Reeds Openbaar		https://www.google.nl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiwzqiNnNPuAhUE7aQKHSEKDzEQFjABegQIAxAC&url=https%3A%2F%2Fwww.rijksoverheid.nl%2Fbinaries%2Frijksoverheid%2Fdocumenten%2Fkamerstukken%2F2020%2F04%2F15%2Finternationaal-vergelijkend-rapport-pwc%2Finternationaal-vergelijkend-rapport-pwc.pdf&usg=AOvVaw0QSMnmLo0KYz4sh2WIPFY6	696931
65	8-1-2020	PP --- Eerlijk fair rechtvaardig.docx	Deels Openbaar	10.2.e		696843
66	10-1-2020	Bijlage 4 - Stand van zaken maatregelen Adviescommissie (52).docx	Niet Openbaar		Integraal geweigerd op basis van 11.1. Conceptversie van het eindrapport.	697409
67	14-1-2020	Notulen 7e.docx	Niet Openbaar		Integraal geweigerd op basis van 11.1.	697272
68	14-1-2020	Geannoteerde agenda bijeenkomst #7.docx	Openbaar			696024
69	28-1-2020	RE: Achtste bijeenkomst	Deels Openbaar	10.2.e		696793
70	6-2-2020	20211p Stas.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		697411
71	12-2-2020	Geannoteerde agenda bijeenkomst 9.docx	Openbaar			696052
72	12-2-2020	Notulen 12 februari.docx	Niet Openbaar		Integraal geweigerd op basis van 11.1.	696929
73	14-2-2020	Bijlage 1 - Uitstel Adviescommissie belastingheffing van multinationals.docx	Reeds Openbaar		https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/02/14/kamerbrief-uitstel-rapport-adviescommissie-belastingheffing-van-multinationals	697410
74	29-2-2020	Bijeenkomst 8 notulen.docx	Deels Openbaar	10.2.e		696791
75	4-3-2020	Notulen 10e bijeenkomst.docx	Niet Openbaar		Integraal geweigerd op basis van 11.1.	696978
76	10-3-2020	Bijlagen 2 en 3 - Besluit vervanging commissielid.docx	Reeds Openbaar		https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2020-14669.html	697408
77	14-4-2020	stas notitie.pdf	Deels Openbaar	10.2.e;11.1		697291
78	15-4-2020	Belnotitie Commissie Ter Haar.docx	Deels Openbaar	10.2.e;11.1		697311
79	1-5-2020	FW: Achtste bijeenkomst	Deels Openbaar	10.2.e		696028
80	25-11-2019	Brief NVB 251119.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		696035
81	24-1-2020	Brief NVB 240120.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		696034
82	1-5-2020	FW: Zesde bijeenkomst 1/2	Deels Openbaar	10.2.e		696605
83	1-5-2020	FW: Negende bijeenkomst	Deels Openbaar	10.2.e		696053
84	6-2-2020	Addendum_CIT Country Comparison_Commissie Belastingheffing Multinationals 06022020.PDF	Reeds Openbaar		https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D14400&did=2020D14400	696062
85	1-5-2020	FW: Tweede aanvulling: zevende bijeenkomst	Deels Openbaar	10.2.e		696844
86	1-5-2020	FW: Zevende bijeenkomst	Deels Openbaar	10.2.e		696845
87	1-5-2020	FW: Tweede vergadering adviescommissie belastingheffing van multinationals	Deels Openbaar	10.2.e		696252
88	5-7-2019	Bijlage 2 Position Paper ---.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		696278

89	27-8-2019	Bijlage 1 Verslag 1e bijeenkomst belastingheffing d.d. 20190827 voorstel secretariaat.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		696277
90	5-9-2019	Bijlage 3 Position Paper ----.pdf	Deels Openbaar	10.2.e		696276
91	10-9-2019	Bijlage 4 Onderzoeksvoorstel Belang multinationals en hoofdkantoren 05092019.pdf	Openbaar			696274
92	10-9-2019	Bijlage 5 Clustering en outline.pdf	Niet Openbaar		Integraal geweigerd op basis van 11.1. Conceptversie van het eindrapport.	696275
93	1-5-2020	FW: Eerste vergadering commissie	Deels Openbaar	10.2.e		696110
94	1-5-2020	FW: Fiches	Deels Openbaar	10.2.e		696976
95	1-5-2020	FW: Tiende bijeenkomst	Deels Openbaar	10.2.e		696080
96	1-5-2020	FW: Actiepunten n.a.v. vergadering van 8 oktober	Deels Openbaar	10.2.e		696309
97	8-10-2019	Agendapunt #6a Herzene outline.docx	Niet Openbaar		Integraal geweigerd op basis van 11.1. Concept van het eindrapport.	696348
98	1-5-2020	FW: Derde commissievergadering 8 oktober 2019	Deels Openbaar	10.2.e		696310
99	8-10-2019	Agendapunt #5b Internationale vergelijking ontwikkeling vpb.pdf	Openbaar			696346
100	8-10-2019	Agendapunt #6b Inleiding en knelpunten.pdf	Niet Openbaar		11.1. Conceptversie van het eindrapport.	696351
101	1-5-2020	FW: Aanvulling: derde commissievergadering 8 oktober 2019	Deels Openbaar	10.2.e		696313
102	4-5-2020	FW: Vergadering 19 november	Deels Openbaar	10.2.e		696496
103	10-7-2020	Bijlage 6 - Contactgegevens secretariaat.pdf	Niet Openbaar		Integraal geweigerd op basis van 10.2.e.	696095

TER BESLISSING

Aan

de staatssecretaris (Fiscaliteit en Belastingdienst)

**Directie Algemene Fiscale
Politiek**

Inlichtingen

10.2.e

T 10.2.e

10.2.e e

www.minfin.nl

Datum

13 februari 2020

Notitienummer

2020-0000033091

Auteur

10.2.e

Van

Kopie aan

Bijlagen

1

notitie

Kamerbrief Adviescommissie belastingheffing van
multinationals (commissie Ter Haar)

Aanleiding

Eerder deze week informeerde dr. Bernard ter Haar u over het verwachte uitstel van de Adviescommissie belastingheffing van multinationals tot halverwege maart (notitie 2020-0000020211).

Beslispunten

Beslispunt 1: Kamerbrief

Wij adviseren u akkoord te gaan met de brief aan de Tweede Kamer (bijlage 1).

Indien u hiermee akkoord gaat, adviseren wij u deze brief te ondertekenen.

Parafenoverzicht

Werkmap

Onderwerp: AFP 33091 Kamerbrief Adviescommissie belastingheffing van multinationals

Nummer: 2020-0000003444

Algemeen taakverzoek:

Document: 2020-33091 NO Adviescommissie belastingheffing van multinationals (2020-0000033091)

Naam		Datum en Tijd	Inbox
10.2.e	(AFP)	13-02-2020, 11:53	DGFZ Paraferen
	(COMM)	13-02-2020, 10:58	COMM voor DGFZ Paraferen
	(AFP)	13-02-2020, 09:48	AFP Paraferen

Document: Bijlage 1 - Uitstel Adviescommissie belastingheffing van multinationals (2020-0000033089)

Naam		Datum en Tijd	Inbox
10.2.e	(AFP)	13-02-2020, 11:53	DGFZ Paraferen
	(COMM)	13-02-2020, 10:58	COMM voor DGFZ Paraferen
	(AFP)	13-02-2020, 09:48	AFP Paraferen

10.2.e

Inbreng

10.2.e	10.2.e
--------	--------

t.b.v. e eerste bespreking onderzoek toekomst Vpb op maandag 17 juni 2019

Mij is verzocht om 3 tot maximaal 5 onderwerpen aan te leveren voor het onderzoek naar de toekomst van de Vpb. Vanwege de agendawijziging concentreer ik mij op een korte selectie van grondslagverbredende maatregelen die Nederland unilateraal zou kunnen nemen in de Vpb, zonder internationaal uit de pas te lopen.¹ Daarnaast besteed ik kort aandacht aan eventuele grondslagversmaller/fiscale stimuleringsmaatregelen die Nederland unilateraal kan overwegen om in te voeren. De door mij opgesomde/geïnventariserte maatregelen zien grosso modo op de belastingheffing van:

- Multinationals met een Nederlands hoofdkantoor;
- Multinationals met een buitenlands hoofdkantoor maar met activiteiten in Nederland; en
- (Buitenlandse) private equity-partijen met activiteiten in Nederland.

Met de beknopte uiteenzetting van een aantal opties beoog ik (slechts) een bijdrage te leveren aan (het initiëren van) de discussie. Het is in dit stadium géénszins mijn bedoeling om alle ins- en outs van de denkbare opties te bespreken of een (vurig) pleidooi voor een van de maatregelen te houden. De inbreng is dan ook (zeer) provisorisch en fragmentarisch van aard.

1. Aftrekbeperking Bosal-rente

Voorstel: Beperk de aftrek van rente voor zover de geldlening (historisch -causaal) verband houdt met de financiering van een deelneming waarop de deelnemingsvrijstelling van toepassing is (Bosal-rente). Het voorstel ziet zowel op groepsrente als externe rente. Overwogen kan worden om een doelmatigheidsdrempel in te voeren van € 750.000/€ 1.000.000 waardoor alleen Bosal-rente in aftrek wordt beperkt voor zover deze hoger is dan de drempel.

Achtergrond: Thans kunnen multinationals met een Nederlands hoofdkantoor Bosal-rente aftrekken tot 30% van de (belaste) ebitda. Het feit dat vrijgestelde deelnemingsvoordelen de aftrekruijnte niet verhogen, heeft slechts zeer ten dele een dempend effect op het Bosal-gat. Zo kan de aftrekruijnte in theorie volledig worden benut met Bosal-rente. De policy-vraag luidt: waarom is Bosal-rente aftrekbaar in Nederland? Waarom wordt door de belastingplichtige niet gekozen voor een kapitaalstorting of een debt push-down?

Gevolgen doelmatigheidsdrempel: Het gros van het mkb blijft gevrijwaard. Bovendien blijven lastige, tijdrovende, discussies tussen belastingplichtigen en de Belastingdienst over het bestaan van een historisch verband achterwege.

Alternatief: Overwogen kan worden om de aftrek van Bosal-rente toe te staan naar rato van de ebitda van de belastingplichtige t.o.v. de geconsolideerde ebitda van de groep (global player-benadering).

¹ Zo zou Nederland internationaal uit de pas lopen indien unilateraal zou worden overgaan tot invoering van de (ingrijpende) maatregelen die onderdeel zijn van het OESO/BEPS 2.0-project. Bovendien hebben deze maatregelen pas zin als zij op een internationaal-gecoördineerde wijze worden ingevoerd.

Internationale gangbaarheid: Het rapport inzake OESO/BEPS -actiepunten 4 doet uitdrukkelijk de aanbeveling om naast een generieke renteaftrekbeperking óók specifieke renteaftrekbeperkingen te overwegen.

EU-recht: De aftrekbeperking gaat zowel gelden voor financieringsrente m.b.t. deelnemingen in binnenlandse als buitenlandse dochtermaatschappijen. De fiscale eenheid zal, conform de spoedreparatiemaatregelen, moeten worden weggedacht voor deze aftrekbeperking.

2. Aftrekbeperking rente op onzakelijke geldleningen

Voorstel: Behandel onzakelijke geldleningen in de vennootschapsbelasting² hetzelfde als deelnemerschapsleningen. Dit voorstel houdt concreet een aftrekverbod in voor de vuistregelrente (ook wel borgstellingsanalogierente genoemd) en de toepassing van de meesleepregeling in het regime van de deelnemingsvrijstelling aan de ontvangstkant.

Achtergrond: De renteaftrek op onzakelijke geldleningen, zijnde aandeelhoudersleningen die een derde partij niet bereid zou zijn te verstrekken, is omstreden. Dit voorstel schrapt de forfaitaire renteaftrek bij Nederlandse dochtervennootschappen van buitenlandse multinationals. Ook schrapt dit voorstel de forfaitaire renteaftrek bij door (buitenlandse) private equity-fondsen overgenomen Nederlandse bedrijven. Het aftrekverbod vormt een specifieke renteaftrekbeperking náást de generieke aftrekbeperking ex art. 15b Wet Vpb 1969.

Oplossing transfer-pricing mismatch: Thans kan de onzakelijke geldlening worden gebruikt als tax planning-instrument door – bijvoorbeeld – multinationals met een Nederlands hoofdkantoor. Indien het Nederlandse hoofdkantoor een onzakelijke geldlening verstrekt aan een buitenlandse dochtervennootschap, is bij het Nederlandse hoofdkantoor slechts een forfaitaire rentebate belast (vuistregelrente), terwijl in het buitenland de daadwerkelijk betaalde rente aftrekbaar kan zijn. Deze mismatch kan worden opgelost door de toepassing van de deelnemingsvrijstelling in dat geval te weigeren (conform art. 13 lid 16 Wet Vpb 1969).

Onderzoek: Hoe worden onzakelijke aandeelhoudersleningen behandeld in andere landen? Wat is de benadering van de OESO, bijvoorbeeld in het kader van art. 9 OESO - Modelverdrag?

3. Aftrekbeperking liquidatieverliezen

Voorstel: Beperk de aftrek van liquidatieverliezen.

Achtergrond: De liquidatieverliesregeling is een omstreden uitzondering op de deelnemingsvrijstelling. De policy-vraag luidt: waarom zijn buitenlandse liquidatieverliezen geleden door multinationals aftrekbaar in Nederland?³

² En in de inkomstenbelasting.

Varianten: De aftrek van liquidatieverliezen kan worden beperkt op een wijze zoals in het geconsulteerde initiatiefwetsvoorstel. Een alternatief is om de aftrek van liquidatieverliezen te beperken tot een bepaald percentage van de (belaste) ebitda (anti -dumpingmaatregel). Weer een ander alternatief is om de aftrek van liquidatieverliezen toe te staan naar rato van de ebitda van de belastingplichtige t.o.v. de geconsolideerde ebitda van de groep (*global player*-benadering).

4. Extra zakelijkheidstoets bij aftrekbeperking i.v.m. winstdrainage

Voorstel: Voeg aan de renteaftrekbeperking van art. 10a Wet Vpb 1969 een extra (derde) zakelijkheidstoets toe voor onzakelijke concernstructuren.

Toelichting: In het Italiaanse beursvennootschap -arrest⁴ is beslist dat de huidige anti -winstdraingebepaling ex art. 10a Wet Vpb 1969 geen dam opwerpt tegen gevallen waarin een multinational een Nederlandse vennootschap in overwegende mate inschakelt vanwege onzakelijke overwegingen. Het betreft onder andere gevallen waarin een (buitenlandse) deelneming in een internationale concernstructuur vooral onder Nederland wordt gehangen vanwege de renteaftrek.⁵ Reparatie van het Italiaanse beursvennootschap -arrest ligt mijns inziens voor de hand gelet op de eerdere reparaties van art. 10a Wet Vpb 1969 naar aanleiding van jurisprudentie.

5. Nieuwe grondslagversmaller/stimuleringsmaatregelen?

Bij een review van de Vpb komt ook de vraag op of er behoefte bestaat aan de introductie van nieuwe fiscale stimuleringsmaatregelen. Ik behandel er op deze plaats kort drie:

- Verplichte groepsrentebox;
- Vermogensaftrek; en
- Aftrekpost ter stimulering van werkgelegenheid (vaste contracten).

Voor het idee voor een verplichte groepsrentebox is door de Commissie een beschikking “geen steun” afgegeven.⁶ In de Gedragscodegroep is de groepsrente box niet beoordeeld, maar op grond van precedentwerking lijkt het regime acceptabel.⁷ Wellicht dat thans de negatieve gevolgen voor investeringen van buitenlandse multinationals in Nederland beperkter zijn dan in 2011 aangezien renteaftrek (waaronder groepsrente) wereldwijd al (fors) aan banden is gelegd door middel een earningsstrippingmaatregel (OESO/BEPS -actiepunt 4). Niettemin heeft invoering van de verplichte groepsrentebox niet mijn voorkeur omdat er geen directe koppeling is met echte investeringen in Nederland/werkgelegenheid.

Het idee voor een vermogensaftrek is aantrekkelijk voor een klein land met een open economie.⁸ De verstoring van investeringsbeslissingen van multinationals wordt gereduceerd alsmede de afwentelingseffecten van de vennootschapsbelasting op

⁴ HR 8 juli 2016, nr. 15/00194, ECLI:NL:HR:2016:1350, r.o. 2.6.3.

⁵ Zie de problematiek van artikel 13l, lid 6, onderdeel c, (oud) Wet Vpb 1969.

⁶ Zie beschikking van 8 juli 2009, nr. C4/2007 (C(2009) 4511 final).

⁷ Ik doel op de non-beslissing van de groep in het vergelijkbare geval van de Hongaarse rentebox (zie het rapport van de gedragscodegroep van 6 december 2005, doc. nr. 1543/05, par. 16, blz. 5).

⁸ Zie hoofdstuk 18 van de Mirrlees Review (Corporate Taxation in an International Context), Oxford University Press, 2011, blz. 446-448.

werknemers. In Europa hebben we de introductie gezien van “incremental based” vermogensaftrekken. De introductie van een “stock-based” vermogensaftrek zou Nederland uniek en aantrekkelijk kunnen maken voor reële investeringen/werkgelegenheid. Van belang is dat een vermogensaftrek wordt geflankeerd door een stevig pakket aan anti - misbruikmaatregelen (zie recente beslissingen van de Gedragscodegroep voor de Italiaanse, Belgische en Liechtensteinse regime’s). De samenloop met renteaftrek(beperkingen) moet daarbij ook goed onder ogen worden gezien.

Op het idee voor een aftrekpost ter stimulering van werkgelegenheid (vaste contracten) ben ik gekomen na het lezen van de Mirrlees Review⁹ en kennisname van de beoordeling van de front-end regime’s voor R&D en de “special zone regime’s” door de Gedragscodegroep. Zo kende Slovenië in 2006 een aftrekpost van 20%-40% voor R&D-uitgaven¹⁰ en had Roemenië in 2010 een aftrekpost van 70% van de loonkosten van (bepaalde) werknemers en investeringen in (bepaalde) activa.¹¹ De door mij voorgestane aftrekpost houdt een (extra) aftrek in van (bijv.) 20% van de loonkosten die betrekking hebben op vaste contracten (ongeacht de aard van het werk of de sector etc.). Hierdoor wordt daadwerkelijk de creatie van werkgelegenheid gestimuleerd en wordt de afwenteling van de vennootschapsbelastingdruk op werknemers gereduceerd (zie 10.2.e: zie ik dit goed?).

Amsterdam, 14 juni 2019

10.2.e 10.2.e

⁹ Zie hoofdstuk 18 van de Mirrlees Review (Corporate Taxation in an International Context), Oxford University Press, 2011, blz. 429 e.v.

¹⁰ Zie het rapport van de Gedragscodegroep van 22 november 2006, doc. nr. 15472/06, par. 26-27, blz. 6.

¹¹ Zie het rapport van de Gedragscodegroep van 22 november 2010, doc. no. 16766/10, par. 15, blz. 5. De aftrekpost gold overigens voor een bepaalde zone (Pomurje regio).

TER BESPREKING OP DONDERDAG 20 JUNI (9:00-10:00)

Aan
de staatssecretaris

Directie Directe
Belastingen

Inlichtingen

10.2.e

10.2.e.j@minfin.nl
www.minfin.nl

Datum
18 juni 2019

Notitienummer
2019-0000098595

Auteur
10.2.e

Van
10.2.e

Kopie aan

Bijlagen
1

notitie

Commissie eerlijke belastingheffing multinationals

Aanleiding

Tijdens het debat over de belastingafdracht van multinationals op 13 juni jl. heeft u een brief toegezegd waarin wordt ingegaan op de invulling van de motie van Omtzigt c.s. om een commissie in te stellen die onderzoek gaat doen naar mogelijkheden voor eerlijke belastingheffing van multinationals. In deze notitie leggen wij u twee besispunten voor. In de bijlage vindt u de conceptbrief.

Instellen commissie

Besispunt: Gaat u akkoord met de volgende voorstellen omtrent het instellen van een commissie nav de Motie Omtzigt:

- Conform de motie wordt een commissie ingesteld met interne en externe experts;
- Deze commissie zal onderzoek doen naar maatregelen die (bij voorkeur) nog deze kabinetsperiode kunnen worden genomen en leiden tot een grondslagverbreding maar tegelijkertijd oog houden voor het – volgens de motie eveneens belangrijke – behoud van hoofdkantooractiviteiten in Nederland.
- De leden van de eerder voorgenomen klankbordgroep worden gevraagd om als externe experts zitting te nemen in de commissie.
- De commissie wordt voorgezeten door een onafhankelijke voorzitter.

Omvorming klankbordgroep naar commissie

- Voorafgaand aan de motie was voor de bouwsteen vennootschapsbelasting al een externe klankbordgroep samengesteld. Het voornemen was om deze klankbordgroep driemaal bijeen te laten komen om te toetsen of in het ambtelijk traject rondom de bouwstenen de juiste vragen werden gesteld en keuzes gemaakt.
- Naar aanleiding van de motie Omtzigt zijn wij voornemens de leden van deze klankbordgroep een grotere rol te geven en om te vormen tot de gevraagde commissie.
- Voorgesteld wordt om de commissie uit te breiden met een aantal interne deskundigen. In de toelichting vindt u de voorgestelde personele invulling. Daarnaast kan gekozen worden voor een externe voorzitter conform het IBO-model.

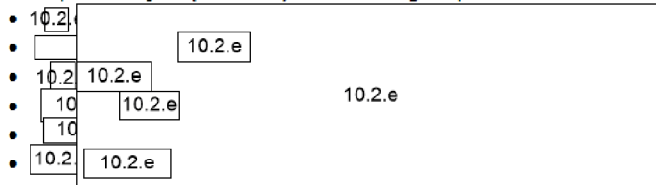
Proces

- De brief moet voor het AO Fiscale Beleidsagenda 2019 van 27 juni naar de Kamer worden gestuurd.

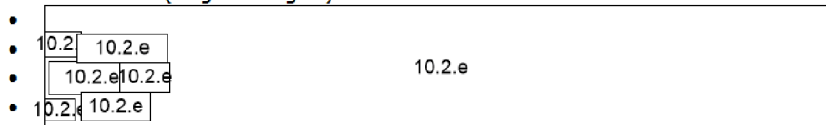
- Om in de Kamer een discussie over de personele invulling te voorkomen, adviseren wij om de brief voorafgaand met de coalitiefracties te bespreken.

Beoogde leden commissie

Oorspronkelijke (externe) klankbordgroep:

Nieuwe leden (nog te vragen):

Taakopdracht commissie

Beslispunt 2: De Motie Omtzigt heeft een smallere reikwijdte dan de taakopdracht van de bouwsteen vennootschapsbelasting. Wij adviseren om de bouwsteen vennootschapsbelasting een ambtelijk traject te laten blijven. De externe experts kunnen hierbij nog wel als klankbordgroep functioneren (variant 1 hieronder).

Gaat u akkoord met dit advies?

- Een commissie die onderzoek gaat doen naar mogelijkheden voor eerlijke belastingheffing van multinationals overlapt met het onderzoek naar de toekomst van de vennootschapsbelasting (vpb) dat onderdeel uitmaakt van het 'bouwstenen voor een beter belastingstelsel'-traject. Het doel van dat onderzoek is in den brede te verkennen welke (fundamentele) toekomstkeuzes mogelijk –en wenselijk- zijn met betrekking tot het belasten van bedrijfswinsten. Onderdeel daarvan zijn onder andere:
 - Analyses door welk soort bedrijven de vpb momenteel wordt opgebracht, trends in de vpb-opbrengst in relatie tot macro-economische grondslagen ('race to the bottom?'), de functie van de vpb gegeven de structuur van de economie en een internationale vergelijking.
 - In kaart brengen van de voor- en nadelen van de verschillende fundamentele opties die internationaal verkend worden op o.a. het terrein van de verdeling van heffingsrechten en/of harmonisering van grondslag en tarieven voor Nederland.
 - Vereenvoudiging.
 - (Unilaterale) maatregelen gericht op een economisch minder verstorende vpb en (verdere) maatregelen tegen belastingontwijking.
- Het gaat bij het bouwstenentraject wel nadrukkelijk om maatregelen voor het volgende kabinet.
- Gegeven de overlap tussen beide onderzoeken zien wij twee varianten voor de taakopdracht en scope van de commissie.

Variant 1:

- *Scope:* de commissie buigt zich enkel over mogelijkheden voor eerlijke belastingheffing van multinationals.
- *Oplevermoment:* conform de motie over een half jaar, najaar 2019.
- *Reikwijdte maatregelen:* Maatregelen die op korte termijn in wetgeving zijn vast te leggen.

- Bij deze variant wordt in het bouwstenentraject breder en meer fundamenteel gekeken naar de toekomst van de vpb. Daarvoor kan de commissie zoals eerder beoogd de klankbordgroep vormen. Risico daarbij is wel dat de leden van de commissie twee rollen krijgen. Dat kan onduidelijkheid geven. Een definitief besluit over de rol van de commissie tav het bredere onderzoek kan daarom worden uitgesteld en bijvoorbeeld afhankelijk gemaakt worden van het functioneren van de commissie. Als er constructief wordt gewerkt, is het zonde om hun kennis niet te benutten. Als het allemaal niet marcheert (is niet ondenkbeeldig bij dit onderwerp) kan de optie open blijven om afscheid van elkaar te nemen nadat de commissie hun rapport heeft opgeleverd.

Variant 2:

- *Scope:* de commissie buigt zich over mogelijkheden voor eerlijke belastingheffing van multinationals én de andere onderwerpen in de taakopdracht van de vpb-bouwsteen.
- *Oplevermoment:* conform de motie wordt over een half jaar, najaar 2019, een tussenrapport opgeleverd over eerlijke belastingheffing. De overige onderwerpen worden conform de planning van de bouwstenen begin 2020 afgerond.
- *Reikwijdte maatregelen:* van korte termijn (deze kabinetsperiode) tot fundamenteel.

In deze variant wordt de bouwsteen vpb volledig belegd bij de commissie.

TER ADVISERING

Aan
de staatssecretaris

Directie Algemene
Fiscale Politiek

Inlichtingen

10.2.e 10.2.e

T 10.2.e
F

10.2.e@minfin.nl
www.minfin.nl

Datum

20 juni 2019

Notitienummer

2019-0000101196

Auteur

10.2.e 10.2.e

Van

10.2.e

Kopie aan

Bijlagen

1

notitie

Instelling commissie belastingheffing multinationals

Aanleiding

In de bijlage vindt u de toegezegde concept kamerbrief over uitvoering van de motie Omtzigt c.s. waarin u wordt gevraagd om een commissie in te stellen die onderzoek gaat doen naar mogelijkheden voor eerlijke belastingheffing van multinationals.

Advies

Wij adviseren u bijgevoegde Kamerbrief te ondertekenen.

Kernpunten

- Conform de motie wordt een commissie ingesteld met interne en externe experts.
- Deze commissie zal onderzoek doen naar maatregelen die die leiden tot een grondslagverbreding maar tegelijkertijd oog houden voor het – volgens de motie eveneens belangrijke – behoud van hoofdkantooractiviteiten in Nederland.
- De commissie zal binnen zes maanden, dat betekent nog in 2019, met concrete voorstellen komen.
- De leden van de eerder voorgenomen klankbordgroep worden gevraagd om als externe experts zitting te nemen in de commissie.
- De commissie wordt voorgezeten door een onafhankelijke voorzitter. We hebben Bernard ter Haar benaderd met het verzoek of hij voorzitter van de commissie wil worden. Hij staat hier positief tegenover. Begin volgende week zal DGFZ hier uitgebreider met hem over spreken.
- We zullen volgende week ook de overige beoogde leden benaderen, zodat de commissie snel van start kan gaan.
- 10.2.e heeft 10.2.e gesproken over de brief. Hij kan zich vinden in de opzet van de commissie.

Ministerie van Financiën

TER ADVISERING

Aan
de staatssecretaris

**Directie Algemene
Fiscale Politiek**

Inlichtingen

10.2.e 10.2.e

T 10.2.e
F

10.2.e

www.minfin.nl

Datum

2 juli 2019

Notitienummer

2019-0000109033

Auteur

10.2.e 10.2.e

Van

10.2.e

Kopie aan

notitie

Kamerbrief namen commissie belastingheffing van
multinationals

Aanleiding

Tijdens het AO over de fiscale beleidsagenda op 27 juni jl. heeft u toegezegd om de Kamer voor het VAO op donderdag 4 juli te informeren over de bemensing van de commissie 'belastingheffing van multinationals.' In de bijlage vindt u de concept Kamerbrief.

Advies

Wij adviseren u bijgevoegde brief te ondertekenen.

Kernpunten

- De leden hebben ingestemd met het noemen van hun namen en werkgever(s). Mogelijk kan de Kamer vragen stelen over 'dubbele petten' in het geval van 10.2.e 10.2.e en 10.2.e 10.2.e. Bij Vpb-experts is dat bijna onvermijdelijk. Bovendien kan praktijkervaring van pas komen en zijn er voldoende leden in de commissie die niet voor een commerciële partij werkzaam zijn.
- Er dient nog een formeel instellingsbesluit opgesteld te worden dat door de MR moet worden bekrachtigd. Dat zal op een later moment worden geregeld. Een dergelijk instellingsbesluit kan met terugwerkende kracht in werking treden.
- Tegen het uitsturen van de brief waarin de leden van de beoogde commissie worden aangekondigd, kan ingebracht worden dat de MR voor een voldongen feit wordt gesteld. De koninklijke route is immers om de totstandkoming van een commissie eerst in de MR te besluiten.
- Tegelijkertijd zien wij geen andere manier om aan het verzoek van de Kamer te voldoen dan de brief nu uit te sturen. Wel hebben we de brief aangepast door het te hebben over de 'beoogde commissie'.

Beste commissieleden,

We kunnen van start! Na een wat rommelige start als klankbordgroep en daarna verschillende brieven naar de Tweede Kamer over de samenstelling en opzet is de commissie nu volledig rond. Graag lichten we in deze e-mail toe hoe we het proces willen vormgeven, hoe de exacte taakopdracht eruit zal zien en wat de volgende stappen zijn.

Proces

Binnen zes maanden, dat betekent nog in 2019, worden concrete voorstellen (binnen het huidige stelsel) verwacht van de commissie. Dat zorgt voor een krap tijdpad. We stellen daarom voor om eens in de 3 weken te vergaderen met de commissie, op het Ministerie van Financiën. Het inplannen van de vergaderingen zal agenda-technisch een uitdaging worden, mogelijk zal niet iedereen bij elke vergadering aanwezig kunnen zijn. We willen u vragen om (uw secretariaat) zoveel mogelijk rekening te laten houden met de vaste, driewekelijkse vergaderdag die we willen bepalen. Zou u daarom zo snel mogelijk willen laten weten bij

10.2.e

10.2.e	10.2.e
--------	--------

 of er dagen of dagdelen in de week zijn waarop vergaderen met de commissie echt niet mogelijk is en wanneer u eventueel met vakantie bent.

Werkwijze

Samenstelling van de commissie

De Ministerraad bepaalt met het vaststellen van de taakopdrachten welke departementen, externe(n) en (onderzoeks)organisaties in de commissie vertegenwoordigd zijn. Het secretariaat van de commissie bestaat uit secretarissen van het ministerie van Financiën en een secretaris van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. De voorzitter en secretarissen van de commissie zijn in het bijzonder verantwoordelijk voor de uitvoering van de algemene taakopdracht.

Uitvoering van de taakopdracht door de commissie

De Ministerraad stelt de taakopdracht vast. De rapportage over de uitvoering van de taakopdracht wordt zoveel mogelijk verdeeld in de onderdelen "beleidsbeschrijving" en "beleidsvarianten".

Beraad binnen de commissie

Er bestaat geen vetorecht ten aanzien van de inbreng van informatie over het bestaand beleid of over de ontwikkelde beleidsvarianten, noch ten aanzien van de strekking of de uitwerking van deze varianten. De beschouwingen in het rapport en de beleidsvarianten zijn niet gebonden aan bestaande wetgeving, het Regeerakkoord, Kabinetsafspraken of Ministerieel beleid. De commissie heeft de plicht de door de leden ingebrachte teksten te integreren in het rapport. De commissie moet zorg dragen voor een evenwichtige, feitelijke en neutrale presentatie van de effecten van het bestaande beleid en van de beleidsvarianten.

Wat in de commissie schriftelijk of mondeling wordt behandeld, wordt niet openbaar gemaakt. De Ministerraad beslist over publicatie van het eindrapport. De voorzitter en de commissieleden doen geen uitspraken in de media over de inhoud van het rapport tot het moment van publicatie daarvan.

Concept taakopdracht

Op basis van de Kamerbrief van 25 juni¹ en de eerder aan de klankbordgroep voorgelegde taakopdracht in het kader van het bouwstenentraject ('toekomst van de vpb') is een taakopdracht opgesteld voor de commissie. Deze concepttaakopdracht is bijgevoegd. De concepttaakopdracht is nog niet voorgelegd aan de staatssecretaris van Financiën en is daarom nog niet definitief.

Om geen vertraging op te lopen willen we u vragen om voor de eerste vergadering uw overwegingen bij de verschillende onderdelen van deze taakopdracht op papier te zetten in de vorm van een *position paper*. Daarbij denken we in ieder geval aan het volgende:

- Het ambtelijk secretariaat is momenteel al bezig met de eerste stappen voor de eerste vier bullets uit de taakopdracht. Graag vernemen wij uw gedachten over mogelijke denkrichtingen voor de aanpak van deze onderdelen.
- Mogelijke unilaterale maatregelen (waaronder in ieder geval een grondslagverbredende maatregel) met een korte annotatie daarbij. Wij willen hierbij aangeven dat dit niet per definitie om maatregelen binnen de vennootschapsbelasting hoeft te gaan. Wel moet het belastingheffingen betreffen die multinationals aangaan.

Instellingsbesluit

De commissie wordt met terugwerkende kracht ingesteld per 1 augustus 2019. Het instellingsbesluit bevat de definitieve taakopdracht en wordt naar verwachting eind augustus aan de Ministerraad voorgelegd.

Eerste vergadering

We willen in de week van 26 augustus voor de eerste keer bijeenkomen met de commissie. Afhankelijk van uw reacties wordt de vergaderdag zo snel mogelijk vastgesteld.

Tijdens deze vergadering willen we in ieder geval een aantal stukken agenderen:

- Position papers leden commissie
- Memo met de definitie van 'multinational' voor het data-onderzoek en wat eerste inzichten
- Plan van aanpak vergelijking (onderdelen) vpb NL/andere landen

Met vriendelijke groet,

10.2.e

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/06/25/aanbiedingsbriefinstelling-commissie-belastingheffing-multinationals>

TER BESLISSING

Aan
de staatssecretaris

notitie

Instellingsbesluit commissie belastingheffing
multinationals

Aanleiding

Op 11 juni jl. heeft de Tweede Kamer een motie van het lid Omtzigt c.s. aangenomen om een commissie in te stellen die adviseert over maatregelen om de belastingheffing over winsten van multinationals eerlijker te maken, terwijl Nederland aantrekkelijk blijft voor Nederlandse hoofdkantoren.

De leden van deze commissie zijn geselecteerd. Nu moet de commissie formeel worden ingesteld. Bijgaand treft u een concept instellingsbesluit voor de commissie (met aangehechte taakopdracht) en een aanbiedingsformulier voor de Ministerraad.

Gevraagde beslissingen

- Akkoord met de taakopdracht (onderdeel instellingsbesluit).
- Akkoord om het concept instellingsbesluit ter goedkeuring voor te leggen aan de ministerraad.
- Ondertekening van het aanbiedingsformulier.

Toelichting

- Op 25 juni 2019 en op 3 juli 2019 heeft u brieven naar de Tweede Kamer gestuurd waarin de instelling van de commissie, de taakopdracht en de samenstelling worden aangekondigd.
- Op 27 augustus 2019 komt de commissie voor het eerst bij elkaar.
- De commissie moet formeel nog worden ingesteld door middel van een instellingsbesluit.
- Het voornemen om een instellingsbesluit vast te stellen dient ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de ministerraad. U treft het concept instellingsbesluit in de bijlage aan. Na goedkeuring door de ministerraad kunt u het instellingsbesluit vaststellen.
- SZW heeft voorgesteld om het instellingsbesluit na de augustusbesluitvorming in de MR in te brengen.
- De belangrijkste onderdelen van het instellingsbesluit zijn als volgt:
 - De samenstelling van de commissie.
 - De taakopdracht.
 - De vergoeding voor de externe commissieleden (in lijn met het beleid uit de zogenaamde 'Leidraad instellen externe commissies').
 - De commissie wordt met terugwerkende kracht tot en met 1 augustus 2019 ingesteld.

Directie Internationale
Zaken en
Verbruiksbelastingen

Inlichtingen

10.2.e

T 10.2.e

F 10.2.e@minfin.n

I

www.minfin.nl

Datum

15 augustus 2019

Notitienummer

2019-0000137113

Auteur

10.2.e

Van

10.2.e

Kopie aan

- De instellingsduur is niet strikt geformuleerd. De commissie wordt opgeheven bij oplevering van het rapport (gepland eind 2019). Dit geeft flexibiliteit voor een eventuele uitloop.
- In de brief van 25 juni 2019 heeft u aangekondigd dat, om de onafhankelijk te waarborgen, de commissie een externe voorzitter zal hebben conform de praktijk bij interdepartementale beleidsonderzoeken. Dhr. B. ter Haar van de Topmanagementgroep van de Algemene Bestuursdienst van BZK is de voorzitter. Wij menen dat hiermee voldaan is aan de toezegging, maar er zouden vragen over kunnen komen. Bij externe adviescommissies is het gebruikelijk een "echt" onafhankelijke voorzitter te hebben. Dat in tegenstelling tot IBO's waarbij de voorzitter vaak een DG van een ander departement of ABDTOPConsult is.
- De Adviescommissie krijgt de opdracht om maatregelen te adviseren die leiden tot een grondslagverbreding in de vennootschapsbelasting, waarbij tegelijkertijd oog wordt gehouden voor het behoud van hoofdkantooractiviteiten in Nederland. Daarbij wordt verzocht de herverdelingseffecten, effecten op investeringen, werkgelegenheid, economische groei, administratieve lasten voor bedrijven en uitvoeringsgevolgen voor de Belastingdienst zoveel mogelijk in kaart te brengen. Tevens wordt verzocht de geadviseerde maatregelen te bezien in het licht van de actuele ontwikkelingen in EU en OESO op dit terrein.
- Om deze adviesvraag te kunnen beantwoorden zal de Adviescommissie in ieder geval de volgende onderwerpen laten onderzoeken:
 - Classificeer de vpb-opbrengsten naar verschillende soorten bedrijven en sectoren. Ga daarbij specifiek in op de belastingafdracht door Nederlandse multinationals en geef inzicht in achterliggende factoren en de relatie met andere economische parameters.
 - Op welke onderdelen wijkt de Nederlandse Vpb (voor multinationals) wezenlijk af van de winstbelasting in – in ieder geval – de ons omringende en qua economie vergelijkbare landen?
 - Wat is het belang van multinationals en hoofdkantoren voor de Nederlandse economie? Wat betekent dat voor de te maken keuzes bij de belastingheffing op multinationals?
 - Is sprake van een toegenomen belastingconcurrentie/-ontwijking? Wat betekent dat voor de belastingheffing op multinationals?

TER BESLISSING
Aan
de staatssecretar

10.2.e

Directie Internationale
Zaken en
Verbruiksbelastingen

Inlichtingen

10.2.e

T
F

10.2.e

10.2.e@minfin.nl
www.minfin.nl

Datum

15 augustus 2019

Notitienummer

2019-000137113

Auteur

10.2.e

Van

10.2.e

Kopie aan

notitie

Instellingsbesluit commissie belastingheffing
multinationals

Aanleiding

Op 11 juni jl. heeft de Tweede Kamer een motie van het lid Omtzigt c.s. aangenomen om een commissie in te stellen die adviseert over maatregelen om de belastingheffing over winsten van multinationals eerlijker te maken, terwijl Nederland aantrekkelijk blijft voor Nederlandse hoofdkantoren.

De leden van deze commissie zijn geselecteerd. Nu moet de commissie formeel worden ingesteld. Bijgaand treft u een concept instellingsbesluit voor de commissie (met aangehechte taakopdracht) en een aanbiedingsformulier voor de Ministerraad.

Gevraagde beslissingen

- Akkoord met de taakopdracht (onderdeel instellingsbesluit).
- Akkoord om het concept instellingsbesluit ter goedkeuring voor te leggen aan de ministerraad.
- Ondertekening van het aanbiedingsformulier.

Toelichting

- Op 25 juni 2019 en op 3 juli 2019 heeft u brieven naar de Tweede Kamer gestuurd waarin de instelling van de commissie, de taakopdracht en de samenstelling worden aangekondigd.
- Op 27 augustus 2019 komt de commissie voor het eerst bij elkaar.
- De commissie moet formeel nog worden ingesteld door middel van een instellingsbesluit.
- Het voornemen om een instellingsbesluit vast te stellen dient ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de ministerraad. U treft het concept instellingsbesluit in de bijlage aan. Na goedkeuring door de ministerraad kunt u het instellingsbesluit vaststellen.
- SZW heeft voorgesteld om het instellingsbesluit na de augustusbesluitvorming in de MR in te brengen.
- De belangrijkste onderdelen van het instellingsbesluit zijn als volgt:
 - De samenstelling van de commissie.
 - De taakopdracht.
 - De vergoeding voor de externe commissieleden (in lijn met het beleid uit de zogenaamde 'Leidraad instellen externe commissies').
 - De commissie wordt met terugwerkende kracht tot en met 1 augustus 2019 ingesteld.

- De instellingsduur is niet strikt geformuleerd. De commissie wordt opgeheven bij oplevering van het rapport (gepland eind 2019). Dit geeft flexibiliteit voor een eventuele uitloop.
- In de brief van 25 juni 2019 heeft u aangekondigd dat, om de onafhankelijk te waarborgen, de commissie een externe voorzitter zal hebben conform de praktijk bij interdepartementale beleidsonderzoeken. Dhr. B. ter Haar van de Topmanagementgroep van de Algemene Bestuursdienst van BZK is de voorzitter. Wij menen dat hiermee voldaan is aan de toezegging, maar er zouden vragen over kunnen komen. Bij externe adviescommissies is het gebruikelijk een "echt" onafhankelijke voorzitter te hebben. Dat in tegenstelling tot IBO's waarbij de voorzitter vaak een DG van een ander departement of ABDTOPConsult is.
- De Adviescommissie krijgt de opdracht om maatregelen te adviseren die leiden tot een grondslagverbreding in de vennootschapsbelasting, waarbij tegelijkertijd oog wordt gehouden voor het behoud van hoofdkantooractiviteiten in Nederland. Daarbij wordt verzocht de herverdelingseffecten, effecten op investeringen, werkgelegenheid, economische groei, administratieve lasten voor bedrijven en uitvoeringsgevolgen voor de Belastingdienst zoveel mogelijk in kaart te brengen. Tevens wordt verzocht de geadviseerde maatregelen te bezien in het licht van de actuele ontwikkelingen in EU en OESO op dit terrein.
- Om deze adviesvraag te kunnen beantwoorden zal de Adviescommissie in ieder geval de volgende onderwerpen laten onderzoeken:
 - Classificeer de vpb-opbrengsten naar verschillende soorten bedrijven en sectoren. Ga daarbij specifiek in op de belastingafdracht door Nederlandse multinationals en geef inzicht in achterliggende factoren en de relatie met andere economische parameters.
 - Op welke onderdelen wijkt de Nederlandse Vpb (voor multinationals) wezenlijk af van de winstbelasting in – in ieder geval – de ons omringende en qua economie vergelijkbare landen?
 - Wat is het belang van multinationals en hoofdkantoren voor de Nederlandse economie? Wat betekent dat voor de te maken keuzes bij de belastingheffing op multinationals?
 - Is sprake van een toegenomen belastingconcurrentie/-ontwikking? Wat betekent dat voor de belastingheffing op multinationals?

Handtekening bewindspersoon

10.2.e

Rijksoverheid

Aanbiedingsformulier voor Ministerraad

Van 1 *

Aanbieding

Staatssecretaris van Financiën

Van 2

N.v.t.

Mede namens 1

Selecteer

Mede namens 2

N.v.t.

Mede namens 3

N.v.t.

Type voorstel *

Overig

Titel *

Titel en inhoud

Besluit van de Staatssecretaris van Financiën houdende instelling van de Adviescommissie belastingheffing van multinationals

Inhoud en doelstelling van het voorstel *

In dit besluit wordt een adviescommissie bestaande uit externe en interne experts ingesteld die advies zal geven over de belastingheffing van multinationals.

In de Tweede Kamer is een motie aangenomen om een commissie in te stellen die adviseert over maatregelen om de belastingheffing over winsten van multinationals eerlijker te maken, terwijl Nederland aantrekkelijk blijft voor Nederlandse hoofdkantoren. Dit instellingsbesluit geeft opvolging aan deze motie.

Het instellingsbesluit behandelt onder andere de samenstelling, de taakopdracht en de beloning van de commissie.

Voorgesteld besluit *

Instemmen met de instelling van de commissie en de voorgestelde samenstelling.

Datum aanbleding *

Behandeltraject

21-aug-2019

Kenmerk *

IZV 137113

Hamerstuk *

☐ Ja ☒ Nee

Voorgaande behandeling *

☐ Ja ☒ Nee

Gevolgen en juridisch kader

- Gevolgen rijksbegroting * ☐ Ja ☒ Nee
- Gevolgen apparaatsuitgaven * ☐ Ja ☒ Nee
- Gevolgen voor regeldruk * ☐ Ja ☒ Nee
- Overeenstemming met JenV inzake wetgevingstoets en effectenanalyse * ☐ Ja ☐ Nee, met bijlage ☐ Nee, zonder bijlage ☒ N.v.t.
- Overeenstemming met JenV inzake fouten- en misbruiksignalering * ☐ Ja ☐ Nee, met bijlage ☐ Nee, zonder bijlage ☒ N.v.t.
- Aan EU Notificatie voldaan * ☐ Ja ☐ Nee ☒ N.v.t.
- Verplichting int. verdragen en/of Europese regelgeving * ☐ Ja ☒ Nee

Interdepartementale afstemming

- Overeenstemming BZK inzake beoordelingskader financiële/ bestuurlijke consequenties decentrale overheden en/of Caribisch Nederland * ☐ Ja ☐ Nee ☒ N.v.t.
- Overeenstemming Aruba, Curaçao en Sint Maarten * ☐ Ja ☐ Nee ☒ N.v.t.
- Ambtelijk afgestemd * ☐ Ja ☒ Nee ☐ N.v.t.
- Overeenstemming bereikt op ambtelijk niveau * ☒ Ja ☐ Nee ☐ N.v.t.
- Overeenstemming bereikt met ☐ AZ ☒ BZK ☒ EZK ☐ I&W ☒ SZW ☐ VWS ☐ LNV
☒ BZ ☐ Def ☐ Fin ☐ OCW ☐ JenV ☐ BH&OS
- Omschrijving geschilpunten

Contactpersonen

	Contactpersoon 1	Contactpersoon 2
Naam *	10.2.e 10.2.e	10.2.e 10.2.e
Afdeling *	Internationale Zaken en Verbruiksbel.	Algemene Fiscale en Economische Politiek
Telefoonnummer *	10.2.e	
E-mailadres *	10.2.e @minfin.nl	10.2.e @minfin.nl

Parafenoverzicht

Werkmap

Onderwerp: IZV 137113 Instelling commissie belastingheffing van multinationals

Nummer: 2019-0000017881

Algemeen taakverzoek:

Document: IZV 137113 Aanbiedingsnotitie instellingsbesluit commissie belastingheffing multinationals (2019-0000137113)

Naam	Datum en Tijd	Inbox
10.2.e (IZV)	22-08-2019, 10:36	IZV Paraferen
10.2.e (10.2.e)	21-08-2019, 16:06	AFEP Paraferen
10.2.e (AFP)	21-08-2019, 15:29	AFP Paraferen
10.2.e (10.2.e) (DB/WNST)	21-08-2019, 13:56	DB Paraferen
10.2.e (IZV/IZ)	21-08-2019, 13:31	IZV/IZ Paraferen
10.2.e (DJZ/SECR)	21-08-2019, 13:01	DJZ Paraferen
10.2.e	22-08-2019, 15:03	DGFZ Paraferen

10.2.e

Commissie belastingheffing multinationals

Input ter voorbereiding bijeenkomst 27 aug

10.2.e

Ik heb de vragen die m.i. beantwoord moeten worden voor mezelf in kaart gebracht en bijgevoegd in de vorm van een mindmap. Daarin staan ook de dilemma's die de afwegingen zullen bemoeilijken. Een en ander vanzelfsprekend om aan te vullen en als eerste opzet voor in elk geval mijn eigen denkproces.

Verder verwijs ik naar mijn eerdere mail (13 augustus) met aanvullende vragen over de powerpoint 'wie betaalt wat' en achtergrond literatuur.

Ik verheug me op onze bijeenkomst.

Groet,

10.2.e

10.2.e

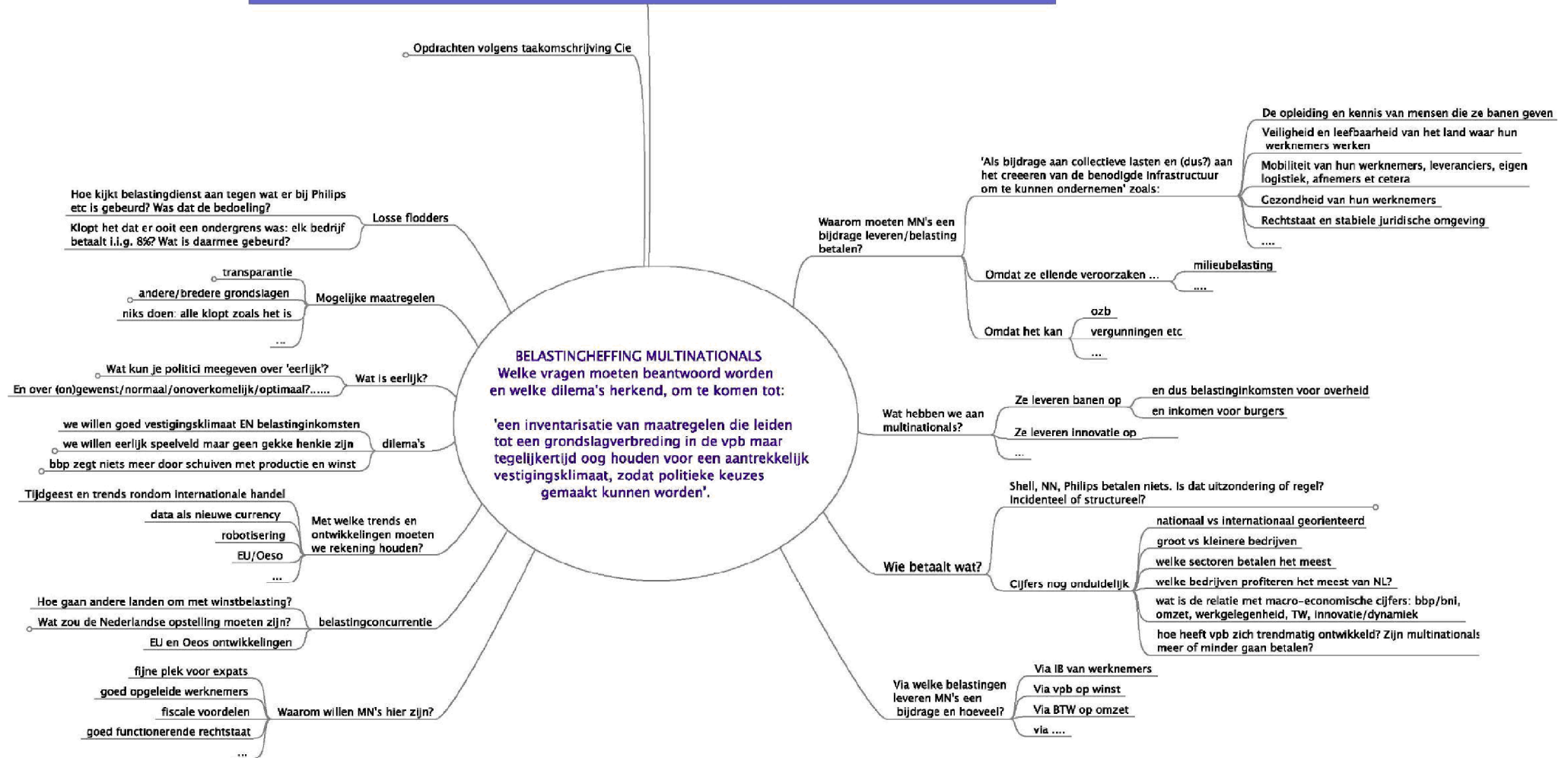
10.2.e

Bijlage: mindmap 'vragen en dilemma's'

10.2.e

10.2.e

BELASTINGHEFFING MULTINATIONALS

Position paper voor adviescommissie belastingheffing multinationals

Van 10.2.e 10.2.e 10.2.e, 21 augustus 2019

Op verzoek van 10.2.e presenteer ik in dit position paper een aantal opvattingen aangaande de eerste vier bullets van de taakopdracht en vervolgens mogelijke beleidsopties.

De eerste bullet behelst de classificatie van de vpb-opbrengsten naar verschillende soorten bedrijven en sectoren. Inventariseer door welk soort bedrijven de vpb momenteel voornamelijk wordt opgebracht. In hoeverre gaat het om multinationals of nationaal georiënteerde bedrijven, gaat het om grote of kleine bedrijven? Ga daarbij specifiek in op de belastingafdracht door Nederlandse multinationals en geef inzicht in achterliggende factoren en de relatie met andere economische parameters.

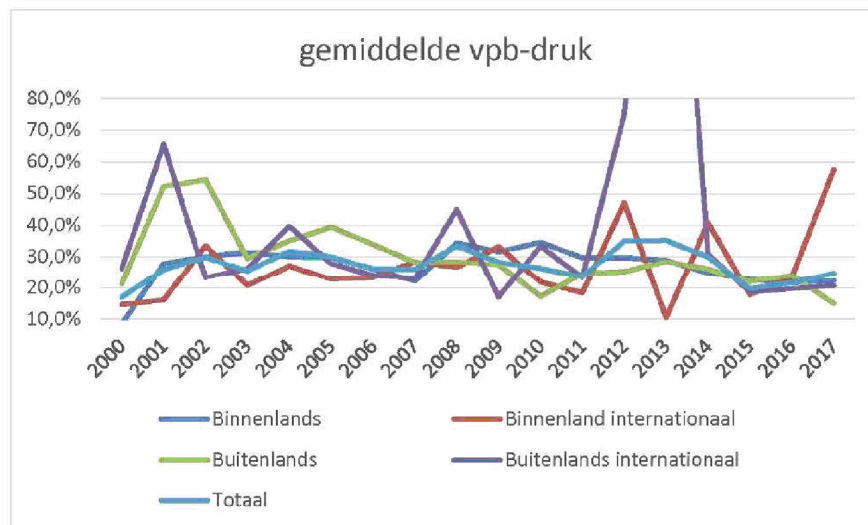
Er zijn twee manieren om dit empirische vraagstuk te benaderen: een analyse op basis van micro data, dat wil zeggen gegevens per bedrijf (op basis van de belastingaangifte), of door gebruik te maken van meer geaggregeerde statistieken van het CBS. Het tijdsbeslag van de eerste optie maakt deze optie waarschijnlijk onhaalbaar. De tweede optie geeft een goed beeld van de vpb-opbrengsten, maar mijn ervaring is dat deze informatie uit verschillende statistieken gehaald moeten worden (financiële ondernemingen, niet financiële ondernemingen (nfo) en grote niet financiële ondernemingen. De totalen corresponderen dan niet noodzakelijk met de vpb-opbrengst volgens de nationale rekeningen. Dit vraagt in iedere geval om goed overleg met het CBS. Vpb-opbrengsten zijn bijna per definitie zeer volatiel, waardoor er zorgvuldige keuzes betreffende steekjaren en gemiddelden over jaren gemaakt moeten worden.

Mijn algemene beeld is dat de vpb-opbrengst grofweg verdeeld kan worden in 20% door financiële ondernemingen, 40% door ondernemingen zonder buitenlandse dochters en de overige 40% door mno's (multinationale ondernemingen). De laatste kunnen een Nederlandse of buitenlandse eigenaar hebben. Onder de 40% niet-mno's bevinden zich ook een paar honderd dzd dga's (directeur-groootaandeelhouders) met vaak minimale winsten en vpb-afdracht. Vanwege de mogelijkheid dat deze ondernemers een keuze in rechtsvorm hebben met bijbehorende belastingaangifte, is het bij omvangrijke beleidsmaatregelen gewenst de verschillen in belastingdruk tussen de ib-ondernemer en de dga mee te nemen.

Op basis van de CBS data is het mogelijk om voor pakweg de grootste 1500 tot 2000 bedrijven de vpb-opbrengsten en belastingdruk van mno's en niet-mno's te onderscheiden en van bedrijven met een binnenlandse en buitenlandse eigenaar. Dat leidt tot vier categorieën. Voor eigen onderzoek heb ik de belastingdruk van deze vier categorieën tussen 2000 en 2017 op een rijtje gezet. Hierbij ben ik uitgegaan van het winstbegrip dat door het CBS als netto resultaat wordt geclassificeerd (gecorrigeerd voor de winsten en binnenlands een buitenlandse dochters, omdat die over het algemeen al elders belast zijn).¹

¹ Analooq een eerdere CBS analyse van 20 oktober 2008, De effectieve druk van de vennootschapsbelasting, 2001 – 2006.

Figuur: vpb-belastingdruk tussen 2000 en 2017 (databron CBS statline)

Dit figuur leidt tot een aantal conclusies:

- De totale vpb druk lijkt over de tijd nauwelijks af te nemen. Tussen 2004 en 2007 is het vpb-tarief dan wel gedaald van 34 naar 25,5%, maar is ook de grondslag verbreed. Uit een zeer rudimentaire regressieanalyse kan wel worden afgeleid dat er een positieve correlatie is tussen het statutaire tarief en de belastingdruk.
- Over het algemeen lijkt de vpb-druk van mno's met een buitenlandse eigenaar hoger te liggen.
- De vpb-druk is zeer volatiel; van 17% in 2000 tot 35% in 2012 en 2013. De hogere belastingdruk in recessiejaren kan waarschijnlijk verklaard worden door samenstellingseffecten met verliezen. Een groter deel van de bedrijven maakt verliezen, dat drukt de totale winst, maar een deel van de bedrijven blijft wel winst maken en draagt vpb af.
- De vpb druk ligt vaak boven het statutaire tarief.

Deze zeer beperkte analyse laat ook de grote beperkingen van deze data zien. Er zijn geen achterliggende oorzaken aan te wijzen. De CBS data presenteren ook gegevens over buitengewone baten en lasten, rentebetalingen en -opbrengsten, winsten van buitenlandse dochters, maar niet meer dan dat. Tevens is de steekproef van grote bedrijven niet constant over de tijd, mogelijk wordt een (beperkte) deel van de variatie verklaard door toevoegen en onttrekken van bedrijven aan de steekproef.

Om meer achterliggende factoren te onderscheiden, moet toch naar de vpb-aangifte per bedrijf gekeken worden. In de eerste plaats kan er een groot verschil zijn tussen de verschuldigde vpb over basis van de fiscale winst in een jaar en de betaalde vpb vanwege de verliesverrekening over de jaren heen (carry backward en forward). Alleen op basis van individuele aangiften kan hier inzicht in worde verkregen. In de tweede plaats kan uit de aangiften ook het gebruik van aftrekposten worden onderscheiden en in de derde plaats kan het verschil tussen de commerciële en fiscale winst worden geanalyseerd. Het veelvuldig intra-concern schuiven van schulden en IP-rechten suggereert dat ook naar de samenstelling van de commerciële winst onderwerp van analyse zou moeten zijn. Hoewel de

analyse van gegevens per mno arbeidsintensief is, zou het waardevol kunnen zijn om in ieder geval de aangiften van de 100 grootste bedrijven uit te pluizen.

Uit gegevens van het Ministerie van Financiën over de opvang van bepaalde aftrekposten blijkt dat vooral de innovatiebox van belang is, met een mogelijke derving van pakweg 1 mld euro per jaar en lijkt zelfs op te lopen naar 1,5 mld euro.² Deze aftrekpost wordt vooral door grote bedrijven, vaak MNO's, gebruikt. Dit gaat dan om een grondslag van 5 tot 7,5 mld euro die nu tegen 7% wordt belast i.p.v. 25%. Andere aftrekposten zoals de investeringsaftrek hebben een minder groot budgettair beslag en komen ook vaak aan kleinere bedrijven ten goede. De vraag hierbij is of het Ministerie de omvang van alle aftrekposten systematisch gecategoriseerd heeft. Het gebruik van de liquidatieregeling om verliezen van buitenlandse dochters bij liquidatie van de winst in Nederland af te trekken door een aantal bedrijven stond tot nu toe niet in de lijstjes van belastingsubsidies en uitgaven.

Ondanks deze vraag, doen de cijfers vermoeden dat vooral de definitie van het fiscale winstbegrip van belang is. Multinationals hebben vaak ook forse rentelasten en -opbrengsten, voorzieningen, buitenlandse winsten etc, die buiten het fiscale winstbegrip in Nederland vallen. Opname van enkele van deze kenmerken in de belastinggrondslag zou deze aanmerkelijk verbreden.

De tweede bullet is het in kaart brengen op welke wezenlijke onderdelen de Nederlandse Vpb (voor multinationals) afwijkt van de winstbelasting in – in ieder geval – de ons omringende en qua economie vergelijkbare landen. Op welke van deze onderdelen groeien stelsels naar elkaar toe? Zijn er alternatieve (onderdelen van) systemen waar we van kunnen leren? Op welke onderdelen onderscheidt Nederland zich nu en welke effecten heeft dat op de economie en belastingontvangsten (in Nederland en in andere landen)?

Mijn algemene indruk is dat de nationale stelsels naar elkaar toe groeien. Waar in het verleden kleine landen vaak een winstbelasting op kapitaalexport neutraliteit gebaseerd hadden en grote landen op kapitaalimport neutraliteit zie je dat de afgelopen decennia steeds meer grote landen hun stelsel hebben aangepast richting kapitaalexport neutraliteit (VK, Japan, VS als voorbeelden). Dat is ook te zien aan het gebruik van de deelnemingsvrijstelling voor de winsten van buitenlandse dochters. Dat was een redelijk uniek kroonjuweel van het Nederlandse fiscale stelsel. Echter steeds meer landen passen deze vrijstelling ook toe, niet altijd uniform, maar wel onder voorwaarden, naar verdragslanden of EU-landen vanwege de EU-richtlijnen. Aan de andere kant wordt het onconditioneel gebruik van de deelnemingsvrijstelling beperkt doordat landen steeds vaker en meer stringente cfc-regels (controlled foreign company) lijken toe te passen.

Bepaalde aftrekposten zoals de innovatiebox worden door steeds meer landen ingevoerd en worden ook meer uniform vanwege de nexus voorwaarden. De ATAD-1 en -2 richtlijnen maken de grondslagen in de EU ook meer uniform. In zijn algemeenheid leiden de overzichten van belastingstelsels zoals de EU en OESO presenteren tot gedragsaanpassingen van landen waarbij minder presenterende elementen worden ingewisseld door kopieën van succesvolle elementen in andere landen. Mijn conclusie is dat de grondslag van de vpb steeds meer uniform wordt en landen zich op andere manieren willen/moeten onderscheiden. Dat kan zijn met het vpb-tarief, waardoor er nu weer een nieuwe race naar the bottom lijkt te ontstaan of met initiatieven buiten de

² Zie Rijksoverheid, beleidsinformatiekaart en Miljoenennota,

winstbelasting om. Lagere tarieven leidt in principe tot meer investeringen: *“Betreffende het tarief hebben overzichtsstudies laten zien dat één procentpunt daling van het effectieve marginale tarief tot vier procent meer uitbreidingsinvesteringen leidt.³ Voor het gemiddelde tarief, dat voor vestiging meer van belang is, is het effect nog iets groter. Vanuit een wereldwijd perspectief leidt dit beleid vooral tot een verschuiving van investeringen.”⁴*

Het derde bullet point is de nadere duiding van het belang van multinationals en hoofdkantoren voor de Nederlandse economie. Aanvullend daarop schetsen wat dat betekent voor de te maken keuzes bij de belastingheffing op multinationals. Meer onderzoek is belangrijk, vaak wordt teruggesproken op lijstjes van vestigingsplaatsfactoren die uit eerdere enquêtes gegenereerd zijn. Er is weinig empirie voorhanden. Er is al weinig overeenstemming wat precies een (wereldwijd of regionaal) hoofdkantoor is en welke functies daarbij horen. Zijn de zetel van de raad van bestuur en de locatie van een aantal ondernemingsfuncties inderdaad met elkaar gecorreleerd? Ongetwijfeld heeft de vestiging van internationale hoofdkantoren in Nederland een goede uitstraling op mogelijke nieuwe investeringen, maar het kwantitatieve belang daarvan is onbekend. Ook het precieze belang van fiscaliteit in de vestigingsplaatsfactoren is onbekend. Het speelt een rol, maar is vaak ook niet één van de drie belangrijkste factoren. Vorig jaar heeft het CPB in de beschouwing van de MEV iets over geschreven over de elementen van de vpb en aanpalende belastingen in relatie tot vestigingsklimaat en belastingontwijking; *Goed vestigingsklimaat zonder belastingontwijking.*⁵ Naast de deelnemingsvrijstelling zijn ook het uitgebreide verdragennetwerk en het gebrek aan bronbelastingen op rente en royalty's van belang.

De vierde bullet is of sprake is van een toegenomen belastingconcurrentie/neergaande trend bij de vpb-ontvangsten. Dit kan bijvoorbeeld door het in kaart brengen van de trends en ontwikkelingen in de vpb-opbrengst en tarieven over tijd, o.a. ten opzichte van macro-economische grondslagen.

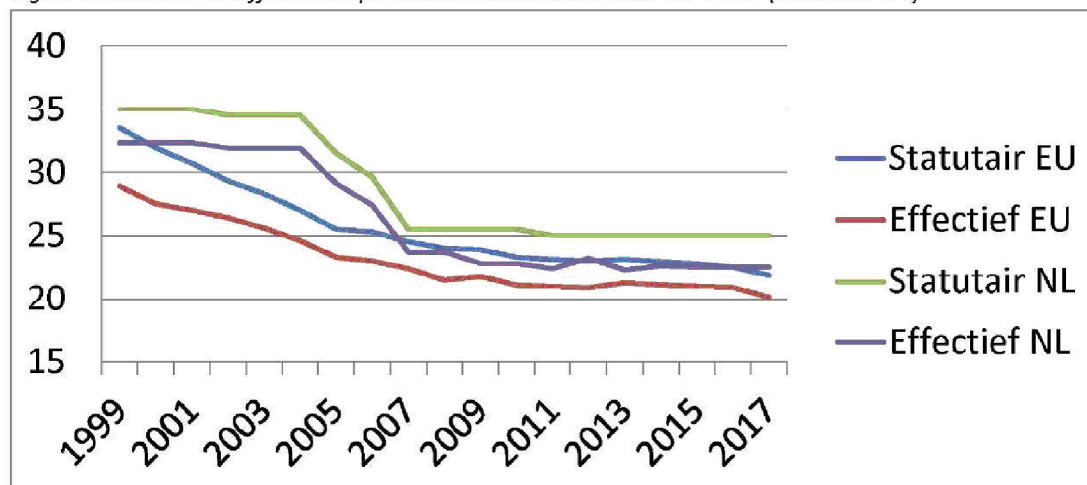
Het lijkt me goed dit op te nemen, maar mijn ervaring is dat er geen duidelijke neerwaarts trend te zien is als de vpb-opbrengsten aan bbp gerelateerd worden. De statutaire tarieven gaan wel duidelijk omlaag maar de opbrengsten niet, onder meer vanwege grondslagverbreding en een toename in het aantal vennootschappen. Het is wel nuttig om dit te rapporteren, omdat de beeldvorming anders is.

³ Mooij R.A. de, en S. Ederveen, 2008, Corporate tax elasticities: a reader's guide to empirical findings, *Oxford Review of Economic Policy*, Vol. 24(4), pp. 680-697 ([link](#)).

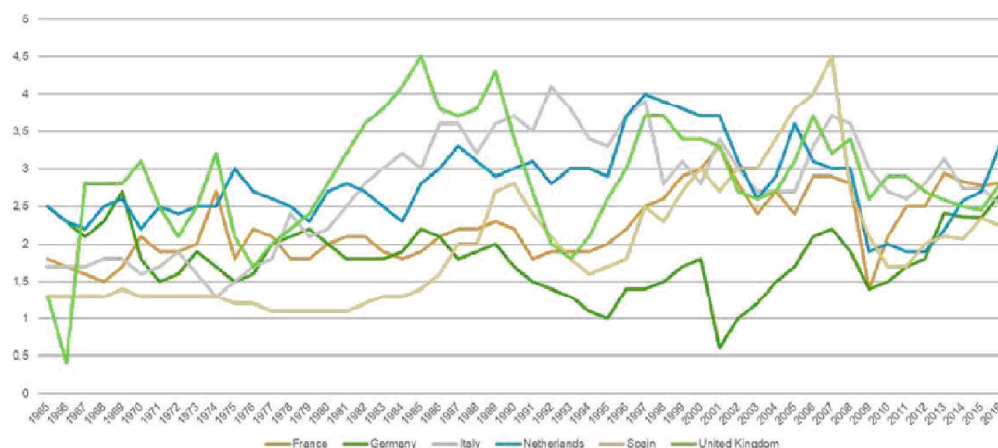
⁴ CPB, 2018, Macro Economische Verkenning 2019.

⁵ CPB, 2018, Macro Economische Verkenning 2019.

Figuur: statutaire en effectieve vpb-tarieven 1999-2017 voor NL en EU (databron EU)

Figuur: Vpb opbrengst in verhouding met bbp (databron OESO)

Welke mogelijke unilaterale belastingmaatregelen (waaronder in ieder geval een grondslagverbredende maatregel) kan Nederland nog nemen, al dan niet binnen de vpb?

Hier is het allereerst van belang het nieuwe en voorgenomen winstbelastingbeleid te schetsen. De cijfers waar we ons op baseren gaan vaak terug op 2016 of 2017. Inmiddels is besloten de carry backward regeling van verliezen te beperken tot 6 jaar. Dat zou ongeveer 1 mld euro op moeten leveren volgens de certificering van de belastingmaatregel. De ATAD-1 richtlijn is per 2019 ingevoerd, wat structureel meer dan 1 mld euro moet opleveren,⁶ de afschrijving op gebouwen wordt beperkt en de tarieven worden verlaagd. Daarnaast staat moet de ATAD-2 richtlijn nog geïmplementeerd worden. Voor financiële instellingen wordt een thin cap maatregel ingevoerd per 2021 die een paar honderd mln euro per jaar op zou moeten leveren.

De komende jaren wordt de grondslag van de vpb dus serieus uitgebreid. Dat beperkt waarschijnlijk ook de beleidsmogelijkheden. Een verdergaande aftrekbeperking van rentekosten dan volgens

⁶ Certificering budgettaire ramingen fiscale maatregelen, CPB notitie, 18 september 2018.

ATAD1 nu geïmplementeerd wordt ligt niet in de rede. Een verdere beperking van de carry backward regeling voor verliezen, doet serieus afbreuk aan het beginsel dat de totaalwinst van ondernemingen belast moet worden.

Wat zou er nog meer kunnen gebeuren?

1. De afschaffing of inperking van de innovatiebox. Meerdere rapporten hebben geconcludeerd dat deze box niet aantoonbaar innovatie bevordert, het zou wel een effect kunnen hebben op het vestigingsklimaat, maar waarschijnlijk meer op het internationaal schuiven van winsten. Zoals eerder vermeld, andere investeringsaftrekken hebben een veel beperkter effect.
2. Afschaffen van de liquidatieregeling voor het verrekenen van verliezen bij buitenlandse dochters. Zoals door anderen gesteld past dit niet goed binnen de filosofie van de deelnemingsvrijstelling. Zijn er nog meer van dit soort regelingen die waarschijnlijk niet gemeengoed zijn maar bepaalde ondernemingen veel fiscaal voordeel op kan leveren?
3. Beperkingen in de aftrek van kosten voor licenties en patenten in concern verband. De omvang van betalingen voor royalty's is het laatste decennium flink toegenomen. Veelal gaat het om intra-concern betalingen, die significant de winst drukken. Met de voorwaardelijke bronbelasting op uitgaande royalty's en rente wordt hier waarschijnlijk al een aanzienlijke drempel opgeworpen, maar voor alle stromen naar landen die niet aan de Nederlandse definitie van laagbelast voldoen zou een beperking a la de renteaftrek voor de ATAD, een bepaald percentage van EBITDA, grondslaguitholling kunnen voorkomen.
4. Een nationale Digital Service Tax, gericht op bedrijven die niet in Nederland gevestigd zijn, maar wel veel omzetten. Allerlei nationale DST's is niet ideaal, de DST zelf ook niet, een internationale hervorming van de winstbelastingstelsels is te prefereren, maar for the time being....
5. Energiebelastingen voor bedrijven. Die zijn nu regressief, maar zou dat anders kunnen? Dat heeft serieuze impact op onder meer de chemische industrie. Dat kan mogelijk gecombineerd worden met een CO2 belasting.
6. Uitbreiding van de lijst met laagbelaste landen. Dat kan op verschillende dimensies. De eerste door er meer landen op te plaatsen, ofwel het vpb-tarief wat als laagbelast gezien wordt te verhogen. De tweede mogelijkheid is om het toepassen van cfc-regels en een voorwaardelijke bronbelasting niet op het statutaire tarief te bepalen, maar op het effectieve (werkelijk betaalde) tarief.⁷

⁷ Zie ook Arjan Lejour, Jan Möhlmann en Maarten van 't Riet, doorsluisland NL doorgelicht, CPB Policy brief 2019.

Betreft: Position paper CIE belastingheffing multinationals
Datum: 22 augustus 2019

10.2.e

10.2.e

10.2.e

Basis van de analyse

De Commissie is gevraagd maatregelen te inventariseren die leiden tot een grondslagverbreding in de vennootschapsbelasting maar tegelijkertijd oog houden voor de aantrekkelijkheid voor hoofdkantooractiviteiten in Nederland. Praktisch en tastbaar kan dit vertaald worden naar een rechtvaardiger belastingstelsel met oog voor het Nederlandse vestigings- en investeringsklimaat.

Dit is geen eenvoudige opgave omdat zowel het internationale speelveld als de economische structuur verandert. Hier sluit het huidige internationale winstbelastingstel niet langer meer bij aan, denk aan de discussie over *digital tax*. Daarnaast zijn de vragen wat een rechtvaardig belastingstelsel is, wat een aantrekkelijk vestigings- en investeringsklimaat is en hoe deze elementen zich tot elkaar verhouden niet simpel te beantwoorden en deels subjectief. Dit heeft onder meer geresulteerd in maatschappelijke en politieke onrust over het onderwerp, waar ook in de denkrichtingen niet aan voorbij gegaan kan worden.

Voor het vestigings- en investeringsklimaat is echter stabiliteit, voorspelbaarheid voor de lange termijn en betrouwbaarheid essentieel. Het doel zou derhalve moeten zijn om voor langere periode een koers uit te zetten. Daarom acht ik de volgende elementen van belang voor de basis waarop de Commissie maatregelen kan inventariseren:

- Inzicht in verschillende typen vestigingsklimaat en wat dit economisch voor betekenis heeft. Een focus op een kenniseconomie vraagt bijvoorbeeld om een ander belastingstelsel dan een focus op een maakeconomie. Hoofdkantoren aantrekken resulteert in andere economische activiteiten dan het aantrekken van R&D onderdelen, hoewel dergelijke functies vaak zullen samenhangen in locatiebeslissingen.
- Een probleemanalyse van het huidige (internationale) belastingstelsel en de tekortkomingen hiervan. Verschillen in de stelsels en ontwikkelingen daarin in concurrerende landen. De internationale concurrentiepositie van Nederland binnen het huidige internationale stelsel. Wat kan internationale harmonisatie opleveren en wat zou de inzet van Nederland in deze discussie moeten zijn?
- Een analyse van de afruil tussen rechtvaardigheid aan de ene kant en effectieve belastingheffing en een aantrekkelijk vestigings- en investeringsklimaat aan de andere kant. Wat wordt in de maatschappij als rechtvaardig ervaren? Wat zijn de effecten op vestigingsklimaat van volledige rechtvaardigheid in uitkomsten (iedereen betaalt hetzelfde/sterke schouders, zwaarste lasten)? Wat is de wenselijkheid van het creëren van tegenstellingen tussen klein- en grootbedrijf in een wet als de Vpb?
- Een of meerdere vergezichten, bijvoorbeeld afhankelijk van (politieke) keuzen rondom type vestigingsklimaat, de internationale ontwikkelingen en de invulling van rechtvaardig stelsel. Waar kan Nederland naar toe bewegen? Welke activiteiten en werkgelegenheid kunnen hiermee behouden dan wel (additioneel) aangetrokken worden? In hoeverre raken maximaal ingezette grondslagverbredende maatregelen specifieke investeerders of sectoren? Wat betekent dit voor de verdeling van de bijdrage aan Vpb?

Denkrichtingen maatregelen

Op basis van de antwoorden op de hiervoor genoemde vragen ligt het uitwerken van maatregelen langs 3 sporen voor de hand: Rechtvaardigheid, internationale omgeving en sturen op (politiek) gewenst vestigingsklimaat.

Rechtvaardigheid: Het verkleinen van de verschillen in uitkomsten van het stelsel veroorzaakt door de kenmerken van een bedrijf, zoals omvang en herkomst etc. Maatregelen (en vragen) die daar aan zouden kunnen bijdragen zijn:

- Wat is optimale liquidatieverliesregeling (te denken valt aan het temporiseren van het nemen van het verlies, overigens lijkt een onderscheid in de regeling tussen EU en niet-EU situaties mij niet wenselijk).
- Wenselijkheid /rationale van twee tarieven in de Vpb. Zijn er daarbij risico's verbonden aan een enkel tarief van bv. 20% - of lager? Dit in samenhang met het tarief in box 2 van de IB

te bezien: een gedifferentieerd tarief zou dga's bv. een prikkel geven tot jaarlijks uitdelen van winsten.

- De kleinschaligheidinvesteringsaftrek (KIA) uitsluiten voor Vpb-belastingplichtigen.

Internationale omgeving: Aanpassing die gewenst zijn door veranderingen van de (internationale) omgeving zoals de opkomst van de digitale omgeving, de lage rente omgeving of de gevolgen van de financiële crisis. Maatregelen (en vragen) die daar aan zouden kunnen bijdragen zijn:

- De betalingskorting Vpb naar nihil. Dit gezien de huidige rentestanden.
- Gelijke behandeling van eigen en vreemd vermogen in de aftrek van belaste winst vanwege de prikkel tot schuldcreatie.
- Digital tax: opties rondom het verminderen van belastingontwijking, voortvloeiende uit de lopende internationale discussie (bijheffen en regels om aftrek of verdragsvoordelen te onttrekken voor betalingen die niet of niet voldoende belast zijn).

Sturend op type vestigingsklimaat: Afhankelijk van de denkrichting over type vestigings- en investeringsklimaat kunnen maatregelen worden overwogen die middels vestigingsklimaat de structuur van Nederlandse economie beïnvloeden.

- Achterwaarts verliesverrekening van 1 jaar (carry-back) afschaffen.
- Optimale inrichting innovatiemaatregelen zoals de Innovatiebox en de WBSO.

De opbrengsten van maatregelen zouden normaliter terugvloeien naar het bedrijfsleven, maar de suggestie om meer te investeren in handhavingscapaciteit bij de Belastingdienst zou ook gedaan kunnen worden.

Inleiding

De vennootschapsbelasting is – kort gezegd – mede als gevolg de wereldwijde kredietcrisis in 2008 en de daaropvolgende eurocrisis steeds nadrukkelijker onderwerp geworden van maatschappelijk en politiek debat. Tot die tijd was de vennootschapsbelasting veelal een domein voor ‘vakgenoten’ onderling. Tijdens en na de kredietcrisis en eurocrisis werden de lasten van burgers aanzienlijk verzwaard. Gelijktijdig bleek dat de belastingopbrengst van de vennootschapsbelasting gedurende de crisis en de eerste jaren daarna daalde. Daarnaast verschenen er steeds meer berichten over belastingontwijking in de media. Hierdoor kwamen de geldende winstbelastingregels steeds meer onder druk te staan. Uiteindelijk bleek het politieke en maatschappelijke ongenoegen zo groot dat wijzigingen in de winstbelastingstelsels in Nederland en daarbuiten onontkoombaar bleken, zodat belastingontwijking door (internationaal opererende) bedrijven wordt ontmoedigd.

Met deze wijzigingen die merendeels binnen EU, OESO of G20-verband tot stand zijn gekomen, groeien de verschillende winstbelastingstelsels langzaam naar elkaar toe. Tegelijkertijd wordt een noodzakelijke moderniseringsslag in de vennootschapsbelasting doorgevoerd. Immers, de vennootschapsbelasting dateert nog uit een ander tijdperk. De regels zijn vooral gericht op nationaal opererende ondernemingen en belastingstelsels zijn onderling onvoldoende op elkaar afgestemd. Die inhaalslag voltrekt zich de laatste jaren in een rap tempo en het eindpunt is nog niet bereikt. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar maatregelen die tot gevolg hebben dat constructies worden ontmoedigd waarmee bewust wordt ingespeeld op de verschillen tussen stelsels. Ook de vormgeving van (enkele) bestaande grondslagversmallers wordt steeds nadrukkelijker in het maatschappelijke en politieke debat betrokken; zeker als het gepercipieerde gebruik in hoge mate aan het internationaal opererende bedrijfsleven wordt toegeschreven (denk aan: de liquidatieverliesregeling) waardoor deze groep zich ten dele zou kunnen onttrekken aan het leveren van hun ‘eerlijke’ bijdrage aan de financiering van de collectieve uitgaven.

Het verdient naar mijn mening daarom aanbeveling dat de commissie onderzoekt of laat onderzoeken of die perceptie overeenkomt met de werkelijkheid (voor zover mogelijk).

Alleen door het verkrijgen van meer inzicht in wie de vennootschapsbelasting betaalt (en wie gebruik maakt van grondslagversmallers), kan op een zo gericht mogelijke manier invulling worden gegeven aan de taakopdracht.

In het vervolg van dit position paper ga ik achtereenvolgens in op de randvoorwaarden die bij het opstellen van fiscale wet- en regelgeving een rol spelen, schets ik de belangrijkste wijzigingen in de vennootschapsbelasting in de laatste jaren en doe ik een enkele suggestie voor toekomstige beleidsopties. Dit position paper sluit ik af met een overpeinzing (op persoonlijke titel).

Randvoorwaarden

Bij het opstellen van wetgeving spelen meerdere elementen een rol. Een maatregel kan pas worden opgenomen worden in een wetsvoorstel als:

1. is vastgesteld dat de maatregel uitvoerbaar voor de Belastingdienst is,
2. is vastgesteld dat de maatregel inpasbaar is in de – toch al zwaar belaste – IV-portefeuille van Belastingdienst,
3. de budgettaire gevolgen inzichtelijk zijn gemaakt (en bij een derving een voorstel is gemaakt voor de budgettaire inpasbaarheid)
4. de maatregel juridisch houdbaar wordt geacht, en
5. de gevolgen voor de administratieve lasten voor belastingplichtigen inzichtelijk zijn gemaakt (en worden afgewogen tegen mogelijk minder belastende alternatieven).

Het verdient naar mijn mening aanbeveling dat de commissie bij de formulering van eventuele beleidsopties aandacht besteed aan deze randvoorwaarden.

Wijzigingen in de Vpb in de afgelopen jaren

De hiervoor genoemde inhaalslag bestaat, zoals opgemerkt, voor een aanzienlijk deel uit maatregelen die in EU, OESO en G20 verband tot stand zijn gekomen. Vanwege het internationale perspectief van veel vennootschapsbelastingplichtigen, is dat veelal ook het meest effectieve niveau om tot afspraken te komen. Daarnaast is de vennootschapsbelasting de laatste jaren ook meerdere malen gewijzigd als gevolg van uitspraken van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, in reactie op formele en informele staatssteunonderzoeken van de Europese Commissie of door in internationale gremia uitgeoefende peer pressure. Al deze wijzigingen hebben een groot beslag gelegd op de verandercapaciteit van belastingplichtigen en de Belastingdienst, hebben per saldo geleid tot een forse toename van de complexiteit en illustreren dat de ruimte afneemt die voor nationale beleidsvorming resteert. In onderstaande tabel heb ik wijzigingen in de vennootschapsbelasting van de afgelopen vijf jaren opgenomen. Het overzicht bevat ook maatregelen die al zijn aangekondigd, maar nog niet in wetgeving zijn omgezet. Deze tabel dient ter illustratie, beoogt geen uitputtend overzicht te geven maar bevat naar mijn mening wel de meest in het oog springende wijzigingen.

Maatregel	OESO	EU	Nationaal	Inwerkingtre- ding*
<i>Introdactie earningsstrippingsmaatregel (ATAD1)</i>		X		2019
<i>Afschaffing specifieke renteaftrek gericht op bovenmatige deelnemingsrente</i>			X	2019
<i>Afschaffing overnameholdingbepaling</i>			X	2019
<i>Afschaffing houdsterverliesregeling</i>			X	2019
<i>Introdactie aanvullende CFC-maatregel (ATAD1)</i>		X		2019
<i>Modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen</i>		X		2016
<i>Aanscherping toegangseisen innovatiebox</i>	X	X		2017
<i>Verhoging effectief tarief innovatiebox</i>			X	2018
<i>Toestaan zuster en Papillon fiscale eenheden</i>		X		2016
<i>Beperken voordelen fiscale eenheid d.m.v. zogenoemde spoedreparatie</i>		X		2019
<i>Introdactie regeling ter bestrijding van hybride mismatches (ATAD2)</i>		X		2020
<i>Afschaffing CoCo-aftrek</i>		X		2019
<i>Introdactie compartimenteringsreserve</i>			X	2015
<i>Introdactie begrip samenwerkende groep</i>			X	2017
<i>Verduidelijking uitleg dubbele zakelijkheidstoets bij parallelle financiering</i>			X	2018
<i>Introdactie minimumkapitaalregeling voor financiële sector</i>			X	2020
<i>Beperking afschrijvingsmogelijkheden op onroerend goed in eigen gebruik</i>			X	2019
<i>Beperking carry forward termijn</i>			X	2019
<i>Introdactie van country-by-country reporting</i>	X	X		2017
<i>Introdactie algemene anti-misbruikregeling met oog op voordelen MDR & mismatchbepaling</i>		X		2017
<i>Verlaging Vpb-tarieven</i>			X	2019, 2020 en 2021

* In deze tabel is geabstraheerd van terugwerkende kracht of het bestaan van goedkeurende beleidsbesluiten van gelijke strekking die vooruitlopend aan de wetgeving zijn gepubliceerd.

Van veel maatregelen uit bovenstaande tabel is – mede gezien de korte tijd die verstreken is sinds de invoering – nog niet duidelijk wat het effect is.

Het verdient naar mijn mening dan ook aanbeveling dat de commissie bij de formulering van eventuele beleidsopties zich rekenschap geeft van de ontwikkelingen in de afgelopen jaren (en de nog op stapel staande wijzigingen), aansluiting zoekt bij internationale ontwikkelingen en de beheersbaarheid voor belastingplichtigen, Belastingdienst en de wetgevende directies in het oog houdt.

Mogelijke beleidsopties

- Mogelijke aanpassing van de liquidatieverliesregeling in de vennootschapsbelasting zoals bijvoorbeeld is uitgewerkt in het concept initiatiefwetsvoorstel van het lid van Tweede Kamer der Staten-Generaal Snels dat in het voorjaar van 2019 op internet is geconsulteerd.
- Mogelijke aanpassing van het 'arms length beginsel' in artikel 8b van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 waardoor in gelieerde verhoudingen een neerwaartse bijstelling van de winst alleen aan de orde kan zijn als in de andere jurisdictie een spiegelbeeldige correctie plaatsvindt.
- Mogelijke aanpassing van de deelnemingsvrijstelling in de vennootschapsbelasting waardoor concerns die in Nederland louter aanwezig zijn door middel van een of meerdere (nagenoeg) lege houdster de voordelen voor deze regeling worden ontzegd.
- Mogelijke aanpassing van artikel 8c van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 waardoor belastingplichtigen meer eigen vermogen moeten aanhouden alvorens zij recht krijgen op verrekening van buitenlandse bronheffing
- Onderzoek naar de mogelijkheden en onmogelijkheden om de vennootschapsbelastingheffing deels te koppelen aan de loonkostenontwikkeling bij de belastingplichtige.

Ten slotte

Toch dringt zich (in ieder geval bij mij) in toenemende mate de vraag op in hoeverre we proberen de oorlog van gisteren te winnen met het voornamelijk inzetten op het beter op elkaar laten aansluiten van verschillende jurisdicties en het bestrijden van ongewenste vormen van belastingontwijking. Vraagt het internationale perspectief van de multinational niet om een 'paradigmaverschuiving' van de Nederlandse overheid op het terrein van de winstbelasting? In hoeverre is het op de lange termijn doelmatig en efficiënt dat de inspanningen van Belastingdienst en beleidsmakers grotendeels zijn gericht op het stutten van de nationale winstbelasting waarbij een groot deel van de wijzigingen toch al hun oorsprong vinden in G20, OESO en EU verband?

Het verdient naar mijn mening dan ook aanbeveling dat de commissie nadenkt over uitgangspunten die Nederland kan hanteren in een proces dat uiteindelijk zou kunnen leiden tot een bij voorkeur met zo veel mogelijk landen overeen te komen, geharmoniseerde grondslag, minimumtarief en/of verdeelsleutel.

10.2.e 10.2.e
10.2.e

.....

10.2.e

DG Fiscale Zaken
Ministerie van Financiën

.....

T 10.2.e
E 10.2.e @minfin.nl

POSITION PAPER TBV COMMISSIE BELASTINGHEFFING BIJ MULTINATIONALS

10	10.2.e	10.2.e
----	--------	--------

Aanleiding

Aan elk commissielid is gevraagd een position paper te schrijven met daarin opgenomen de overwegingen bij de taakopdracht. Meer concreet wordt gevraagd om mogelijke unilaterale maatregelen, waaronder in ieder geval grondslagverbredende maatregelen. In dit position paper ga ik op deze zaken in.

Opmerking vooraf

10.2.e

De taakopdracht

De taakopdracht lijkt mij helder en duidelijk omschreven. Ik heb er een paar noties bij:

- De motie Omtzigt c.s. vroeg om advies om de belastingheffing van multinationals eerlijker te maken. De Staatssecretaris heeft dat, begrijpelijk, vertaald als grondslagverbredende maatregelen. Toch is denk ik daarmee de discussie over “eerlijkheid” niet zinloos geworden. Een grondslagverbredende maatregel die een internationale mismatch dicht kan wellicht anders geapprecieerd worden dan een aftrekweigering van zakelijk geachte kosten.
- Dit speelt te meer nu we maatregelen inventariseren die de grondslag verbreden maar waarbij we wel oog houden voor de aantrekkelijk houden van hoofdkantooractiviteiten in Nederland. Kort door de bocht gezegd is elke grondslagverbreder ongunstig voor de aantrekkelijkheid van Nederland hetgeen maakt dat bij de afweging van de verschillende mogelijke grondslagverbreders er ook andere factoren mee zullen spelen waarbij ik me voor kan stellen dat de “eerlijkheid” een belangrijke factor kan zijn.
- Als

10.2.e

 zal het duidelijk zijn dat de uitvoerbaarheid voor mij een belangrijk thema is. Gelukkig is daar ook expliciet een opmerking over gemaakt.
- Het lijkt me niet helemaal zuiver om in een onderzoeksvraag al vooruit te lopen op een mogelijke conclusie. Het lijkt me dus zuiverder om niet te onderzoeken of er sprake is van een neergaande trend bij de Vpb ontvangsten maar, neutraler, te onderzoeken wat de trend is. Idem voor de (al dan niet) toegenomen belastingconcurrentie.

Mogelijk unilaterale maatregelen

Hier onder werk ik, kort, een aantal mogelijke unilaterale maatregelen uit. Ik neem ze op in willekeurig volgorde. Ik beperk me tot grondslagverbredende maatregelen, op één voorstel voor een grondslagversmallende maatregel na. Uiteraard lijkt het me nuttig en leuk om deze, en de ideeën van anderen, uitgebreider te bespreken tijdens onze bijeenkomsten.

Een effectievere CFC maatregel¹

Met ingang van 2019 heeft Nederland een CFC maatregel in de Wet Vpb staan. Door de beperkte vormgeving van deze maatregel zal deze in niet veel gevallen aanslaan. Een effectievere CFC maatregel zou extra grondslag, die nu in laagbelastende omgevingen gerapporteerd wordt, naar Nederland halen.

Aanpassen liquidatieverliesregeling²

De liquidatieverliesregeling is aan de ene kant een erkenning van het “altijd ergens” beginsel. Aan de andere kant zou de huidige ruim opgezette regeling (wereldwijde scope, tijdstip verliesneming is planbaar) er ook voor kunnen zorgen dat multinationals in een aantal gevallen geen Nederlandse Vpb betalen ondanks het feit dat er wel winstgevende Nederlandse activiteiten zijn. Door de liquidatieverliesregeling te beperken kan dit worden tegengegaan.

Een variant kan zijn om de aftrek van een liquidatieverlies per jaar te beperken tot maximaal X% van de belastbare winst van dat jaar, met doorschuif. Liquidatieverliezen kunnen dan gewoon in aanmerking genomen worden maar zullen er nooit voor zorgen dat er geen Vpb wordt betaald.

Geen aftrek op gelieerde betalingen naar tax havens³

Rente-, royalty-, of andere betalingen kunnen in Nederland aftrekbaar zijn terwijl ze bij de ontvangende partij niet worden belast omdat die gevestigd is in een taxhaven. Bij gelieerde betalingen is er op concernniveau geen sprake van kosten ('vestzak – broekzak' situatie) terwijl er wel een fiscaal voordeel wordt behaald.

Afschrijvingsverbod op aangekocht IP⁴

Net als het bestaande afschrijvingsverbod op onroerende zaken zou er een afschrijvingsverbod op IP kunnen komen, wellicht te beperken tot van een gelieerde maatschappij aangeschaft IP. Impairments naar lagere bedrijfswaarde zouden wel toegestaan kunnen worden.

Informeel kapitaal doctrine⁵

De, door de Hoge Raad ontwikkelde, informaal kapitaaldoctrine kan in internationale situaties tot mismatches leiden indien het andere land geen opwaartse bijtelling toepast. De Nederlandse aftrek op basis van de informeel kapitaal doctrine zou afhankelijk gemaakt kunnen worden van de voorwaarde dat het andere land oppikt.

Afschaffen carry back

Carry back van verliezen betekent dat teruggekomen moet worden op eerdere jaren hetgeen de uitvoering vaak bemoeilijkt. Lang niet alle landen kennen het fenomeen van de carry back. Het afschaffen van de mogelijk tot carry back zal overigens zeker niet alleen multinationals treffen maar ook (wellicht zelfs meer) het MKB.

¹ Binnen de OESO loopt nu het project “Tax challenges arising from the digital economy”. Pillar 2 van dit project (GloBE proposal) verkent o.a. een income inclusion rule die overeenkomsten vertoont met dit onderwerp.

² Vergelijk het initiatief wetsvoorstel van de leden Snels, Leijten en Nijboer

³ Binnen de OESO loopt nu het project “Tax challenges arising from the digital economy”. Pillar 2 van dit project (GloBE proposal) verkent o.a. een undertaxed payment rule die overeenkomsten vertoont met dit onderwerp.

⁴ Vergelijk vraag 6 van de door het lid Snels op 9 augustus 2019 ingediende [vragen](#).

⁵ De Staatssecretaris heeft een onderzoek naar het arm's length beginsel aangekondigd. In 2020 zal er gerapporteerd worden.

Opbrengsten onroerend goed

Op basis van het situsbeginsel heeft Nederland een sterk heffingsrecht als het gaat om de heffing van de inkomsten uit onroerende zaken. In de praktijk blijken er echter veel structuren mogelijk (bv door middel van een FBI) die genoemde heffing onmogelijk maakt.

Aan- en verkoopkosten deelneming

Ten slotte een grondslagversmallende maatregel: aan- en verkoopkosten van deelnemingen zijn momenteel niet aftrekbaar. Dit is systematisch vreemd (op concernniveau zijn het kosten) en discussies over de afbakening kosten veel tijd van Belastingdienst en advieswereld.

In de concepttaakopdracht is als doel van deze commissie geformuleerd: "Maatregelen inventariseren die leiden tot een grondslagverbreding in de vennootschapsbelasting maar tegelijkertijd oog houden voor de aantrekkelijkheid voor hoofdkantooractiviteiten in Nederland."

Beoordelingskader en afruilen in de taakopdracht

- De doelstelling in de concepttaakopdracht bevat een spanning/tegenstrijdigheid: grondslagverbreding in de vpb kan immers ten koste gaan van de fiscale aantrekkelijkheid van hoofdkantooractiviteiten in Nederland. Hier zou ik graag twee opmerkingen bij maken.
- *In de eerste plaats:* het is goed om te realiseren dat voor een goed ondernemings- en investeringsklimaat veel factoren van belang zijn. Te denken valt aan een goed opgeleide beroepsbevolking, een efficiënte arbeidsmarkt, voorspelbare regelgeving die wordt nageleefd, geografische ligging en een goede fysieke en digitale infrastructuur. De fiscaliteit hoort ook in dit rijtje thuis, maar is dus één van de factoren die van belang zijn. Het zou de moeite waard zijn om in de analyse ook te proberen het belang van de fiscaliteit ten opzichte van andere factoren te duiden.
- *In de tweede plaats:* het vestigingsklimaat – waaronder de fiscale aantrekkelijkheid van hoofdkantooractiviteiten, is geen doel op zichzelf, maar kan een middel zijn om de Nederlandse welvaart te vergroten via economische groei en meer werkgelegenheid. Daarbij geldt dat lang niet alle hoofdkantooractiviteiten (in dezelfde mate) bijdragen aan groei en werkgelegenheid. Het is nuttig om in de analyse van de commissie aandacht te besteden aan de kanalen waarlangs hoofdkantooractiviteiten invloed hebben op groei en werkgelegenheid, en in de beoordeling van maatregelen de focus te leggen op het effect dat zij hierop hebben, in plaats van op de aanwezigheid van hoofdkantoren op zichzelf. Ter toelichting hierop: duidelijk dat de aanwezigheid van multinationale ondernemingen in Nederland van belang is voor de Nederlandse economie, vooral door de investeringen die zij doen. Er werken (omgerekend naar voltijdswaarden) anderhalf miljoen mensen in Nederland bij multinationale ondernemingen.¹ Het vertrek van een multinational zorgt voor (korte termijn) banenverlies en een afname van investeringen en daarmee productiviteit. Het is echter niet per se een (fiscaal) hoofdkantoor dat zorgt voor bijdragen van multinationals aan de economische groei en werkgelegenheid. Bij hoofdkantoren werken relatief weinig mensen (ca 100.000) en het directe positieve effect van multinationals loopt vooral via investeringen (en daardoor een productiviteitsgroei). Bedrijven nemen investeringsbeslissingen op basis van een positieve businesscase, en niet omdat het hoofdkantoor 'toevallig' al in een land staat. Voor een fiscaal hoofdkantoor geldt dat in nog sterkere mate.

Wie betaalt de Nederlandse vpb?

- Er ontbreekt op dit moment zicht op hoeveel vpb multinationals nu betalen, hoe de bijdrage van multinationals aan de vpb is verdeeld naar bijvoorbeeld sectoren en naar herkomst (Nederland versus buitenlandse multinationals). Het is wenselijk om hier beter zicht op te krijgen; dat vereist ook een beeld van de reële activiteiten van deze bedrijven (bijv. lonen, investeringen, werknemers) om de in Nederland betaalde vpb tegen af te zetten.

Belastingontwijking en belastingconcurrentie

- Meer internationale handels- en investeringsstromen en het afnemende belang van fysieke productiefactoren hebben belastingontwijking in omvang doen toenemen. Internationale initiatieven in de OESO en de EU focussen zich op de multilaterale aanpak hiervan.
- Het effect van belastingconcurrentie staat echter veel minder centraal bij de internationale trajecten. De aanpak van belastingontwijking zorgt voor meer harmonisatie van belastinggrondslagen, wat juist lijkt te zorgen voor meer concurrentie via de vpb-tarieven. Als belastingconcurrentie een vlucht neemt kan dat (mondiaal) leiden tot een uitholling van de winsten van bedrijven als belastinggrondslag.

¹ CBS (2017), CBS Internationaliseringsmonitor 2017, vierde kwartaal: waardeketens. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire.

- Ook in Nederland is de vpb de enige grote belastingsoort waar (cumulatief) sprake is van een lastenverlichting door beleidsmaatregelen in de periode 2001-2019. Het kabinet Rutte III zorgt voor een verdere lastenverlichting vanaf 2020.
- In de aanbevelingen van de commissie zou onderscheid gemaakt kunnen worden tussen aanbevelingen van maatregelen die Nederland unilateraal zou kunnen nemen (mogelijk daarmee vooruitlopend op multilaterale ontwikkelingen), en aanbevelingen voor de positie die Nederland zou kunnen innemen in internationaal verband (zowel OESO als EU). Langs die weg kunnen ook maatregelen die internationale coördinatie vereisen aandacht krijgen in het rapport.

Denkrichtingen maatregelen

Hieronder zijn een aantal denkrichtingen opgenomen voor beleidsmaatregelen. Vooral om de veelheid van de opties te schetsen. Maatregelen als deze dienen tegen het licht gehouden te worden door de commissie, waarbij onder andere de economische en uitvoeringseffecten in kaart worden gebracht.

1. Verminderen belastingontwijking door multinationals:

- Belastingplanning via renteaftrek
 - o Voldoet de earningsstrippingmaatregel als het gaat om het tegengaan van bovenmatige renteaftrek? Ook afdoende op het terrein van de fiscale behandeling van eigen en vreemd vermogen?
 - o Wat is in andere landen gebruikelijke? Ook specifieke renteaftrekbeperkingen?
- Belastingplanning via royaltybetalingen
 - o Ruimere bronheffing op royalty's (niet alleen naar laagbelastende landen). Wat is in andere landen gebruikelijk?
- Belastingplanning via transfer (mis)pricing van goederen en diensten
 - o Onderzoek artikel 8c, hoe gaat dit in andere landen?
- Reikwijdte deelnemingsvrijstelling ook in vergelijking met andere landen

2. Aanvullende grondslagverbredingen, gericht op multinationals:

- Beperking verliesverrekening
 - o Liquidatieverliesverrekening
 - o Carry back maximaliseren op 1 mln.
 - o Beperking innovatiebox: hoger tarief en/of sterker richten op innovatie
- Onderzoek fiscale eenheid
- Terugkeer plafond WBSO
- Betalingskorting vpb

3. Digitalisering, vooruitlopend op plannen OESO:

- Activiteiten die samenhangen met digitalisering (unilateraal) extra belasten via omzet
 - o Bijvoorbeeld digital service tax Frankrijk
- Niet- conditionele bronheffingen op rente, royalty's en dividend
- Maatregelen om situaties van dubbele geen-belasting te voorkomen

Commissie belastingheffing multinationals

Datum bijeenkomst: 27 augustus 2019

Agendapunt 3: voorstel vergelijkend internationaal onderzoek

Auteur: secretariaat

Inleiding

Onderdeel van de taakopdracht van de commissie is in kaart te brengen op welke wezenlijke onderdelen de Nederlandse vpb (voor multinationals) afwijkt van de winstbelasting in – in ieder geval – de ons omringende en qua economie vergelijkbare landen.

Hieronder volgt onder I de landen die we in de vergelijking willen meenemen en onder II de eigenschappen van de belastingstelsels die we willen vergelijken.

De intentie is deze opdracht extern uit te zetten bij een internationaal opererend belastingadvieskantoor.

I. Landen

1. Nederland
2. België
3. Luxemburg
4. Verenigd Koninkrijk
5. Ierland
6. Spanje
7. Duitsland
8. Frankrijk
9. Zweden
10. Estland
11. Verenigde Staten
12. Zwitserland
13. Zuid-Korea
14. Singapore

II. Maatregelen inventarisatie

- Tarieven
 - Laag <-> hoog (ook verwachte toekomstige tarieven, afgezet tegen OESO-gemiddelde)
 - Onderscheid reguliere winst <-> vervreemdingswinsten
- Afschrijvingen
 - Bedrijfsmiddelen
 - OG (in eigen gebruik en gebruik door derden)
 - Goodwill
 - IP (gekocht en zelf ontwikkeld)
- Renteaftrekbeperkingen
 - Earningstripping / 30% EBITDA, parameters en per wanneer
 - Overig, zoals art. 10a VPB of thincap-varianten
- Innovatiebox en vergelijkbare regimes
 - Effectief tarief
 - Ticket (status aanvraag en relevant onderscheid soort octrooi, recht etc.)
 - Evt. modified nexus approach, per wanneer
- Deelnemingsvrijstelling
 - Regulier dividend <-> vervreemdingswinsten
 - Volledige vrijstelling of niet
 - Liquidatieverliezen
 - CFC-wetgeving
- Verliesverrekening
 - Soort en maximale omvang verrekenbare verliezen (operationeel, houdster, overig)
 - Termijnen voorwaarts, achterwaarts
 - Timing
 - *Group relief* varianten
- ATAD 1 / ATAD 2 / BEPS
 - GAAR
 - Evt. TAAR
 - Evt. MLI voorbehouden
- Bijzondere regelingen of belastingen
 - Eigenvermogensaftrek, zoals notionele interestaftrek
 - Bijzondere credit op IP-kosten of bv. loonkosten
 - *Accumulated earnings tax* (Zuid-Koreaans systeem; toegezegd aan de Kamer)
 - Digitale belastingen
- Withholding taxes
 - Dividend, interest en royalty's
 - Toelichting op grondslag, vrijstellingen, tariefsverschillen etc.

Geplande Commissievergaderingen

27 augustus 2019, Huygenszaal - Ministerie van Financiën
10 september 2019, C-Zuid, verdieping 4, zaal V52 (CZ.04.V52) – Ministerie van EZK (LET OP: andere locatie)
8 oktober 2019, KVB3.51 - Ministerie van Financiën
29 oktober 2019, Huygenszaal - Ministerie van Financiën
19 november 2019, Huygenszaal - Ministerie van Financiën
10 december 2019, Rembrandzaal – Ministerie van Financiën
17 december 2019, evt. extra vergadering nog te plannen – locatie volgt

Commissie belastingheffing multinationals

Datum bijeenkomst: 27 augustus 2019

Geannoteerde agenda

1. Voorstelronde

2. Presentatie position papers

Ieder commissielid wordt gevraagd in een aantal minuten de belangrijkste punten van zijn of haar position paper te delen.

3. Bepalen scope internationale vergelijking winstbelastingstelsels

Onderdeel van de taakopdracht van de commissie is het in kaart brengen op welke wezenlijke onderdelen de Nederlandse vpb (voor multinationals) afwijkt van de winstbelasting in – in ieder geval – de ons omringende en qua economie vergelijkbare landen. In de bijlage treft u een voorstel voor de selectie van landen en maatregelen die zullen worden onderzocht. De intentie is deze opdracht extern uit te zetten bij een internationaal opererend belastingadvieskantoor.

4. Vaststellen definitie multinationals en bepalen welk cijfermatig inzicht over deze groep gewenst is

Om te kunnen analyseren wie de vennootschapsbelasting betaalt (en hoeveel daarvan door multinationals wordt betaald), moeten we een duidelijk afgebakende definitie hebben van het begrip multinational. In de bijlage hebben wij een voorstel gedaan voor de indeling van belastingplichtigen in categorieën. Deze bijlage bevat ook een aantal eerste uitkomsten.

5. Bepalen verder onderzoek ontwikkeling vennootschapsbelasting in de tijd

Bijlage 5 bevat een voorstel voor nadere analyse van de ontwikkeling van de vennootschapsbelasting in de tijd.

6. Vooruitblik volgende vergaderingen – wat gaan we doen?

Voor de volgende vergadering zal het secretariaat de volgende documenten opstellen:

- *Een document waarin de voorstellen en onderwerpen uit de position papers worden geclusterd. Daarbij zal worden aangegeven waar de overeenkomsten en verschillen per cluster zitten. Deze clustering kan uiteindelijk de basis vormen voor de opbouw van het op te leveren rapport.*
- *Een voorstel hoe de analyse van het belang van hoofdkantoren en het vestigingsklimaat voor Nederland kan worden vormgegeven.*
- *Een van de geïdentificeerde clusters zal uitgewerkt worden in een voorstel van het secretariaat voor een rapporttekst, zodat dit cluster kan worden bediscussieerd tijdens de tweede vergadering.*

7. W.v.t.t.k.

Na afloop van de vergadering staat een lunch klaar voor wie daar de gelegenheid voor heeft.

Bijgevoegde stukken ter bespreking

1. Definitie multinationals
2. Internationale vergelijking winstbelastingstelsels
3. Analyse ontwikkeling vpb-ontvangsten
4. Position papers

Overig

- Instellingsbesluit
- Contactgegevens secretariaat
- Brief NOB

Commissie belastingheffing van multinationals

10.2.e	10.2.e	- position paper t.b.v. eerste vergadering d.d. 27 augustus 2019
--------	--------	--

Desgevraagd volgen hieronder enkele gedachten ten behoeve van de eerste vergadering van onze commissie. E.e.a. zich verder moeten uitkristalliseren in discussies en aan de hand van concrete doorrekeningen/impact assessments. Het nu al aanleveren van ideeën heeft een zeker kip-ei gehalte, omdat deze ideeën nog niet gestoeld zijn op concrete data die - naar ik heb begrepen - aan de commissie ter beschikking zullen worden gesteld inzake de ontwikkelingen in de opbrengst van de vennootschapsbelasting (Vpb), de effecten van reeds genomen (OECD/BEPS en EU-) maatregelen, welk type belastingplichtigen ervaart welke druk van de vennootschapsbelasting (Vpb), en wat valt uit deze gegevens af te leiden omtrent - in het licht van de taakopdracht van de commissie - zinnige ingrepen in de grondslag en mogelijk ook het tarief van de Vpb.

Pas aan de hand van dergelijke gegevens en vruchtbare discussies binnen de commissie zullen concrete voorstellen vorm kunnen krijgen. Het onderstaande is dan ook een eerste ronde van suggesties, waarop nadere voorstellen en ideeën, ook mijnerzijds, ongetwijfeld zullen volgen.

10.2.e

1. Achtergronden en kaders

Het huidige systeem van winstbelasting - in Nederland en in de meeste andere landen - voldoet niet meer aan de eisen van deze tijd, waarin globaal opererende multinationals het speelveld domineren. De Nederlandse Vpb is gebaseerd op uitgangspunten die ofwel achterhaald zijn (bijv. heffing op basis van fysieke aanwezigheid) ofwel hebben geleid tot zo vergaande (anti-base-erosion) reparatiewetgeving dat het van een systeem geen sprake meer is maar van een lappendeken met willekeurige uitkomsten waarbij niet alleen rechtmatigheid maar ook doelmatigheid (denk aan de recente wetgeving inz. de spoedreparatie fiscale eenheid) ver te zoeken is. Daarnaast zijn enkele uitgangspunten, wellicht in 1969 nog accuraat, door de maatschappelijke en economische ontwikkelingen inmiddels zozeer gaan knellen dat ook op die punten de Vpb dringend aan herziening toe is.

Zoals gezegd staat de Nederlandse Vpb niet alleen op dit kantelpunt, in feite gelden de knelpunten in meer of mindere mate evenzeer voor de winstbelastingssystemen in veel andere landen. Veel van deze knelpunten kunnen slechts op zinvolle wijze worden geadresseerd door internationale (op EU niveau of mondiaal/OESO niveau) harmonisatie of vergaande coördinatie. Voor Nederland als klein land dat veel ondernemingen huisvest met grensoverschrijdende economische activiteiten is het niet zonder meer wenselijk eenzijdige stappen te zetten en verdient aansluiten bij internationale ontwikkelingen verreweg de voorkeur. Vooral waar de belastingheffing betreft van die ondernemingen met internationale activiteiten. De binnenlandse politieke druk om vooruitlopend op deze internationale ontwikkelingen eenzijdige stappen te zetten, juist ten aanzien van de belastingheffing met multinationals, noopt derhalve tot het zoeken van een balans tussen wat Nederland eenzijdig kan doen zonder zich te isoleren en voor langere tijd de aansluiting met deze internationale ontwikkelingen - en daarmee met de richting waarin de winstbelastingregimes in andere landen zich ontwikkelen - te verliezen. Een 'Alleingang' zou de aantrekkelijkheid van

Nederland voor hoofdkantoren, waarvan het behoud mede behoort tot de taakopdracht van deze commissie, immers niet ten goede komen.

Een randvoorwaarde lijkt mij derhalve dat de voorstellen van deze commissie anticiperen op, dan wel in het verlengde liggen van, deze internationale ontwikkelingen voor zover deze zien op belasting grondslag en tarief. Tevens dienen de voorstellen zicht te begeven binnen reeds internationaal gestelde eisen waaraan (op onderdelen) een winstbelastingregime moet voldoen. Het zou derhalve functioneel zijn om in het rapport een korte schets te geven van deze internationale kaders en ontwikkelingen. Daarbij kan bij voorbeeld worden gedacht aan:

1. de OESO/BEPS rapporten omtrent 15 actiepunten met als voornaamste focus:
 - actiepunt 1 (belastingheffing van de digitale economie) en de zeer actuele vervolgstappen waaraan de OESO, gedragen door de G20, op dit moment werkt vanuit het uit inmiddels meer dan 130 landen samengestelde Inclusive Framework (IF), en waarin naast het zoeken naar een niet-fysiek aanknopingspunt voor de belastingheffing door marktlanden van buitenlandse internetgiganten ('pillar one') ook wordt nagedacht over grondslag beschermende maatregelen ('pillar two') waaronder het stellen van een minimum winstbelastingtarief (GloBE);
 - actiepunt 5, waaraan actueel uitvoering wordt gegeven door het OESO/Forum on Harmful Tax Practices, eveneens vanuit het IF, met het stellen van eisen waaraan 'preferential tax regimes' moeten voldoen in termen van (voor zover voor Nederland relevant:) 'nexus' en 'economic substance';
 - actiepunt 6, waarin diverse opties worden aangereikt voor bestrijding van belastingontwijking door multinationals in grensoverschrijdende situaties;
2. de OESO Transfer Pricing Guidelines, waarin het gedachtegoed van OESO/BEPS rapporten 8-10 is verwerkt, onder meer omtrent de 'at arm's length' vergoeding voor activiteiten die verband houden met Intellectual Property (IP);
3. Het OESO/Multilateraal Instrument (MLI), dat uitvoering geeft aan OESO/BEPS actiepunt 15, en inhoudelijk aan o.a. OESO/BEPS actiepunt 6, en waarin op mondiaal niveau diverse anti-misbruikbepalingen in bilaterale belastingverdragen van de aangesloten landen worden opgenomen;
4. de EU-richtlijnen (cq wijzigingsrichtlijnen) waarin de diverse OESO/BEPS actiepunten zijn verwerkt en zelfs met eigen EU-maatregelen zijn aangevuld (PSD, ATAD 1, ATAD 2);
5. de EU-voorstellen om de lacune die OESO/BEPS actiepunt 1 vooralsnog niet heeft weten in te vullen, te dichten met een Digital Service Tax (DST), en de unilaterale acties die enkele landen (EU en daarbuiten) reeds hebben genomen of hebben aangekondigd te zullen nemen;
6. de EU voorstellen inzake de Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB) en wellicht ook eerdere rapporten van de Europese Commissie waarin is nagedacht over de toekomst van belangrijke elementen van de winstbelastingssystemen van de EU lidstaten, zoals het 2001 rapport van de Europese Commissie over 'Company Taxation in de European Union' en daaraan voorafgaande exercities, zoals het Ruding rapport inzake Company Taxation (1992);
7. het vanuit de EU-Gedragscodegroep ontwikkelde gedachtegoed omtrent de eisen waaraan gunstige belastingregimes moeten voldoen;
8. de doorwerking van fiscale normen uit diverse van de voorgaande punten in de eisen die de EU aan landen stelt om niet te worden opgenomen op de recent (2017) ingestelde EU blacklist/greylist;
8. de recente (pogingen tot) normstelling vanuit de Europese Commissie met het aanspannen van een veelheid aan fiscale staatssteunzaken tegen diverse lidstaten (waaronder Nederland), met de onzekerheid dat het Europese Hof van Justitie (HvJ-EU) zich over de meeste van deze lopende procedures nog moet uitlaten;
9. de rechtspraak van het HvJ-EU omtrent een veelheid van onderdelen van winstbelastingregimes van de EU-lidstaten, gebaseerd op de fundamentele vrijheden van het Verdrag betreffende de

werking van de Europese Unie (VwEU), waaronder met name de vrijheid van vestiging en vrijheid van kapitaalverkeer.

2. Knelpunten van de huidige Vpb

Vanuit deze ontwikkelingen en kaders zouden concreet de knelpunten van de huidige Nederlandse Vpb in kaart kunnen worden gebracht. Onder verwijzing naar in de bijlage opgenomen publicaties, zijn m.i. de belangrijkste knelpunten, voor zover relevant binnen de taakstelling van deze commissie, als volgt.

2.1 De gebrekkige ratio van de Vpb

Dat een land winstbelasting heft van ondernemingen is geen natuurlijk gegeven. De ratio van de Nederlandse Vpb is nog steeds voorwerp van (wetenschappelijke) discussie. De Vpb dient primair als gatenstopper voor de inkomstenbelasting (IB): namelijk om te voorkomen dat ondernemers in een belastingvrijdom zouden geraken indien zij hun onderneming zouden opstarten of voortzetten in de rechtsvorm van een BV. Veel wetenschappelijke bespiegelingen over invoering van een rechtsvormneutrale winstbelasting als alternatief voor de Vpb en box 1 in de IB hebben tot niets geleid, dus deze huidige functie van de Vpb is een harde realiteit. Voor de belastingheffing van multinationals is deze ratio ontoereikend, immers daarbij speelt deze complementaire functie ten aanzien van box 1 in de IB geen rol. Voor multinationals vormt dat geen verklaring, anders dan het doortrekken langs lijnen van gelijkheid, ter behoud van de (psychologisch belangrijke) integriteit (lees: acceptatie door maatschappij/politici/burgers) van het belastingstelsel: als het MKB aan winstbelasting is onderworpen, moet dat evenzeer voor multinationals gelden. Anno 2019 kan aan dit nationale gelijkheidsargument worden toegevoegd dat - hoewel er geen internationale (OESO of EU) norm is die een land zou dwingen tot het heffen van een winstbelasting, een land zich internationaal gezien enigszins buiten de internationale orde plaatst indien het geen winstbelasting heft van multinationals.

Deze op meerdere gedachten hinkende ratio vormt meteen het eerste knelpunt in de Vpb. MKB en multinationals vallen onder hetzelfde winstbelastingregime, terwijl voor ieder een eigen maatkostuum beter zou passen. Dit knelpunt doet zich snel gevoelen bij ingrepen in de grondslag die de ene categorie meer raken dan de andere, en bij tariefswijzigingen.

2.2 'Separate entity' benadering

Het benoemen van iedere kapitaalvennootschap als zelfstandig belastingsubject, ook al vormt deze een onderdeel van een (grensoverschrijdend) concern. Dit is de bron van de mogelijkheid om binnen concern met winsten te schuiven tussen verschillende entiteiten en daarmee tussen verschillende landen. Daarmee roept dit uitgangspunt ook de noodzaak op om inter-company transacties te normeren langs objectieve maatstaven met 'transfer pricing' (TP) regels. Globaal gezien de OESO leidend met het stellen van deze regels, die inmiddels een uitermate complex en specialistisch deelterrein vormen van de Vpb. Probleem is dat met deze TP regels in de hand ondernemingen juist winsten kunnen laten neerslaan in laagbelastende landen. Waarop vervolgens weer met aangepaste regels en normen wordt gereageerd, maar waarmee het onderliggende probleem niet wordt opgelost. Winstverschuiving binnen concern zou niet meer aan de orde zijn indien belasting wordt geheven van het concern als geheel, waarbij op basis van een verdeelsleutel de geconsolideerde winst van het concern over de verschillende landen waarin het concern actief is wordt verdeeld, ter heffing van winstbelasting door die landen. De EU voorstellen omtrent invoering van een CCCTB bieden een oplossing langs deze lijn, maar de ontwikkelingen omtrent politiek draagvlak voor deze CCCTB stemmen al jaren niet hoopvol.

2.3 Onderscheid eigen/vreemd vermogen

Een knelpunt dat al decennia speelt, is het onderscheid tussen eigen en vreemd vermogen, waarbij knelt dat dividend als vergoeding op eigen vermogen niet aftrekbaar is van de winst (uitgangspunt volgens het 'klassieke stelsel') en rente als vergoeding op vreemd vermogen een zakelijke kostenpost vormt en daarmee in beginsel aftrekbaar is. Een onwenselijk verschil in fiscale behandeling dat grote invloed heeft op de wijze waarop ondernemingen (banken buiten beschouwing gelaten) in o.a. Nederland zijn gefinancierd. Rente betaald binnen concern als middel om winst te verschuiven binnen concern is jarenlang gemeengoed geweest, waarop jurisdicties gereageerd hebben met een veelheid aan aftrekbeperkende maatregelen en tenslotte OESO (OESO/BEPS actiepunt 4) en EU (ATAD 1 richtlijn) hierop ook hebben geageerd, voor Nederland resulterend in een nieuwe regeling (generieke aftrekbeperking) in de Vpb in aanvulling op enkele specifieke aftrekbeperkingen (art. 10a en 10b Vpb). De Nederlandse Vpb heeft inmiddels vele varianten gekend en ontwikkelingen doorgemaakt, met nog steeds een onbevredigende uitkomst. De beoogde uitbreiding van de reikwijdte van renteaftrekbeperkende bepalingen door middel van de recente wetgeving inzake spoedreparatie fiscale eenheid, heeft de uitwerking van deze bepalingen tot in de kwadratuur - en met terugwerkende kracht - verder gecompliceerd, waarbij kernwaarden zoals kenbaarheid, rechtszekerheid en rechtvaardig behoorlijk geweld is aangedaan.

2.4 Verouderde aanknopingspunten

Al in 2000 wijdde de Vereniging voor Belastingwetenschap een lijvig rapport aan de veranderende aanknopingspunten voor de belastingheffing naar aanleiding van de toen al ver gevorderde ontwikkelingen op het gebied van (wat destijds werd aangeduid met) 'e-commerce'. Nu, 20 jaar later, heerst er grote internationale onvrede over het niet kunnen belasten van buitenlandse multinationals door landen waarin deze multinationals niet fysiek aanwezig zijn maar via internet of langs andere digitale weg wel een deel van hun winst genereren. Hoewel deze onvrede aanvankelijk leek voort te komen uit een (gepercipieerd) belastingvrijdom van deze winsten van doorgaans Amerikaanse multinationals (in werkelijkheid betrof het geen belastingvrijdom maar langjarig uitstel van Amerikaanse belastingheffing), is met de recente Amerikaanse belastinghervorming - resulterend in wél actuele belastingheffing over dergelijke buitenlandse winsten - geen significante verandering opgetreden in de onvrede van landen die er nu voor hebben gekozen, zoals Frankrijk, Italië, met een eenzijdig ingevoerde DST deze multinationals te treffen. Hetgeen niet anders kan worden uitgelegd dat de onvrede zich vooral richt op de verdeling van heffingsgrondslag tussen de landen (bijv. de VS als thuisland van de multinational en Frankrijk als land op wiens markt de multinational actief is).

Oorzaak van het probleem is dat de verdeling van heffingsbevoegdheid tussen landen doorgaans plaats vindt op grond van de woonland-bronland tegenstelling. Het woonland van de belastingplichtige is primair heffingsbevoegd, maar het bronland, dat wil zeggen het land waar de onderneming niet haar thuisbasis heeft, is alleen heffingsbevoegd indien de buitenlandse belastingplichtige in dat bronland haar winst behaalt door middel van een 'vaste inrichting' (filiaal of nevenvestiging). Als gevolg van de steeds verdergaande digitalisering van de economie, met inbegrip van de producten en diensten geleverd door ondernemingen, is in toenemende mate fysieke aanwezigheid in een land door middel van een vaste inrichting (of dochtermaatschappij) niet meer nodig om toch de markt van dat land te bereiken.

Vanuit de OESO/IF wordt hard gewerkt aan een oplossing om te komen tot allocatie van heffingsbevoegdheid aan de zogenaamde 'marktlanden' zonder dat fysieke aanwezigheid nodig is in die landen. Concrete voorstellen zijn in ontwikkeling en zouden in 2020 in finale vorm worden gepubliceerd door de OESO. De EU heeft haar eigen DST richtlijnvoorstel, waarvoor tot nog toe, ook

niet in de afgeslankte vorm van een advertentiebelasting, geen unanieme steun was onder de lidstaten, achter de hand om bij het uitblijven van concrete of bevredigende oplossingen op OESO/IF niveau alsnog te agenderen als oplossing voor de korte termijn, en heeft het idee van een 'digitale vaste inrichting' achter de hand voor de langere termijn (al dan niet als onderdeel van de CCCTB voorstellen). In Nederland speelt ook de vraag of in navolging van andere Europese en niet-Europese landen op korte termijn moet worden overgegaan tot invoering van een heffing op basis van niet-fysieke aanknopingspunten. Het kabinet schaaft zich vooralsnog achter de internationale ontwikkelingen.

2.5 Gebrek aan harmonisatie

Niet alleen problematiek van belastingheffing in de digitale economie dwingt tot het formuleren van nieuwe aanknopingspunten voor belastingheffing van grensoverschrijdend actieve ondernemingen, meer in het algemeen valt te constateren dat wij mondiaal vastlopen door per land een eigen winstbelastingstelsel te hanteren, verschillend van de winstbelastingssystemen van andere landen, met als gevolg aansluitingsproblemen tussen die systemen, waarvan internationaal opererende ondernemingen enerzijds een grote mate van hinder ondervinden (voor een grote multinational binnen de EU zaken doen op basis van 28 verschillende regimes is geen sinecure!) maar wat anderzijds heeft geleid tot wat met OESO/BEPS is bestempeld tot 'aggressive tax planning': het exploiteren van die 'mismatches' met als onwenselijk gevolg dat sommige winsten in geen enkel land werden belast, dezelfde kosten in meerdere landen konden worden afgetrokken, betalingen in het ene land konden worden afgetrokken terwijl deze in het ontvangende land niet werden belast, etc. Een groot deel van het gebruik van deze 'mismatches' is bestreden met de diverse OESO/BEPS actiepunten en de EU ATAD1 en ATAD2 richtlijnen. Naar mijn stellige indruk gebaseerd op ontwikkelingen in de fiscale (Nederlandse) praktijk sorteren deze maatregelen het beoogde effect. De maatregelen hebben niet alleen een groot aantal routes afgesloten, maar ook nieuwe normen gesteld en daarmee een cultuurverandering teweeggebracht bij veel ondernemingen. Al deze maatregelen kunnen echter niet verhullen dat het onderliggende probleem - de gebrekkige onderlinge aansluiting van de nationale winstbelastingssystemen - nog steeds niet is weggenomen. In zoverre is met OESO/BEPS en daaruit voortvloeiende ingrepen dan ook vooral sprake geweest van 'kurieren am Symptom'. Dat kan enige tijd werken, maar uiteindelijk is de enige echte oplossing de totstandkoming van een op EU niveau of zelfs mondiaal (OESO) niveau, geharmoniseerd winstbelastingstelsel.

3. Welke maatregelen kan Nederland eenzijdig treffen?

De hierboven beschreven knelpunten hebben geleid tot maatschappelijke onvrede (in Nederland, maar ook in andere landen) omtrent de belastingpositie van multinationals. Voor een groot deel betreft deze (internationaal gedeelde) onvrede expliciet de fiscale positie van buitenlandse multinationals, in Nederland is recentelijk ook onvrede geuit over de fiscale positie van Nederlandse multinationals. Vanuit deze onvrede heeft de commissie een opdracht gekregen om te komen met voorstellen voor aanpassing van de belastingheffing van multinationals, waarbij de aantrekkelijkheid van Nederland als vestigingsland voor hoofdkantoren behouden moet blijven. Vanuit deze taakopdracht, en tegen de achtergrond/kaders en de knelpunten die ik hierboven heb geschetst, heb ik nagedacht over mogelijke voorstellen voor herziening van de Vpb, met inbegrip van de bronbelasting op dividend en de aangekondigde conditionele bronbelasting op rente en royalty's, welke bronbelastingen mede bepalend zijn voor de aantrekkelijkheid van Nederland voor hoofdkantoren.

3.1 Rente

3.1.1 Inleiding

Zoals hierboven aangegeven al decennia een heet hangijzer: de fiscale behandeling van rente, een belangrijk element in de heffingsgrondslag van de Vpb, en relevant voor verreweg de meeste Vpb-plichtigen. Al eerder zijn vanuit de wetenschap voorstellen gedaan om groepsrente te defiscaliseren, wat destijds (2008) leidde tot het voorstel tot invoering van een groepsrentebox, welk voorstel weer is ingetrokken vanwege o.a. staatssteun perikelen en de negatieve effecten op Nederlandse dochtermaatschappijen van buitenlandse multinationals, die per saldo meer groepsrente betaalden dan ontvingen. Voor de binnenlandse multinationals die doorgaans meer groepsrente ontvingen dan betaalden, was de groepsrentebox met een effectieve druk van 5% op rente-inkomsten (en derhalve rentekosten slechts aftrekbaar tegen 5%) gunstig en in feite een 'tax incentive' op het vertrekken van groepsleningen vanuit Nederland. In het post-BEPS tijdperk zijn deze gedachten, althans in de vormgeving van destijds achterhaald. Het fundamentele verschil tussen financiering met eigen vermogen vs. financiering met vreemd vermogen is echter niet minder geworden. Ondanks de diverse renteaftrekbepeningen in de Vpb blijft financiering met vreemd vermogen voordeliger dan met eigen vermogen, hetgeen de weerbaarheid van ondernemingen in tijden van crisis niet ten goede komt. Daar komt bij dat de gezamenlijke regels omtrent aftrekbaarheid in de Vpb uitermate complex zijn, willekeurig kunnen uitpakken, en met name voor wat betreft de earnings stripping maatregel per bedrijfstak discrimineren, omdat de ene bedrijfstak nu eenmaal een anders samengestelde 'da' heeft in de ebitda dan de andere (langs de lijnen van kapitaal intensief vs. niet-kapitaal intensief).

Het zou de moeite waard zijn om vanuit een post-BEPS perspectief te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om in Nederland op dit punt grote stappen te zetten. Binnen de hierboven geschetste kaders is een eenzijdige maatregel van Nederland, die verder gaat dan wat OESO/BEPS en EU voorschrijven, geen bezwaar.

3.1.2 Voorstel

De te verkennen gedachte is het volledig defiscaliseren van rente. Zowel groepsrente als externe rente, zowel betaalde als ontvangen rente. Door rente niet meer in aftrek toe te staan, vergroot Nederland de heffingsgrondslag voor veel multinationals, ongeacht de vraag of het multinationals met binnenlandse of buitenlandse thuisbasis betreft. Voor dochtermaatschappijen van buitenlandse multinationals zal de niet-aftrekbaarheid van betaalde rente doorgaans betaalde groepsrente betreffen, voor multinationals met Nederlandse thuisbasis zal de niet-aftrekbaarheid van betaalde rente doorgaans externe rente betreffen. Om het MKB te ontzien zou een drempel kunnen worden toegepast, net zoals nu reeds gebeurt met de earnings stripping maatregel (huidige drempel: € 1 miljoen rente).

Ten aanzien van ontvangen rente dienen zich twee sporen aan. Een mogelijkheid zou zijn de ontvangen rente te salderen met betaalde rente, voordat het aftrekverbod op betaalde rente ingrijpt. Dat zou betekenen dat ontvangen rente wordt belast voor zover deze de betaalde rente in een jaar te boven gaat. Een andere mogelijkheid is het eveneens defiscaliseren van ontvangen rente. Echter om te voorkomen dat daarmee een belastingvrijdom ontstaat op het uitlenen van gelden (binnen concern of extern), zou deze vanuit Nederland plaatsvindende financieringsactiviteit langs TP lijnen moeten worden beoordeeld en beloond, als onderdeel van de Nederlandse belastinggrondslag. De tweede optie, het eveneens defiscaliseren van ontvangen rente, zal naar alle waarschijnlijkheid een nieuwe 'mismatch' opleveren in relatie tot de winstbelastingssystemen in andere landen, voor zover die betaalde rente aldaar nog in aftrek toelaten. Deze 'mismatch' wordt echter geneutraliseerd

met het opnemen in de Nederlandse grondslag van een at arm's length (TP) beloning voor de Nederlandse financieringsactiviteit (immers het verlenen van een dienst). Bijkomend voordeel is dat een bestaande 'mismatch': het feit dat ontvangen rente in Nederland wordt belast, ook al is deze in het buitenland niet aftrekbaar, wordt beëindigd. Voor beide opties (salderen van ontvangen rente of defiscaliseren met TP vergoeding voor financiële dienstverlening) valt niet uit te sluiten dat deze ook inpasbaar zijn in de fiscale behandeling van banken. Sowieso komt de vraag op of met de huidige lage (en in sommige gevallen negatieve) rentestanden, rente c.q. rentemarges nog wel een accurate beloningsmaatstaf vormen voor verrichte financiële diensten en of niet moet worden gedacht aan een ander patroon voor toerekening van winst aan de functie van financiële dienstverlening.

3.1.3 Voordelen/nadelen

De voordelen van bovenstaande voorstellen kort op een rij:

- definitieve en volledige oplossing voor het huidige, onwenselijke verschil in behandeling eigen/vreemd vermogen;
- aanzienlijke verbreding van de belastinggrondslag, met een eenvoudige mogelijkheid het MKB te ontzien;
- aanzienlijke vereenvoudiging van de wet, zowel voor belastingplichtigen als belastingdienst;
- opent de deur naar verdere gedachtevorming omtrent de fiscale behandeling van financiële dienstverlening;
- past binnen de internationale (OESO en EU) kaders;
- conflicteert niet direct met potentieel voortschrijdende harmonisatie van de winstbelastinggrondslag in de EU en op mondiaal OESO niveau.

De nadelen kort op een rij:

- afhankelijk van het totale pakket aan maatregelen, derhalve geïsoleerd beschouwd zal deze grondslagverbreding mogelijk ten koste gaan van de aantrekkelijkheid van Nederland voor hoofdkantoren;
- de tweede variant (defiscaliseren rente) creëert een nieuwe internationale mismatch (die echter wordt gecompenseerd met een nieuwe zelfstandige toerekening van winst aan financieringsfuncties)

Neutrale observaties:

- voor back-to-back (doorstroom-) situaties hebben deze voorstellen weinig effect. De fiscale positie van doorstroomvennootschappen behoort echter niet primair tot de taakopdracht van deze commissie.

3.1.4 Uitstralingseffecten

Bij de vormgeving van de aangekondigde bronbelasting op rente en royalty's (ingående 2021), is naar verluid de afweging gemaakt tussen (i) het niet in aftrek toelaten van betalingen van rente en royalty's naar laagbelastende landen en (ii) het invoeren van een bronheffing op deze betalingen. Omdat op beide alternatieven hetzelfde belastingtarief zou drukken (het in 2021 geldende Vpb-tarief), zou de keuze op zich neutraal zijn. Uitlatingen van 10.2.e wekken de indruk dat de afweging gemaakt ten gunste van de invoering een bronbelasting. Echter, indien generiek alle rentekosten van aftrek worden uitgesloten, valt er veel voor te zeggen om het aangekondigde wetsvoorstel ten aanzien van rente géén doorgang te laten vinden. Nederland faciliteert dan immers fiscaal niet meer de betaling van rente aan welk land dan ook. Het voorstel zou (ten aanzien van rente) wellicht alleen nog relevant zijn voor pure doorstroomsituaties waarin voldoende economische nexus met Nederland ontbreekt.

Een tweede uitstralingsvraag, opgeroepen door deze bronbelastingkwestie, is of het levensvatbaar zou zijn de voorgestelde defiscalisering van rente door te trekken naar royalty's. Ik ben zo vrij deze vraag te parkeren en beantwoording uit te stellen tot het moment dat nadere gedachtevorming heeft plaatsgevonden binnen de commissie omtrent het voorstel tot defiscalisering van rente.

3.2 DST

3.2.1 Inleiding

In de context van de hierboven geschetste achtergronden en ontwikkelingen, en vanuit de constatering dat dit thema zonder meer binnen het bereik van de taakopdracht van de commissie valt, staat onze commissie voor de vraag of ook Nederland - in navolging van een groot aantal Europese en enkele niet-Europese landen - eenzijdig een DST of DST-achtige heffing zou moeten invoeren om digitale diensten van buitenlandse multinationals te belasten die actief zijn op de Nederlandse markt. Nederland zou daarmee vooruit lopen op de in 2020 voorstellen van de OESO/IF en eventueel daarop volgende voorstellen van de EU. Voor 2023 valt derhalve geen concrete implementatie in Nederland van deze internationale voorstellen te verwachten, mogelijk zelfs later.

Het is dus een reële optie om vooralsnog niets te doen, maar het is getuige de voorbeelden van een grote groep andere landen ook een reële optie om alvast iets te doen. Daarmee wordt de keuze een keuze van zowel politieke als klinische aard. De politieke keuze is niet aan onze commissie. Voor onze exercities is relevant: hoe zou een dergelijke heffing eruit kunnen zien, wat levert het budgettair op, hoeveel kost het om een dergelijke belasting in te voeren, kunnen de systemen van de belastingdienst het aan, en wat is de impact op de aantrekkelijkheid van Nederland voor hoofdkantoren.

Mocht de commissie de mogelijke invoering van een DST of DST-achtige heffing door Nederland willen verkennen, als tijdelijke maatregel voor de periode dat op internationaal vlak nog geen concrete voorstellen zijn uitgekristalliseerd en voorgeschreven, dan zou ik daarbij alvast de volgende kanttekeningen willen plaatsen.

In de huidige (niet uitgekilde) EU voorstellen is de DST een heffing van 3% over de omzet van diverse, gedefinieerde, als 'binnenlands' aangemerkte internet diensten. Deze combinatie van tarief en grondslag resulteert in een m.i. extreem grove heffing die ver af staat van een winstbelasting. Omzet zegt als zodanig niets over winst (heel wel denkbaar dat de multinational als zodanig verlies lijdt), en 3% over de omzet kan neerkomen op een tarief van 100% of meer over de winst die een multinational met haar activiteiten behaalt in een bepaald land. Tevens roept deze heffingsmethodiek de vraag op of niet veeleer sprake is van een omzetbelasting dan van een winstbelasting, hoe deze heffing zich verhoudt tot afspraken gemaakt in belastingverdragen ('treaty override') en of deze heffing in het thuisland van de multinational c.q. van de in de DST-heffing betrokken groepsvennootschap van de multinational verrekenbaar is met de winstbelasting aldaar.

Idealiter zou een nieuwe Nederlandse heffing over winst van buitenlandse multinationals, behaald met online transacties of diensten, als onderdeel van de buitenlandse belastingplicht in de Vpb worden opgenomen. Het probleem is echter dat in relatie tot buitenlandse multinationals gevestigd in verdragslanden, Nederland in de belastingverdragen met deze landen doorgaans een dergelijke heffing niet zou kunnen effectueren, gelet op de strikte definitie van 'vaste inrichting' opgenomen in deze verdragen. Aanpassing van belastingverdragen zou te lang duren in het licht van een dergelijke tijdelijke maatregel. De enige mogelijkheid is derhalve, om in lijn met de ontwikkeling in diverse andere landen, een aparte nieuwe heffing in te voeren, ook al verdient dit wellicht niet de schoonheidsprijs, vanwege die hierboven reeds aangegeven bezwaren.

3.2.2 Voorstel

Om een dergelijke nieuwe (tijdelijke) heffing toch enigszins in lijn te brengen de Vpb, en om de 'overkill' die in de tariefstelling van de huidige DST voorstellen is besloten te voorkomen, zou ik geneigd zijn een DST achtige heffing slechts acceptabel te achten indien de tariefstelling aansluit bij de tariefstelling in de Vpb over een grondslag die ook vanuit Vpb-perspectief niet ongebruikelijk oogt. Een dergelijke combinatie is te vinden in de gedachte om 25% te heffen over een forfaitair bepaalde winst van 3% van de omzet van de buitenlandse multinational die relevant is voor deze heffing.

Voor wat betreft de relevante omzet, is het de vraag of Nederland er goed aan zou doen in lijn met het aanvankelijke EU DST richtlijnvoorstel (maart 2018) aan te knopen bij de drie elementen uit deze concept EU DST richtlijn, te weten: digitale advertentie inkomsten, inkomsten uit het bij door middel van een website elkaar brengen van partijen (multi-sided interface), en inkomsten gegenereerd met informatie afkomstig van gebruikers. Deze grondslag is wellicht te beperkt. De gedachtevorming op OESO/IF niveau ontwikkelt zich in een veel bredere richting, en anticiperend daarop zou ook Nederland een stap verder kunnen gaan en in het algemeen ook omzet behaald uit digitale (online) verkoop van goederen en diensten (waaronder derhalve ook het aanbieden van digitale content) in de heffing kunnen betrekken. Een dergelijke brede grondslag past ook beter bij het relatief lage (dwz. in vergelijking tot andere landen die DST invoeren of overwegen) tarief van 0,75% (nl. 25% x 3%).

Het zou de voorkeur genieten vooralsnog alleen die omzet in de heffing van de Nederlandse DST te betrekken die langs concrete, objectieve maatstaven (online verkopen, vergoedingen, commissies) afkomstig is van transacties met of met betrekking tot Nederlandse (eind)gebruikers. Bij aanwezigheid van draagvlak voor een voorstel in deze richting binnen de commissie, zou de definitie van de relevante omzet die tot de heffingsgrondslag behoort, nader kunnen worden uitgewerkt.

Indien de buitenlandse multinational reeds over een dochtermaatschappij in Nederland beschikt, zou deze dochter in de heffing van deze Nederlandse DST kunnen worden betrokken (ongeacht of de relevante omzet toerekenbaar is aan deze dochtermaatschappij). Indien er geen dochtermaatschappij (of reguliere vaste inrichting) in Nederland is, zou een door de buitenlandse multinational aan te wijzen entiteit (in en nader te bepalen kring van landen, te denken valt aan mogelijkheden van wederzijdse bijstand) als belastingplichtige kunnen worden aangemerkt voor deze DST.

In verband met praktische uitvoerbaarheid, en om buitenlands MKB te ontzien, zou een ondergrens wellicht te vinden zijn in een minimumbedrag aan relevante Nederlandse omzet, in combinatie met een ondergrens aan totale omzet van de multinational als geheel.

3.2.3 Voordelen/nadelen

Mogelijke voordelen:

- Nederland vult met een tijdelijke maatregel een heffingstekort in ten aanzien van buitenlandse multinationals die langs digitale weg omzet genereren in de Nederlandse markt;
- door aan te sluiten bij objectief meetbare omzet, zou de heffing zo eenvoudig mogelijk moeten zijn vormgegeven;
- met het hanteren van een drempel t.a.v. relevante omzet kan buitenlands MKB buiten schot blijven;
- Nederland sluit aan bij andere landen die concreet hebben aangegeven eenzijdig maatregelen te willen treffen (in de EU op dit moment: Frankrijk, Italië, Oostenrijk, het VK, Polen, Tsjechië en Slowakije) maar kiest voor een lichte variant, met een lager tarief, maar wel met een potentieel bredere grondslag;

- een dergelijke eenzijdige stap verhindert niet dat Nederland, mochten internationale ontwikkelingen zich uitkristalliseren, alsnog aansluiting zoekt bij deze internationale ontwikkelingen; de heffing zou kunnen worden ingekaderd als tijdelijke maatregel

Mogelijke nadelen:

- introductie van een nieuwe heffing zal belastend zijn voor de systemen en personele capaciteit van de belastingdienst;
- reeds om die reden zal het enige tijd duren voordat Nederland in staat zal zijn een dergelijke heffing te implementeren;
- daarmee wordt het overbruggingsargument t.a.v. OESO of EU voorstellen zwakker;
- tegelijkertijd geeft Nederland wel het signaal af bereid te zijn eenzijdig stappen te zetten indien die internationale voorstellen nog langer uitblijven dan reeds aangekondigd;
- hoewel strikt genomen wellicht geen sprake van treaty override, blijft het een voor Nederland ongebruikelijke stap om een heffing in te voeren waarmee een belastingverdrag wordt omzeild, en die vooral valt te rechtvaardigen met het feit dat zoveel andere landen deze stap ook zetten of overwegen.

3.3 Verliescompensatie met 'Mindestbesteuerung'

Diverse hervormingen van de Nederlandse Vpb zijn de afgelopen decennia gepaard gegaan met aanpassingen van het regime van verliescompensatie. In de context van deze commissie zou ik graag de vraag op tafel willen leggen of Nederland niet de Duitse benadering moet volgen, waarin altijd slechts een deel van de winsten in een jaar beschikbaar is voor verrekening met verliezen uit een of meer voorgaande jaren, in combinatie met een onbeperkte voorwaartse verrekentermijn van deze verliezen. Het voordeel is dat bij een opgaande conjunctuur die volgt op een neergaande, reeds vanaf het eerste jaar inkomsten in de schatkist vloeien. Het huidige systeem in de Vpb heeft tot gevolg dat eerst enkele jaren gebruik wordt gemaakt van verliezen, voordat een Vpb-plichtige onderneming weer in een belastingbetalende positie geraakt. Bijkomend voordeel vanuit de jaarrekening bezien, is dat het op deze wijze temporiseren van de verliesverrekening, mits de verliezen op zichzelf beschouwd onbeperkt in de tijd verrekenbaar blijven, in beginsel geen afbreuk doet aan de waardering van deze verliezen (als 'deferred tax asset') in de jaarrekening.

10.2.e

10.2.e

3.4 Overige punten inz. heffingsgrondslag Vpb

Enkele actuele thema's die in deze commissie aan bod zouden kunnen komen in het kader van grondslagverbreding, zonder daaraan in dit stadium een concreet voorstel te willen koppelen, betreffen o.a. de discussies omtrent het concept inzake 'informeel kapitaal' in de Nederlandse Vpb, en met name de 'downward adjustment' die Nederland eenzijdig doch volledig gebaseerd op jurisprudentie en in lijn met het at arm's length beginsel toepast, suggesties en discussies omtrent de afschrijvingstermijn van intellectuele eigendomsrechten, en de 'step-up' op de waarde in het economisch verkeer bij binnenkomst van een activum in de Nederlandse heffingsgrondslag.

3.5 Dividendbelasting

In het kader van het kabinetsvoorstel om de dividendbelasting af te schaffen, heb ik zowel in een rondetafel-setting voor de vaste kamercommissie financiën (14 december 2017) als in diverse publicaties ('Afschaffing dividendbelasting: dringend gewenst', WFR 2018/162, nr. 7253, p. 1126-1132, alsmede: Dividendbelasting: tijd voor bezinning, Weekblad voor fiscaal recht 2003/6513, p. 88-94, in samenwerking met prof. mr. H.M.N. Schonis) een lans gebroken voor (gedeeltelijke)

afschaffing van de dividendbelasting. Met begrip voor de ontstane politieke gevoeligheid voor dit dossier bij het huidige kabinet, maar gelet op de ruimte die wellicht met grondslagverbredende ingrepen bij multinationals ontstaat om naast 'zuur' ook 'zoet' in de voorstellen van deze commissie op te nemen, en ook gelet op het feit dat voorstellen van deze commissie naar alle waarschijnlijkheid pas in een volgend kabinet tot implementatie zouden kunnen komen, zou ik graag de wenselijkheid van (gedeeltelijke) afschaffing van de dividendbelasting in de besprekingen van deze commissie aan de orde willen stellen.

Bijlagen:

10.2.e		10.2.e
10.2.e	10.2.e	
10.2.e		
10.2.e		

Hierna zijn 48 pagina's verwijderd, aangezien deze integraal worden geweigerd op basis van 10.2.e.

TER BESLISSING

Aan
de staatssecretaris

10.2.e

notitie

Instellingsbesluit adviescommissie belastingheffing van
multinationals

Directie Algemene Fiscale
Politiek

Inlichtingen

10.2.e

T 10.2.e

10.2.e | e

www.minfin.nl

Datum

9 september 2019

Notitienummer

2019-0000149369

Auteur

10.2.e

Van

Kopie aan

Bijlagen

2

Aanleiding

Op 6 september 2019 is de MR akkoord gegaan met het Instellingsbesluit
Adviescommissie belastingheffing van multinationals (het Instellingsbesluit).

Beslispunt

Wij adviseren u akkoord te gaan met het Instellingsbesluit en de toelichting
daarop (bijlagen 1 en 2).

Indien u akkoord bent, adviseren wij u de twee bijgevoegde documenten te
ondertekenen:

1. het Instellingsbesluit (bijlage 1)
2. de toelichting op het Instellingsbesluit (bijlage 2)

Toelichting

- Op 11 juni jl. heeft de Tweede Kamer een motie van het lid Omtzigt c.s.
aangenomen¹ om een commissie in te stellen die adviseert over
maatregelen om de belastingheffing over winsten van multinationals
eerlijker te maken, terwijl Nederland aantrekkelijk blijft voor Nederlandse
hoofdkantoren.
- U geeft uitvoering aan die motie door het nemen van het
Instellingsbesluit.
- Het Instellingsbesluit en bijbehorende toelichting regelen de inrichting van
de commissie, waaronder een nader uitgewerkte taakopdracht.
- De MR heeft akkoord gegeven op het Instellingsbesluit en mandaat
gegeven voor de aanpassing in de toelichting zoals verzocht door BZK. In
de toelichting is nu opgenomen dat de Kaderwet adviescolleges niet van
toepassing is op de Adviescommissie belastingheffing van multinationals.
- Het Instellingsbesluit behoeft uitsluitend uw ondertekening. Na uw
ondertekening zal het Instellingsbesluit zo spoedig mogelijk in de
Staatscourant worden gepubliceerd.
- De Tweede Kamer zal van de publicatie van het Instellingsbesluit op de
hoogte worden gebracht in de fiscale moties- en toezeggingenbrief die
met Prinsjesdag naar de Tweede Kamer wordt gestuurd.

¹ Kamerstuk 35 110, nr. 11

Besluit van de Staatssecretaris van Financiën van [datum van feitelijke ondertekening], nr [PM]., houdende instelling van de Adviescommissie belastingheffing van multinationals;

De Staatssecretaris van Financiën;

Gelet op artikel 2, eerste lid, van de Wet vergoedingen adviescolleges en commissies;

Besluit:

Artikel 1 Begripsbepalingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. ministerie: het Ministerie van Financiën;
- b. staatssecretaris: de Staatssecretaris van Financiën;
- c. Adviescommissie: de adviescommissie, bedoeld in artikel 2.

Artikel 2 Instelling

Er is een Adviescommissie belastingheffing van multinationals.

Artikel 3 Taak

1. De Adviescommissie heeft tot taak om vanuit haar deskundigheid te adviseren over maatregelen die leiden tot een grondslagverbreding van de vennootschapsbelasting, waarbij tegelijkertijd oog wordt gehouden voor het behoud van hoofdkantooractiviteiten in Nederland.
2. Naar aanleiding van de bevindingen en conclusies is de commissie bevoegd aanbevelingen te doen.
3. De commissie rapporteert over haar bevindingen (gepland eind 2019).

Artikel 4. Samenstelling, benoeming

1. De Adviescommissie bestaat uit zowel externe als interne bij het Rijk werkzaam zijnde deskundigen. De voorzitter van de Adviescommissie is de heer dr. B. ter Haar. Verder bestaat de Adviescommissie uit elf leden. De heer prof. mr. J. Bellingwout (extern), mevrouw drs. M. de Jong, de heer drs. G. de Keizer, mevrouw dr. S. Kok, de heer prof. mr. dr. J. Langer, de heer prof. dr. A. Lejour, mevrouw drs. E. van Rijswijk (extern), de heer prof. dr. J. van de Streek (extern), de heer dr. H. Vrijburg (extern), de heer prof. dr. M. de Wilde (extern), de heer drs. J. Wouters.
2. De benoeming geschiedt voor de duur van de Adviescommissie.
3. Bij tussentijds vertrek van de voorzitter of een lid kan de Staatssecretaris een andere voorzitter of lid benoemen.

Artikel 5. Instellingsduur

De Adviescommissie wordt ingesteld met ingang van 1 augustus 2019 en wordt opgeheven na oplevering van het eindrapport (gepland eind 2019).

Artikel 6 Secretariaat

1. De Staatssecretaris voorziet in het secretariaat van de Adviescommissie.
2. Het secretariaat is voor de uitvoering van zijn taak uitsluitend verantwoording schuldig aan (de voorzitter van) de commissie.
3. Aan het secretariaat kunnen medewerkers worden toegevoegd.

Artikel 7 Werkwijze

1. De Adviescommissie stelt haar eigen werkwijze vast.
2. De Adviescommissie kan zich op onderdelen laten bijstaan door personen van zowel binnen als buiten de overheid, van wie de deskundige bijdrage van belang kan zijn voor het onderzoek.
3. De Adviescommissie verantwoordt haar werkwijze in het eindrapport.

Artikel 8 Vergoeding

De leden van de commissie, voor zover niet vallend onder de uitzondering van artikel 2, derde lid, van de Wet vergoedingen adviescolleges en commissies, dan wel werkzaam voor het Rijk, ontvangen een vaste vergoeding per maand, gebaseerd op salarisschaal 18, trede 10 van bijlage B van het Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren 1984. De arbeidsduurfactor is 4/36.

Artikel 9 Openbaarmaking onderzoekscommissie

Rapporten, notities, verslagen, adviezen en andere producten die door of namens de commissie worden vervaardigd of vergaard, worden niet door de Adviescommissie openbaar gemaakt, maar uitsluitend aan de Staatssecretaris uitgebracht of overgedragen.

Artikel 10 Archiefbescheiden

De Adviescommissie draagt zo spoedig mogelijk na afloop van haar werkzaamheden de bescheiden betreffende die werkzaamheden over aan het archief van het ministerie.

Artikel 11. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de dagtekening van de Staatscourant waarin het wordt geplaatst en werkt terug tot en met 1 augustus 2019. Dit besluit vervalt met ingang van de dag na de datum waarop de Adviescommissie haar eindrapport heeft opgeleverd.

Artikel 12. Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als; Instellingsbesluit Adviescommissie belastingheffing van multinationals.

Dit besluit zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst en in afschrift worden gezonden aan betrokkenen.

De Staatssecretaris van Financiën,

10.2.e

Toelichting

Onderhavige regeling heeft tot doel de instelling van de Adviescommissie belastingheffing van multinationals. Aanleiding tot het instellen van deze commissie is een aangenomen motie van het lid Omtzigt *cs.* om een commissie in te stellen, bestaande uit experts, intern en extern, die over een half jaar adviseert over maatregelen om de belastingheffing over winsten van multinationals eerlijker te maken, terwijl Nederland aantrekkelijk blijft voor hoofdkantoren. Voor meer achtergrond wordt verwezen naar de brief van de Staatssecretaris van Financiën aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 25 juni jl. (Kamerstukken II 2018/2019, 32 140, nr. 52).

De Adviescommissie krijgt de opdracht om maatregelen te adviseren die leiden tot een grondslagverbreding in de vennootschapsbelasting, waarbij tegelijkertijd oog wordt gehouden voor het behoud van hoofdkantooractiviteiten in Nederland. Deze adviesvraag wordt hieronder nader uitgewerkt.

- Welke maatregelen en/of beleidsvarianten adviseert de commissie die zorgen voor een grondslagverbreding (voor multinationals) binnen het huidige stelsel, waarbij oog is voor het effect op de aantrekkelijkheid van Nederland voor hoofdkantoren? Daarbij wordt verzocht de herverdelingseffecten, effecten op investeringen, werkgelegenheid, economische groei, administratieve lasten voor bedrijven en uitvoeringsgevolgen voor de Belastingdienst zoveel mogelijk in kaart te brengen. Tevens wordt verzocht de geadviseerde maatregelen te bezien in het licht van de actuele ontwikkelingen in EU en OESO op dit terrein.
- Wat zijn de kansen en bedreigingen van het multilaterale speelveld zoals grondslagharmonisatie in de EU en BEPS 2.0 om tot een gelijkmatiger verdeling van de winstbelasting over verschillende sectoren/bedrijven te komen binnen de context van de belastingheffing bij multinationals?

Om deze adviesvraag te kunnen beantwoorden zal de Adviescommissie in ieder geval de volgende onderwerpen laten onderzoeken:

- Classificeer de vpb-opbrengsten naar verschillende soorten bedrijven en sectoren. Inventariseer door welk soort bedrijven de vpb momenteel voornamelijk wordt opgebracht. In hoeverre gaat het om multinationals of nationaal georiënteerde bedrijven, gaat het om grote of kleine bedrijven? Ga daarbij specifiek in op de belastingafdracht door multinationals en geef inzicht in achterliggende factoren en de relatie met andere economische parameters.
- Op welke onderdelen wijkt de Nederlandse Vpb (voor multinationals) wezenlijk af van de winstbelasting in – in ieder geval – de ons omringende en qua economie vergelijkbare landen? Op welke van deze onderdelen groeien stelsels naar elkaar toe? Zijn er alternatieve (onderdelen van) systemen waar we van kunnen leren? Op welke onderdelen onderscheidt Nederland zich nu en welke effecten heeft dat op de economie en belastingontvangsten (in Nederland en in andere landen)?
- Wat is het belang van multinationals en hoofdkantoren voor de Nederlandse economie? Wat betekent dat voor de te maken keuzes bij de belastingheffing op multinationals?
- Is sprake van een toegenomen belastingconcurrentie/-ontwijking? Wat dat betekent voor de belastingheffing op multinationals?

Binnen zes maanden, dat betekent nog in 2019, komt de Adviescommissie met concrete voorstellen.

De Adviescommissie valt niet onder de Kaderwet adviescolleges, gegeven de overwegend ambtelijke samenstelling.

Voor de vormgeving en de inrichting van de commissie is voor het overige aangesloten bij de Leidraad instellen externe commissies. De grondslag voor de vergoeding is de Wet vergoedingen adviescolleges en commissies en het mede daarop gebaseerde instellingsbesluit voor de commissie.

De Staatssecretaris van Financiën,

10.2.e

Parafenoverzicht

Werkmap

Onderwerp: AFP 149369 Instellingsbesluit commissie belastingheffing van multinationals
 Nummer: 2019-0000019497
 Algemeen taakverzoek: Graag met spoed behandelen zodat het Instellingsbesluit nog vóór Prinsjesdag gepubliceerd is.

Document: 2019-149369 Instellingsbesluit adviescommissie belastingheffing van multinationals (2019-0000149369)

Naam	Datum en Tijd	Inbox
10.2.e	09-09-2019, 15:41	DGFZ Parafieren
	09-09-2019, 15:21	AFP Parafieren

10.2.e

CBS zal gevraagd worden of nader onderzoek mogelijk, voor het begrip 'hoofdkantoor' is dan wel een nadere definitie nodig met duidelijke criteria.

10.2.e geeft aan dat (doorbelaste) hoofdkantoorkosten ook onderdeel is van de winstberekening in de aangifte VPB. Dit betekent dat er een waardedoevoegende activiteit in Nederland zou moeten zitten. 10.2.e geeft aan dat het geen apart vakje is in de aangifte. Het blijft lastig om hoofdkantooractiviteiten in / vanuit NL vast te pakken. Een juridische basis ontbreekt en een strikte uniforme definitie met relevante functies doet geen recht aan het wisselend belang van deze functies voor verschillende multinationals. Voor de illustratieve voorbeelden kan o.a. gekeken worden naar multinationals met Nederlandse origine / thuisbasis (vb. Unilever c.s.) en multinationals met coördinerende functie vanuit NL.

Kortom, veel suggesties en het blijft een uitdaging goed grip te krijgen op de hoofdkantoren. Aan de commissie wordt gevraagd om eventuele suggesties voor aanstaande vrijdag (13 sept.) te sturen naar het secretariaat.

10.2.e geeft als nabrander aan dat er recent (bij PBL / CPB) nog wel het een en ander is geschreven over de *lump of labour fallacy* en het vestigingsklimaat n.a.v. milieubelastingen, wellicht dat dat al wat inzichten oplevert. 10.2.e verzoekt om in relatie tot het onderdeel 'meerwaarde vestigingsklimaat' het belang van stabiliteit van beleid te duiden.

4. Clustering position papers / outline

Er bestaat veel behoefte aan een probleemanalyse / afbakening van de taakopdracht in (de inleiding van) het rapport, waaruit duidelijk wordt wat de commissie wel en niet heeft bekeken en waarom. Veel discussie hieromtrent, de voorzitter geeft aan dat bij de uitwerking hier voldoende rekening mee gehouden zal worden.

De voorzitter geeft aan dat de taakopdracht wel vraagt om specifieke grondslagverbredende maatregelen. Dat gezegd hebbende, als dat in ieder geval gedaan wordt dan kan vervolgens wel een en ander in een bepaalde bredere context gezet worden / andere zaken benoemd worden. Er zitten fundamentele politieke keuzes onder de verschillende opties, dit zal bij de uitwerking ook voldoende naar voren moeten komen.

Ten aanzien van de *outline* wordt de suggestie gedaan om de volgorde iets te wijzigen, hier zal naar gekeken worden. Gevraagd wordt ook alle wetswijzigingen van afgelopen periode in het stuk op te nemen, inclusief budgettaire impact indien dat mogelijk is (bijvoorbeeld m.b.t. de doorstroompraktijk).

De uitgangspunten en de diverse maatregelen zijn besproken. O.a. het benoemen van staatssteunproblematiek en (de moeilijkheid van) MKB-uitzonderingen in fiscale wetgeving, de spanning tussen BEPS en grondslagverbredende maatregelen <-> vestigingsklimaat, MKB <-> hoofdkantoren, grootbedrijf, unilaterale maatregelen <-> multilaterale maatregelen. De voorzitter geeft aan dat als concrete opties op tafel liggen deze discussie weer terug zal komen.

5. Planning

Als onder 2 beschreven.

6. W.v.t.t.k.

Het verzoek is om de bijlagen in het vervolg te nummeren. Verder ziet men uit naar de eerste teksten / probleemanalyse.

Commissie belastingheffing multinationals

Datum bijeenkomst: 10 september 2019

Geannoteerde agenda

1. Verslag bijeenkomst #1

Bijlage 1 bevat het verslag van de eerste bijeenkomst d.d. 26 augustus 2019.

2. Presentatie position papers

10.2.e

De twee commissieleden van wie de position papers nog niet zijn besproken worden gevraagd in een aantal minuten de belangrijkste punten van hun position paper te delen (Bijlagen 2 en 3).

3. Onderzoeksvoorstel belang van multinationals en hoofdkantoren

Zoals besproken in de eerste bijeenkomst bevat Bijlage 4 een onderzoeksvoorstel hoe de analyse van het belang van hoofdkantoren en het vestigingsklimaat voor Nederland kan worden vormgegeven.

4. Clustering position papers / outline

De onderwerpen uit de position papers zijn geclusterd in bijgevoegde Bijlage 5. De clustering is zodanig vormgegeven dat deze een voorstel vormt voor de outline van het rapport. Vraag aan de commissieleden is of ze zich hierin herkennen en waar het zwaartepunt moet liggen.

5. Planning

Hieronder een voorstel voor de te behandelen onderwerpen voor de komende twee sessies. Aangezien er veel stukken te bespreken zullen zijn, bestaat een goede kans dat binnen de geplande tijd van 2 uur per sessie te weinig tijd is voor de belangrijke discussie over de beleidsopties die geselecteerd moeten worden voor nadere uitwerking.

*Daarom stellen wij voor om **voor de sessie van 29 oktober een gehele dag te nemen.***

8 oktober

*Belastingplan 2020
Eerste uitkomsten 'wie betaalt vpb?'
Uitkomsten ontwikkeling vpb-ontvangsten
Uitkomsten landenvergelijking
Conceptteksten:
Inleiding / relevante ontwikkelingen
Bekende knelpunten
Uitgangspunten*

29 oktober

*Selecteren van uit te werken beleidsopties
Conceptteksten:
Positie Internationale oplossingen
'Wie betaalt vpb?'
Ontwikkeling van vpb-ontvangsten
Belang belastingheffing voor investeringen
Internationale vergelijking*

6. W.v.t.t.k.

Opmerking

De rapporten van de commissies Van Rooy (2001), Van Weeghel (2009) en Studiegroep Duurzame Groei (2016) zijn op verzoek bij het secretariaat verkrijgbaar.

Commissie belastingheffing multinationals

Datum bijeenkomst: 10 september 2019

Agendapunt 3: onderzoeksvoorstel belang multinationals en hoofdkantoren

Auteur: secretariaat

Fiscaliteit en het belang van multinationals / hoofdkantoren voor de Nederlandse economie

1. Inleiding

Investerings- en innovaties door bedrijven zorgen voor een hogere arbeidsproductiviteit en zijn zo belangrijk voor de economische groei. Of bedrijven investeringen doen hangt van een positieve businesscase: de verwachte opbrengst na belasting moet de kosten van het benodigde kapitaal overtreffen. Dat kan van veel factoren afhangen, waaronder de belastingdruk. Het maakt hierbij waarschijnlijk niet veel uit voor de economische groei en welvaart van Nederland of het gaat om investeringen van multinationals of ondernemingen die alleen in Nederland opereren. Voor investeringsbeslissingen en vestigingsplaatskeuzes van internationale ondernemingen – die ook kunnen besluiten om de betreffende investering elders te doen – zijn ook factoren als een goed opgeleide beroepsbevolking, een efficiënte arbeidsmarkt, voorspelbare regelgeving die wordt nageleefd, geografische ligging en een goede fysieke en digitale infrastructuur van belang. Vaak wordt over deze verzameling van factoren gesproken als het vestigingsklimaat of investeringsklimaat.

2. Vraag

In dit document worden de volgende vragen beantwoord:

- A. Hoe kunnen we het belang van multinationals en hoofdkantoren voor de Nederlandse economie in kaart brengen?
- B. Hoe kunnen we het belang van fiscaliteit voor investeringen van internationale ondernemingen in kaart brengen?

3. Antwoord

- i. Voor het belang van MNE's en hoofdkantoren stellen wij voor:
 - a) Het CBS vragen aanvullend op reeds gedaan onderzoek ook in te gaan specifiek lokale en globale hoofdkantoren in Nederland. Het gaat om het belang voor de directe en indirecte werkgelegenheid, omzet en toegevoegde waarde gerelateerd aan. Voor multinationals als geheel is deze informatie reeds beschikbaar.
 - b) Een uitwerking van een aantal voorbeelden op basis van jaarverslagen en media om het belang wat tastbaarder te maken. Hierbij gaan we onder andere in op het soort functies dat samenhangt met het hoofdkantoor, de spillovers, etc.
- ii. Voor het belang van de fiscaliteit voor investeringen worden drie deelvragen onderzocht:
 - a) Wat is het belang van fiscaliteit bij investeringsbeslissingen? Ons voorstel is om op basis van literatuuronderzoek elasticiteiten in kaart te brengen.
 - b) Wat is het relatieve belang van fiscaliteit t.o.v. andere vestigingsklimaatfactoren? Ons voorstel is om hier op basis van bestaande survey conclusies over te formuleren.
 - c) Wat is de meerwaarde van een goed fiscaal vestigingsklimaat? Ons voorstel is deze vraag op basis van een theoretische analyse te beantwoorden.

4. Toelichting

4.1 Hoe kunnen we het belang van multinationals en hoofdkantoren voor de Nederlandse economie in kaart brengen?

Het belang van multinationals, overig grootbedrijf en het MKB wordt in kaart gebracht op basis van de volgende bronnen:

- CBS: Financiële monitor van 2018K4
- CBS: multinationals rapport 201810, CBS
- CBS: draaitabellen macro-economische gegevens bedrijven

- CBS: SFO (balans en resultatenrekening (incl. loonkosten, vpb, afschrijvingen, enz. beschikbaar)

Het belang van hoofdkantoren wordt in kaart gebracht door:

- Opstellen lijst hoofdkantoren op basis van:
 - Aangiftes dividendbelasting
 - CbCr groep (?)
 - Informatie NFIA
 - Global fortune 500

Voorstel:

- Nieuw onderzoek CBS op basis van deze lijst aangeleverd door Financiën*
 - *In kaart brengen van directe en indirecte werkgelegenheid, omzet en toegevoegde waarde gerelateerd aan lokale en globale hoofdkantoren in Nederland.*
- Eventueel beschrijving casussen/microvoorbeelden op basis van jaarverslagen/media om belang hoofdkantoren wat tastbaarder te maken*
 - *Wat voor soort functies hangen samen met de vestiging van het hoofdkantoor, wat voor spillovers kunnen we verwachten, hoe verschilt het type investeringen en de arbeidsvraag van het nationaal bedrijfsleven?*

Aandachtspunt: Afbakening en overlap tussen termen i. multinational, ii. hoofdkantoren en iii. tophoudstermaatschappijen.

4.2 Hoe kunnen we het belang van fiscaliteit voor investeringen van internationale ondernemingen in kaart brengen

4.2.1 Rol fiscaliteit bij investeringen/werkgelegenheid/hoofdkantoren multinationals

- Lagere vpb-druk betekent ceteris paribus meer investeringen door alle bedrijven (en hogere productiviteit), voor werkgelegenheid is in principe op de lange termijn het arbeidsaanbod bepalend (lump of labour fallacy). Opvallend is overigens wel dat de investeringen al enige tijd achterblijven.
- Belang van dividendbelasting voor hoofdkantoorlocatie (tophoudster).
- De wijze waarop de belastingdruk tot stand komt doet ertoe. Bijvoorbeeld bredere grondslag, laag tarief, de timing van het afschrijven of juist een grote patentbox. Focus op de intensieve/extensieve marge maakt ook zeker voor een kleine open economie uit. Uiteindelijk zijn de kapitaalkosten voor de specifieke investering belangrijk voor de keuze of deze gedaan wordt.¹
 - Hoe groot is de elasticiteit? Verschil tussen grote/kleine landen
 - Onderscheid tussen effect op:
 - Investeren: intensieve marge via EMTR
 - Investeren: extensieve marge via EATR
 - Profitshifting
 - Financieringskeuzes (EV/VV)
 - Incorporatie
 - Hoofdkantooractiviteiten

Voorstel:

Literatuuronderzoek door CPB. Bijvoorbeeld een update van: "Mooij R.A. de, en S. Ederveen, 2008, Corporate tax elasticities: a reader's guide to empirical findings, Oxford Review of Economic Policy, Vol. 24(4), pp. 680-697"?

4.2.2 Belang fiscaliteit in relatie tot andere vestigingsplaatsfactoren

Empirisch onderzoek is lastig, alleen survey-uitkomsten kunnen enig inzicht verschaffen. Daarbij dient wel meegenomen te worden dat geen enkel bedrijf zal zeggen dat belastingen irrelevant zijn.

Voorstel:

Op basis van rapporten als "The Global Competitiveness Report" van World Economic Forum en "World Competitiveness Ranking" van het IMD wordt geschetst wat het relatieve belang van verschillende fiscale en niet fiscale factoren is.

¹ Zie ook: <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/corporate-tax-statistics-database-first-edition.pdf>

4.2.3 Meerwaarde fiscaal vestigingsklimaat (economische beschouwing)

Het belang van multinationals (of hoofdkantoren) voor de economie kan in kaart gebracht worden. Dat zegt echter niet per se iets over het welvaartsniveau/economische groei dat Nederland zonder deze bedrijven en hun investering gehad zou hebben.

Voorstel:

Een theoretische analyse van het belang van het 'aantrekken' van investeringen door multinationals. Daarbij komen in ieder geval aan bod:

- Mogelijke positieve spill-overs van de aanwezigheid van multinationals
- Effecten op het arbeidsaanbod en de arbeidsvraag op de korte en lange termijn (lump of labour fallacy, maar ook aandacht voor potentieel grote 'transitiekosten').
- Wat het betekent voor het fiscale beleid dat Nederland een kleine, open economie is met een grote dienstensector?
- Directe effecten: zijn multinationals productiever dan binnenlandse bedrijven (hogere lonen)? / (relatief) meer investeringen?
- Mogelijke negatieve effecten of 'kosten' fiscaal beleid. Te denken valt aan de kosten voor regelingen als de 30%-regeling die volledig gericht zijn op (buitenlands personeel van) multinationals, druk op publieke voorzieningen (internationale scholen, woningmarkt Amsterdam) of een relatief lage belastingdruk voor bepaalde sectoren/bedrijven.
- Padafhankelijkheid: doordat Nederland zich in het verleden actief heeft ingezet op het binnenhalen van internationale hoofdkantoren, zijn er nu ook veel daaraan gerelateerde diensten ontstaan waarin Nederland een comparatief voordeel heeft.

Bijlagen

Zie voor literatuur onder andere:

- Corporate Tax Competition: A Dutch Perspective- Hoffman Riedel 2019
- <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0047272710001799> (Voget 2011)
Relocation of headquarters and international taxation
- <https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/675587> The Impact of Headquarter and Subsidiary Locations on Multinationals' Effective Tax Rates (Markle 2014)
- <https://academic.oup.com/ej/article-abstract/122/563/1069/5079752> Do Agglomeration Economies Reduce the Sensitivity of Firm Location to Tax Differentials? (Brulhart et al 2012)
- <https://link.springer.com/article/10.1057/jibs.2011.52> Cross-border relocations of headquarters in Europe (Laamanen et al 2011)
- <https://unctad.org/en/PublicationChapters/diae2018d4a4.pdf> Does tax drive the headquarters locations of the world's biggest companies? (Clausing 2018)
- https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2867298 The Influence of Corporate Income Taxes on Investment Location: Evidence from Corporate Headquarters Relocations (Chow et al 2018)
- Onderzoek BCG (2008), hoofdkantoren een hoofdzaak
<https://www.consultancy.nl/media/2008-03%20BCG%20-%20Hoofdkantoren%20een%20Hoofdzaak-132.pdf>
- Corporate Taxation of Headquarter Services in Europe
<https://www.zew.de/en/publikationen/corporate-taxation-of-headquarter-services-in-europe/?cHash=77afce054f6ad24531f8055108949ba3>
- <https://www.zew.de/en/publikationen/effective-tax-levels-using-the-devereuxgriffith-methodology-update-2018/?cHash=aa2b86b71207ac289beb332cac6230c2>
- https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/corporate-effective-tax-rates_a07f9958-en
- https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1150&context=law_econ_current
- <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/publications-other-work/publications/role-taxes-investment-increase-jobs-eu-assessment-recent-policy-developments-field-corporate-taxes>
- <https://www.oecd.org/tax/beps/corporate-tax-statistics-database.htm> (zie brochure voor toelichting)

Nederlandse hoofdkantoren Global Fortune 500

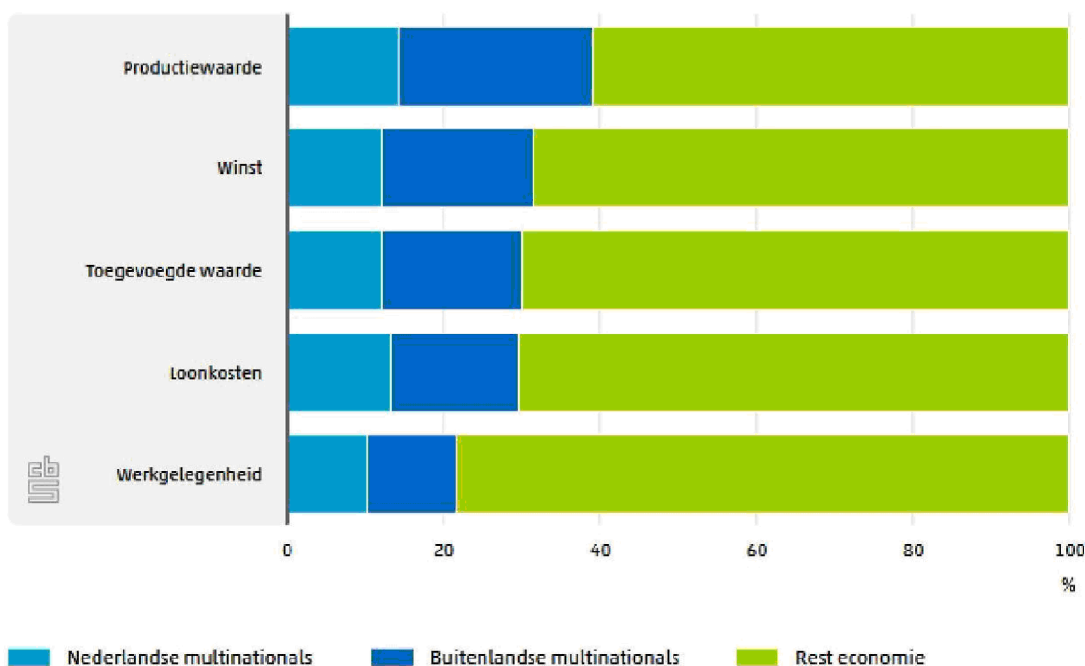
rank	company	revenues (m)
7	Royal Dutch Shell	240,033
20	EXOR Group	154,894
94	Airbus Group	73,628
147	Aegon	58,789
150	Unilever	58,292
163	ING Group	55,282
165	Royal Ahold Delhaize	54,955
182	Louis Dreyfus Company	49,838
374	LyondellBasell Industries	29,183
375	Royal Philips	29,003
409	Achmea	26,494
468	Heineken Holding	23,044
472	Rabobank Group	22,956
473	Altice	22,953
477	Randstad Holding	22,873
		922,217
	Totale waarde global fortune 500	27700
	aandeel NL global 500	3%
	aandeel NL wereldeconomie	0,70%

CBS:

Multinationals genereerden 30 procent van de 635 miljard euro aan toegevoegde waarde in 2016. Het grootste deel is toe te schrijven aan buitenlandse multinationals (113 miljard euro; 18 procent) en een kleiner deel aan Nederlandse (78 miljard euro; 12 procent). Dat meldt het CBS op basis van aanvullend statistisch onderzoek naar multinationals en niet-multinationals, dat is bekostigd door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

Het aandeel van multinationals in de Nederlandse loonkosten was ongeveer even groot als het aandeel in de [toegevoegde waarde](#). Het aandeel in de totale Nederlandse productiewaarde (39 procent) en winst (32 procent) was groter. De economische prestaties werden geleverd met relatief weinig werkgelegenheid (22 procent van het totaal van 7 miljoen voltijdsequivalenten).

In 2016 had Nederland 23 700 multinationals, waarvan 10 300 Nederlands en 13 400 buitenlands. Dit is 1,4 procent op een totaal van 1,75 miljoen bedrijven, variërend van een eenmanszaak tot een wereldwijd conglomeraat. Een multinational is een onderneming die de uiteindelijke zeggenschap heeft over bedrijven in twee of meer landen. Een Nederlandse multinational is een bedrijf onder Nederlandse zeggenschap met dochterbedrijven in het buitenland. Een buitenlandse multinational is een bedrijf waarover de uiteindelijke zeggenschap in het buitenland ligt.

Aandeel van multinationals, 2016

Financiën alle ondernemingen; niet-financiële sector, SBI 2008

15 maart 2019 | [meer info](#)

Onderwerpen	Resultatenrekening			
	Loon, salaris en sociale premies	Resultaat uit deelnemingen	Resultaat vóór belastingen	Vennootschapsbelasting
Perioden	2017**	Resultaat uit deelnemingen buitenland 2017**	2017**	2017**
Bedrijfstakken/branches (SBI 2008)	mln euro			
Totaal, ex. financiële sector, vastgoed	220 680,4	52 295,7	136 716,8	16 350,5
A Landbouw, bosbouw en visserij	3 076,2	194,5	2 326,1	333,9
B Delfstoffenwinning	969,6	15,0	1 653,6	198,8
C Industrie	45 099,6	38 727,5	60 856,6	4 143,4
D Energievoorziening	2 711,4	-133,8	1 933,4	606,3
E Waterbedrijven en afvalbeheer	1 906,3	33,9	651,0	97,2
F Bouwnijverheid	19 227,9	-594,0	4 264,0	970,5
G Handel	45 159,1	7 981,2	31 813,8	5 063,4
H Vervoer en opslag	19 418,8	2 235,4	3 370,8	386,4
I Horeca	5 602,8	13,0	1 973,9	374,0
J Informatie en communicatie	15 873,9	1 802,0	5 761,0	898,4
M Specialistische zakelijke diensten	23 244,6	494,8	9 465,4	1 386,3
N Verhuur en overige zakelijke diensten	21 698,4	1 425,8	8 321,6	1 219,4
O Openbaar bestuur en overheidsdiensten	890,7	0,0	253,1	29,6
P Onderwijs	2 037,3	20,4	400,1	77,6
Q Gezondheids- en welzijnzorg	10 606,8	42,7	1 955,4	364,0
R Cultuur, sport en recreatie	2 148,6	36,5	971,3	151,4
S Overige dienstverlening	2 006,3	0,7	628,4	49,8

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen 4-6-2019

Financiën grote ondernemingen; niet-financiële sector, SBI 2008

Gewijzigd op: 15 maart 2019

Variabelen kunnen gesleept worden naar de kop, rijen of kolommen van de tabel. In de kop is maar één item van een variabele te selecteren.

X

		Onderwerp	Buitenlands belang													
Bedrijfstak/branche (SBI 2008)	Perioden	Aantal werknemers (FTE)					Resultatenrekening					Bedrijfsresultaat				
		Totaal	Nederlandse onderneming	Nederlandse internationaal	Buitenlandse onderneming	Buitenlandse internationaal	Totaal	Nederlandse onderneming	Nederlandse internationaal	Buitenlandse onderneming	Buitenlandse internationaal					
		x1.000					min euro									
Totaal, ex. financiële sector, vastgoed	2017	1.568,5	598,7	526,1	254,1	409,7	48.109,5	8.689,8	11.250,1	8.163,2	20.006,4					
A-F Landbouw en nijverheid	2017	491,2	94,6	178,8	65,6	152,3	23.419,7	4.480,3	7.535,7	3.541,4	7.862,3					
G-H Handel en horeca	2017	411,5	110,7	122,2	80,3	98,5	13.549,8	2.252,2	2.097,8	3.111,5	6.108,5					
I-J Vervoer, informatie en communicatie	2017	248,0	25,4	84,9	49,1	88,6	5.192,1	502,2	1.087,1	976,5	2.706,2					
M-U Zakelijke en persoonlijke diensten	2017	417,8	167,9	140,2	39,1	70,6	5.947,9	1.475,1	609,5	553,8	3.329,5					
Bron: CBS																

Bron: CBS

Risico's en voorwaarden

Op dit projectvoorstel zijn de Algemene voorwaarden van het CBS van toepassing. Deze vindt u in bijlage 2. Daarnaast zijn de volgende aanvullende risico's en voorwaarden verbonden aan dit voorstel:

- Indien het Ministerie van Financiën het bestand met de indeling van fiscale nummers naar groepen later dan maandag 30 september aanlevert behoudt het CBS zich het recht voor om af te zien van uitvoering van de opdracht. Er worden dan geen kosten in rekening gebracht.
- Het bestand dat het Ministerie van Financiën levert, wordt in een .csv, .xlsx of .sav -format aangeleverd en door het Ministerie van Financiën voorzien van uitleg over de definitie van variabelen en de groepsindeling van fiscale nummers. Het CBS voert geen uitgebreide kwaliteitsanalyse uit. De verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de brongegevens ligt bij de bronleverancier.
- Het bestand van het Ministerie van Financiën is op basis van fiscale nummers, terwijl vrijwel alle CBS-gegevens op basis van bedrijven en ondernemingen zijn. Het CBS kan op voorhand niet exact voorspellen hoe goed de koppeling tussen de fiscale nummers en de bedrijven zal zijn. Het CBS heeft veel ervaring met het gebruik van fiscale nummers en het koppelen met bedrijven, vooral voor de grote ondernemingen is dit goed in kaart gebracht. De koppeling zal echter niet 100 procent zijn. Wanneer het CBS of Ministerie van Financiën tot de conclusie komen dat de kwaliteit van de koppeling onvoldoende is, zal een deel van dit project niet verder worden uitgevoerd of tot een alternatieve uitvoering worden besloten.
- Gevraagde uitsplitsingen kunnen tot gevolg hebben dat de aantallen in een cel te laag worden (minder dan 5 bedrijven), of dat de gegevens tot 1 bedrijf herleidbaar zijn omdat dit groot is ten opzichte van de andere cellen. Dit zal naar verwachting alleen voorkomen bij de werkgelegenheid en toegevoegde waarde per type bedrijf, bedrijfstak en jaar. Mocht dit vaak voorkomen, dan zal het CBS in overleg met de opdrachtgever categorieën aggregeren totdat er voldoende cel-vulling is.
- Voor een aantal bedrijfstakken is werkgelegenheid *mogelijk* en toegevoegde waarde *waarschijnlijk* niet te verdelen naar de groepen die het ministerie heeft samengesteld. Het CBS heeft over het algemeen weinig bedrijfsinformatie over de financiële sector. Dat is traditioneel het werkterrein van De Nederlandsche Bank. Bedrijven in de landbouw zitten heel anders in de statistiekwaarneming dan andere bedrijven. In de niet-marktsector is niet altijd informatie op bedrijfsniveau beschikbaar.
- Indien de opdrachtgever tussentijds wijzigingen wil aanbrengen in de projectopdracht, wordt in overleg een nieuwe capaciteits- en urenplanning vastgesteld.

In het expertoverleg (uiterlijk woensdag 23 oktober) bespreken het CBS en het Ministerie van Financiën de resultaten. Dit gebeurt onder embargo. Het ministerie mag deze uitkomsten alleen delen met de Commissie Ter Haar en dan alleen delen onder embargo. Het Ministerie mag de uitkomsten niet delen met andere instanties voordat de uitkomsten (in overleg) zijn gepubliceerd. Als het embargo zou worden geschonden voordat de resultaten gepubliceerd zijn dan is het CBS genoodzaakt de resultaten meteen te publiceren op de CBS-website.

Projectvoorstel

aan Ministerie van Financiën

van

10.2.e

onderwerp Indicatoren bij "Wie betaalt de vennootschapsbelasting?"

referentienummer 190735

datum 24 september 2019

Inleiding¹

De commissie Ter Haar is ingesteld naar aanleiding van de Kamermotie Omtzigt c.s van 11 juni 2019. Deze motie vraagt om belastingheffing over winsten van multinationals eerlijker te maken. De adviescommissie adviseert over maatregelen, tegelijkertijd in het oog houdend dat hoofdkantooractiviteiten voor Nederland behouden blijven. Het Ministerie van Financiën ondersteunt deze commissie en brengt onder andere in kaart hoeveel vennootschapsbelasting diverse groepen bedrijven betalen. Dat is echter slechts één indicator voor deze bedrijven; dat geeft maar een beperkte indruk van de betekenis van deze bedrijven. Er is behoefte aan een breder beeld. Het Ministerie van Financiën heeft daarom aan het CBS gevraagd om dit beeld aan te vullen met gegevens rondom de werkgelegenheid en toegevoegde waarde bij deze groepen bedrijven, zowel direct (bij de groepen bedrijven zelf) als indirect (bij hun toeleveranciers). Eerder heeft het CBS dergelijk werk uitgevoerd, zij het met andere groepen, in een multinationals-project voor het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat².

Onderzoeksvoorstel

Het CBS kan in het verzoek van het Ministerie van Financiën voorzien door het samenstellen van tabellen met de gevraagde gegevens voor de groepen bedrijven die het ministerie onderscheidt voor de jaren 2010-2017. Gezien het gewenste oplevermoment kan het CBS voor de indirecte effecten alleen cijfers geven voor het jaar 2016.

Methoden (en bronnen)

Het CBS zal de gevraagde informatie samenstellen door diverse bestanden aan elkaar te koppelen. Dat gebeurt in de volgende stappen:

¹ Dit voorstel vervangt het eerdere voorstel van 24-9 2019 dat komt te vervallen. Op verzoek van het ministerie zijn publicatiedatum, publiciteitsparagraaf en delen resultaten (nu onder embargo met Commissie Ter Haar) aangepast.

² Onat et al. (2018). Multinationals en niet-multinationals in de Nederlandse economie.

Heerlen, 24 september 2019

Geachte mevrouw 10.2.e

Met veel plezier doe ik u hierbij ons projectvoorstel voor het verrichten van een aanvullend statistisch onderzoek toekomen. Tevens treft u de Algemene voorwaarden aan die van toepassing zijn. Ik verzoek u vriendelijk om het projectvoorstel na akkoord te ondertekenen en per post of per e-mail te retourneren. Hierdoor is de Overeenkomst tot stand gekomen en verklaart u de Algemene voorwaarden te hebben gelezen en gaat u hiermee akkoord. Volledigheidshalve wijs ik u erop dat CBS haar eigen Algemene voorwaarden hanteert en de ARVODI voorwaarden nadrukkelijk van de hand wijst.

Hoogachtend,

10.2.e

Centraal Bureau voor de Statistiek
Postbus 4481
6401 CZ Heerlen

Projectvoorstel

aan Ministerie van Financiën

van

onderwerp Indicatoren bij "Wie betaalt de vennootschapsbelasting?"

referentienummer 190735

datum 24 september 2019

Inleiding

De commissie Ter Haar is ingesteld naar aanleiding van de Kamermotie Omtzigt c.s van 11 juni 2019. Deze motie vraagt om belastingheffing over winsten van multinationals eerlijker te maken. De adviescommissie adviseert over maatregelen, tegelijkertijd in het oog houdend dat hoofdkantooractiviteiten voor Nederland behouden blijven. Het Ministerie van Financiën ondersteunt deze commissie en brengt onder andere in kaart hoeveel vennootschapsbelasting diverse groepen bedrijven betalen. Dat is echter slechts één indicator voor deze bedrijven; dat geeft maar een beperkte indruk van de betekenis van deze bedrijven. Er is behoefte aan een breder beeld. Het Ministerie van Financiën heeft daarom aan het CBS gevraagd om dit beeld aan te vullen met gegevens rondom de werkgelegenheid en toegevoegde waarde bij deze groepen bedrijven, zowel direct (bij de groepen bedrijven zelf) als indirect (bij hun toeleveranciers). Eerder heeft het CBS dergelijk werk uitgevoerd, zij het met andere groepen, in een multinationals-project voor het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat¹.

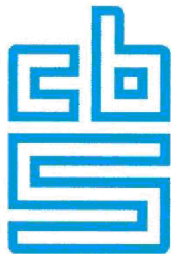
Onderzoeksvoorstel

Het CBS kan in het verzoek van het Ministerie van Financiën voorzien door het samenstellen van tabellen met de gevraagde gegevens voor de groepen bedrijven die het ministerie onderscheidt voor de jaren 2010-2017. Gezien het gewenste oplevermoment kan het CBS voor de indirecte effecten alleen cijfers geven voor het jaar 2016.

Methoden (en bronnen)

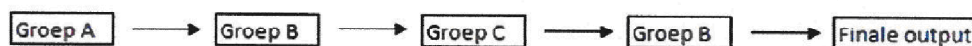
Het CBS zal de gevraagde informatie samenstellen door diverse bestanden aan elkaar te koppelen. Dat gebeurt in de volgende stappen:

¹ Onat et al. (2018). Multinationals en niet-multinationals in de Nederlandse economie.

1. Het bestand van het Ministerie van Financiën, met per jaar fiscale nummers, de groep waar dit fiscale nummer tot behoort en de loonsom bij dit fiscale nummer, wordt aan het CBS Algemeen Bedrijven Register gekoppeld. Dit ABR vormt voor het CBS de ruggengraat van het statistisch proces voor economische statistieken. Het bevat identificerende gegevens en structuurgegevens over alle bedrijven en instellingen. Hieruit worden de statistische eenheden bedrijfseenheid en ondernemingengroep afgeleid. Het ABR bevat ook informatie over de economische activiteit. Het bestand van het ministerie bevat de indeling die het ministerie heeft afgeleid voor groepen bedrijven, afhankelijk of de bedrijven wel of niet country by country reports leveren over hun activiteiten. De eerste groep is onderverdeeld in bedrijven uit Nederland, Verenigde Staten en overige landen. De tweede groep is onderverdeeld in grootbedrijf internationaal, grootbedrijf nationaal, MKB internationaal, MKB nationaal.
2. Vervolgens worden hieraan de werkgelegenheidscijfers gekoppeld uit de Polisadministratie. Dit bestand, een bewerking van belastinggegevens, beschrijft de werkgelegenheid bij bedrijven.
3. In de volgende stap worden gegevens over toegevoegde waarde gekoppeld. Deze gegevens komen uit de Productiestatistieken (een enquête onder bedrijven) en belastinggegevens over de vennootschapsbelasting.
4. De gegevens over indirecte effecten worden afgeleid met behulp van schattingen uit het eerdergenoemde project over multinationals (Onat et al. 2018). Voor iedere combinatie van groep x bedrijfstak, bijvoorbeeld MKB internationaal metaalindustrie, leidt het CBS af hoeveel indirecte werkgelegenheid en toegevoegde waarde er is per eenheid directe werkgelegenheid en toegevoegde waarde. Deze multipliers worden vervolgens per bedrijf in de onderzoekspopulatie toegepast.

Voorbeeld productieketen

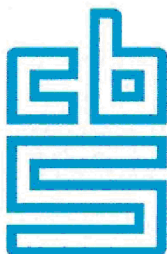

Merk op dat we hier alleen zullen kijken naar de indirecte effecten, de werkgelegenheid en toegevoegde waarde bij toeleveranciers in de keten, op basis van finale output. Dit zijn leveringen aan consumenten en overheid, investeringen, export en voorraadmutaties. In bovenstaand voorbeeld heeft alleen groep B finale output en heeft dus alleen groep B indirecte effecten. Om dubbeltellingen te voorkomen verwijderen we bij iedere groep de indirecte effecten in de eigen groep. In bovenstaand voorbeeld heeft groep B dus geen indirecte effecten bij zichzelf. Bij zichzelf heeft groep B alleen een direct effect. Bij groep A en groep C heeft groep B wel een indirect effect, namelijk de werkgelegenheid en toegevoegde waarde die bij groep A en groep C gegenereerd wordt in het toeleveringsproces voor groep B.

Onderzoeksresultaat

Het projectresultaat is een tabellenset in Excel, met de volgende onderdelen:

- Tabellen; zie (voor een indicatie) de dummytabellen in Bijlage 2.

- Toelichting met de populatieafbakening, de operationalisatie van de variabelen, een beschrijving van uitgevoerde analyses
- Omschrijving van de gebruikte begrippen en bronbestanden.

De tabellen beschrijven achtereenvolgens:

- Kerncijfers werkgelegenheid en toegevoegde waarde, per groep bedrijven, per jaar.
- Werkgelegenheid, per groep bedrijven, per jaar, per bedrijfstak.
- Toegevoegde waarde, per groep bedrijven, per jaar, per bedrijfstak.
- Directe en indirecte effecten per groep bedrijven, werkgelegenheid en toegevoegde waarde, alleen voor 2016.
- Koppelresultaten fiscale nummers Ministerie van Financiën en bedrijven CBS, op basis loonsom in bestand Ministerie van Financiën.
- Koppelresultaten fiscale nummers Ministerie van Financiën en SFGO van CBS, op basis loonsom in SFGO. Het is namelijk bekend dat de SFGO veel kleiner is dan de populatie in het bestand van het ministerie.

De laatste twee tabellen zijn zuiver technisch van aard; ze geven aan welk deel van de bedrijven in de gegevens van het ministerie terug te vinden is in de gegevens van het CBS en andersom. Deze laatste twee tabellen zullen niet gepubliceerd worden op de website van het CBS.

Publicatie

De tabellenset wordt gepubliceerd op de website van het CBS en tevens in elektronische versie aangeboden aan Ministerie van Financiën. Het CBS behoudt zich het recht voor aanvullend een samenvattend nieuwsbericht op haar website en een twitterbericht op twitter.com/statistiekcbs te plaatsen. Het CBS en Ministerie van Financiën informeren elkaar over geplande publicitaire uitingen rondom het verschijnen van het projectresultaat. Meer informatie over het algemene publicatiebeleid van het CBS is terug te vinden via: <https://www.cbs.nl/nl-nl/over-ons/organisatie/publicatiebeleid>.

Planning

Het bestand van het Ministerie van Financiën met fiscale nummers, groepsindeling en loonsom dient uiterlijk **maandag 30 september 2019** aanwezig te zijn bij het CBS. Uiterlijk op **woensdag 23 oktober 2019** wordt het projectresultaat in een expertoverleg ter voorinzage en onder embargo aangeboden aan het Ministerie van Financiën.

Het projectresultaat wordt uiterlijk op **maandag 25 november 2019** gepubliceerd op de CBS-website.

Om deze deadline(s) te halen dient dit projectvoorstel uiterlijk **maandag 30 september 2019** te zijn geaccepteerd door het Ministerie van Financiën.

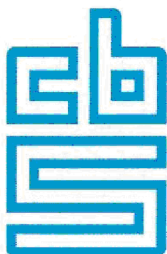

Risico's en voorwaarden

Op dit projectvoorstel zijn de Algemene voorwaarden van het CBS van toepassing. Deze vindt u in bijlage 2. Daarnaast zijn de volgende aanvullende risico's en voorwaarden verbonden aan dit voorstel:

- Indien het Ministerie van Financiën het bestand met de indeling van fiscale nummers naar groepen later dan maandag 30 september aanlevert behoudt het CBS zich het recht voor om af te zien van uitvoering van de opdracht. Er worden dan geen kosten in rekening gebracht.
- Het bestand dat het Ministerie van Financiën levert, wordt in een .csv, .xlsx of .sav -format aangeleverd en door het Ministerie van Financiën voorzien van uitleg over de definitie van variabelen en de groepsindeling van fiscale nummers. Het CBS voert geen uitgebreide kwaliteitsanalyse uit. De verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de brongegevens ligt bij de bronleverancier.
- Het bestand van het Ministerie van Financiën is op basis van fiscale nummers, terwijl vrijwel alle CBS-gegevens op basis van bedrijven en ondernemingen zijn. Het CBS kan op voorhand niet exact voorspellen hoe goed de koppeling tussen de fiscale nummers en de bedrijven zal zijn. Het CBS heeft veel ervaring met het gebruik van fiscale nummers en het koppelen met bedrijven, vooral voor de grote ondernemingen is dit goed in kaart gebracht. De koppeling zal echter niet 100 procent zijn. Wanneer het CBS of Ministerie van Financiën tot de conclusie komen dat de kwaliteit van de koppeling onvoldoende is, zal een deel van dit project niet verder worden uitgevoerd of tot een alternatieve uitvoering worden besloten.
- Gevraagde uitsplitsingen kunnen tot gevolg hebben dat de aantallen in een cel te laag worden (minder dan 5 bedrijven), of dat de gegevens tot 1 bedrijf herleidbaar zijn omdat dit groot is ten opzichte van de andere cellen. Dit zal naar verwachting alleen voorkomen bij de werkgelegenheid en toegevoegde waarde per type bedrijf, bedrijfstak en jaar. Mocht dit vaak voorkomen, dan zal het CBS in overleg met de opdrachtgever categorieën aggregeren totdat er voldoende cel-vulling is.
- Voor een aantal bedrijfstakken is werkgelegenheid *mogelijk* en toegevoegde waarde *waarschijnlijk* niet te verdelen naar de groepen die het ministerie heeft samengesteld. Het CBS heeft over het algemeen weinig bedrijfsinformatie over de financiële sector. Dat is traditioneel het werkterrein van De Nederlandsche Bank. Bedrijven in de landbouw zitten heel anders in de statistiekwaarneming dan andere bedrijven. In de niet-marktsector is niet altijd informatie op bedrijfsniveau beschikbaar.
- Indien de opdrachtgever tussentijds wijzigingen wil aanbrengen in de projectopdracht, wordt in overleg een nieuwe capaciteits- en urenplanning vastgesteld.

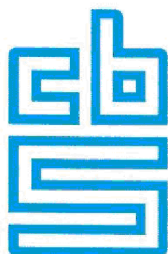
In het expertoverleg (uiterlijk woensdag 23 oktober) bespreken het CBS en het Ministerie van Financiën de resultaten. Dit gebeurt onder embargo; het ministerie mag deze uitkomsten niet delen met andere instanties voordat de uitkomsten (in overleg) zijn gepubliceerd. Als het Ministerie van Financiën de resultaten wel zou delen met andere instanties voordat de resultaten gepubliceerd zijn dan is het CBS genoodzaakt de resultaten meteen te publiceren op de CBS-website.

Kosten

Het samenstellen van de tabellenset kost 19800 euro. Deze kosten zijn als volgt samengesteld:

Activiteit	Bedrag in euro's
<i>Voorbereiding en afstemming</i>	3600
– verkennende gesprekken	
– uitwerken plan van aanpak	
– operationaliseren definities en begrippen	
– specificeren tabellen	
– projectleiding	
– expertoverleg	
<i>Samenstellen basisbestand en tabellen koppelresultaten</i>	3000
– koppelen bronbestanden ministerie en CBS	
– tabelberekeningen	
– opmaken tabellen koppelresultaten	
<i>Samenstellen tabel werkgelegenheid (inclusief deel kerncijfers)</i>	7400
– koppelen basisbestand met werkgelegenheid	
– tabelberekeningen	
– plausibiliteitscontrole	
– schrijven toelichting: populatieafbakening, operationalisatie, gebruikte begrippen en bronbestanden	
– opmaken tabellenset	
<i>Samenstellen tabel toegevoegde waarde (inclusief deel kerncijfers)</i>	4600
– koppelen basisbestand met productiestatistieken en belastinggegevens	
– tabelberekeningen	
– plausibiliteitscontrole	
– schrijven toelichting: populatieafbakening, operationalisatie, gebruikte begrippen en bronbestanden	
– opmaken tabellenset	

Activiteit	Bedrag in euro's
<i>Samenstellen tabel directe en indirecte effecten</i>	2900
– tabelberekeningen	
– plausibiliteitscontrole	
– schrijven toelichting: populatieafbakening, operationalisatie, analyses, gebruikte begrippen en bronbestanden	
– opmaken tabellenset	
<i>Totaal</i>	21500

Contact

Contactpersoon bij CBS is contactpersoon bij
het Ministerie van Financiën is ,

ALDUS OVEREENGEKOMEN EN ONDERTEKEND

Namens het Centraal Bureau voor de Statistiek

Namens Ministerie van Financiën

Te Heerlen,

Te <plaats>

Op 24 september 2019

Op <datum>

10.2.e

<Naam ondertekenaar relatie >

<Titel ondertekenaar relatie>

De Overeenkomst gaat in op het moment van ondertekening van partijen en eindigt als partijen aan hun verplichtingen hebben voldaan, naar verwachting op 25-11-2019.

Bijlagen

Bijlage 1. Dummytabellen

Bijlage 2. Algemene voorwaarden

Den Haag, 30 september 2019

Geachte 10.2.e

Met veel plezier doe ik u hierbij ons projectvoorstel voor het verrichten van een aanvullend statistisch onderzoek toekomen. Tevens treft u de Algemene voorwaarden aan die van toepassing zijn. Ik verzoek u vriendelijk om het projectvoorstel na akkoord te ondertekenen en per e-mail te retourneren aan 10.2.e. Hierdoor is de Overeenkomst tot stand gekomen en verklaart u de Algemene voorwaarden te hebben gelezen en gaat u hiermee akkoord. Volledigheidshalve wijs ik u erop dat CBS haar eigen Algemene voorwaarden hanteert en de ARVODI voorwaarden nadrukkelijk van de hand wijst.

Hoogachtend,

10.2.e

Centraal Bureau voor de Statistiek

Toelichting bij de tabel

Inleiding

Populatie

Methode en operationalisering

Begrippen

- Begrip** - Definitie.
- Begrip** - Definitie.
- Begrip** - Definitie.

Afkortingen

- AFKORTING** - Betekenis
- AFKORTING** - Betekenis
- AFKORTING** - Betekenis
- AFKORTING** - Betekenis
- AFKORTING** - Betekenis
- AFKORTING** - Betekenis
- AFKORTING** - Betekenis
- AFKORTING** - Betekenis

Bronbestanden

Inhoud

Bron	BRON
Algemene beschrijving	Beschrijving.
Leverancier	Beschrijving.
Integraal of steekproef	Beschrijving.
Periodiciteit	Beschrijving.
Bijzonderheden	Beschrijving.

Tabel 1. Kerncijfers per jaar, 2010-2017

		Werkgelegenheid								Toegevoegde waarde							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
		<i>x dzd vte</i>								<i>x mln euro</i>							
Indieners Country by Country Report	Nederland																
	VS																
	Overig																
Niet-indieners Country by Country Report	grootbedrijf internationaal																
	grootbedrijf nationaal																
	MKB																
	internationaal																
	MKB nationaal																

Bron: CBS.

Tabel 2. Werkgelegenheid per bedrijfstak, per groep, 2010-2017

Jaar	Code volgens bedrijfstakindeling, omschrijving bedrijfstak	Gegevensbeschikbaarheid ¹	Indieners Country by Country Report			Niet-indieners Country by Country Report			MKB nationaal
			Nederland	VS	Overig	grootbedrijf internationaal	grootbedrijf nationaal	MKB internationaal	
			x dzd vte						
2010	Totaal (exclusief bedrijfstakken waar gegevens niet beschikbaar zijn)								
	A Landbouw, bosbouw en visserij	mogelijk niet beschikbaar							
	B Delfstoffenwinning								
	C Industrie								
	D Energievoorziening								
	E Waterbedrijven en afvalbeheer								
	F Bouwnijverheid								
	G Handel								
	H Vervoer en opslag								
	I Horeca								
	J Informatie en communicatie								
	K Financiële dienstverlening	mogelijk niet beschikbaar							
	L Verhuur en handel van onroerend goed								
	M Socialistische zakelijke diensten								
	N Verhuur en overige zakelijke diensten								
	O Openbaar bestuur en overheidsdiensten	mogelijk niet beschikbaar							
	P Onderwijs	mogelijk niet beschikbaar							
	Q Gezondheids- en welzijnszorg	mogelijk niet beschikbaar							
	R Cultuur, sport en recreatie	mogelijk niet beschikbaar							
	S Overige dienstverlening	mogelijk niet beschikbaar							
	T Huishoudens	mogelijk niet beschikbaar							
	U Extraterritoriale organisaties	mogelijk niet beschikbaar							
2011	Totaal (exclusief bedrijfstakken waar gegevens niet beschikbaar zijn)								
	A Landbouw, bosbouw en visserij	mogelijk niet beschikbaar							
	B Delfstoffenwinning								
	C Industrie								
	D Energievoorziening								

	E Waterbedrijven en afvalbeheer	
	F Bouwnijverheid	
	G Handel	
	H Vervoer en opslag	
	I Horeca	
	J Informatie en communicatie	
	K Financiële dienstverlening	mogelijk niet beschikbaar
	L Verhuur en handel van onroerend goed	
	M Specialistische zakelijke diensten	
	N Verhuur en overige zakelijke diensten	
	O Openbaar bestuur en overheidsdiensten	mogelijk niet beschikbaar
	P Onderwijs	mogelijk niet beschikbaar
	Q Gezondheids- en welzijnszorg	mogelijk niet beschikbaar
	R Cultuur, sport en recreatie	mogelijk niet beschikbaar
	S Overige dienstverlening	mogelijk niet beschikbaar
	T Huishoudens	mogelijk niet beschikbaar
	U Extraterritoriale organisaties	mogelijk niet beschikbaar
2012	Totaal (exclusief bedrijfstakken waar gegevens niet beschikbaar zijn)	
	A Landbouw, bosbouw en visserij	mogelijk niet beschikbaar
	B Delfstoffenwinning	
	C Industrie	
	D Energievoorziening	
	E Waterbedrijven en afvalbeheer	
	F Bouwnijverheid	
	G Handel	
	H Vervoer en opslag	
	I Horeca	
	J Informatie en communicatie	
	K Financiële dienstverlening	mogelijk niet beschikbaar
	L Verhuur en handel van onroerend goed	
	M Specialistische zakelijke diensten	
	N Verhuur en overige zakelijke diensten	
	O Openbaar bestuur en overheidsdiensten	mogelijk niet beschikbaar

	P Onderwijs	mogelijk niet beschikbaar
	Q Gezondheids- en welzijnszorg	mogelijk niet beschikbaar
	R Cultuur, sport en recreatie	mogelijk niet beschikbaar
	S Overige dienstverlening	mogelijk niet beschikbaar
	T Huishoudens	mogelijk niet beschikbaar
	U Extraterritoriale organisaties	mogelijk niet beschikbaar
2013	Totaal (exclusief bedrijfstakken waar gegevens niet beschikbaar zijn)	
	A Landbouw, bosbouw en visserij	mogelijk niet beschikbaar
	B Delfstoffenwinning	
	C Industrie	
	D Energievoorziening	
	E Waterbedrijven en afvalbeheer	
	F Bouwnijverheid	
	G Handel	
	H Vervoer en opslag	
	I Horeca	
	J Informatie en communicatie	
	K Financiële dienstverlening	mogelijk niet beschikbaar
	L Verhuur en handel van onroerend goed	
	M Specialistische zakelijke diensten	
	N Verhuur en overige zakelijke diensten	
	O Openbaar bestuur en overheidsdiensten	mogelijk niet beschikbaar
	P Onderwijs	mogelijk niet beschikbaar
	Q Gezondheids- en welzijnszorg	mogelijk niet beschikbaar
	R Cultuur, sport en recreatie	mogelijk niet beschikbaar
	S Overige dienstverlening	mogelijk niet beschikbaar
	T Huishoudens	mogelijk niet beschikbaar
	U Extraterritoriale organisaties	mogelijk niet beschikbaar
2014	Totaal (exclusief bedrijfstakken waar gegevens niet beschikbaar zijn)	
	A Landbouw, bosbouw en visserij	mogelijk niet beschikbaar
	B Delfstoffenwinning	
	C Industrie	
	D Energievoorziening	

	E Waterbedrijven en afvalbeheer	
	F Bouwnijverheid	
	G Handel	
	H Vervoer en opslag	
	I Horeca	
	J Informatie en communicatie	
	K Financiële dienstverlening	mogelijk niet beschikbaar
	L Verhuur en handel van onroerend goed	
	M Specialistische zakelijke diensten	
	N Verhuur en overige zakelijke diensten	
	O Openbaar bestuur en overheidsdiensten	mogelijk niet beschikbaar
	P Onderwijs	mogelijk niet beschikbaar
	Q Gezondheids- en welzijnszorg	mogelijk niet beschikbaar
	R Cultuur, sport en recreatie	mogelijk niet beschikbaar
	S Overige dienstverlening	mogelijk niet beschikbaar
	T Huishoudens	mogelijk niet beschikbaar
	U Extraterritoriale organisaties	mogelijk niet beschikbaar
2015	Totaal (exclusief bedrijfstakken waar gegevens niet beschikbaar zijn)	
	A Landbouw, bosbouw en visserij	mogelijk niet beschikbaar
	B Delfstoffenwinning	
	C Industrie	
	D Energievoorziening	
	E Waterbedrijven en afvalbeheer	
	F Bouwnijverheid	
	G Handel	
	H Vervoer en opslag	
	I Horeca	
	J Informatie en communicatie	
	K Financiële dienstverlening	mogelijk niet beschikbaar
	L Verhuur en handel van onroerend goed	
	M Specialistische zakelijke diensten	
	N Verhuur en overige zakelijke diensten	
	O Openbaar bestuur en overheidsdiensten	mogelijk niet beschikbaar

	P Onderwijs	mogelijk niet beschikbaar
	Q Gezondheids- en welzijnszorg	mogelijk niet beschikbaar
	R Cultuur, sport en recreatie	mogelijk niet beschikbaar
	S Overige dienstverlening	mogelijk niet beschikbaar
	T Huishoudens	mogelijk niet beschikbaar
	U Extraterritoriale organisaties	mogelijk niet beschikbaar
2016	Totaal (exclusief bedrijfstakken waar gegevens niet beschikbaar zijn)	
	A Landbouw, bosbouw en visserij	mogelijk niet beschikbaar
	B Delfstoffenwinning	
	C Industrie	
	D Energievoorziening	
	E Waterbedrijven en afvalbeheer	
	F Bouwnijverheid	
	G Handel	
	H Vervoer en opslag	
	I Horeca	
	J Informatie en communicatie	
	K Financiële dienstverlening	mogelijk niet beschikbaar
	L Verhuur en handel van onroerend goed	
	M Specialistische zakelijke diensten	
	N Verhuur en overige zakelijke diensten	
	O Openbaar bestuur en overheidsdiensten	mogelijk niet beschikbaar
	P Onderwijs	mogelijk niet beschikbaar
	Q Gezondheids- en welzijnszorg	mogelijk niet beschikbaar
	R Cultuur, sport en recreatie	mogelijk niet beschikbaar
	S Overige dienstverlening	mogelijk niet beschikbaar
	T Huishoudens	mogelijk niet beschikbaar
	U Extraterritoriale organisaties	mogelijk niet beschikbaar
2017	Totaal (exclusief bedrijfstakken waar gegevens niet beschikbaar zijn)	
	A Landbouw, bosbouw en visserij	mogelijk niet beschikbaar
	B Delfstoffenwinning	
	C Industrie	
	D Energievoorziening	